

341.81

๗ ๗39 ๓

ร. 2

ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

ปริญญาณิพนธ์

ของ

สุกานดา นิ่มทองคำ

๗ ๗39 ๓

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

มีนาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗ ๗39 ๓

180266

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการควบคุม

.....พ.ร.ต. ประจักษ์..... ประธาน
(ดร. เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม)
.....ส.ท.พ. อ.ก.ค.ค...... กรรมการ
(อาจารย์ สุภาพร ธนะชานันท์)

คณะกรรมการสอบ

.....พ.ร.ต. ประจักษ์..... ประธาน
(ดร. เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม)
.....ส.ท.พ. อ.ก.ค.ค...... กรรมการ
(อาจารย์ สุภาพร ธนะชานันท์)
.....รศ. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้ได้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....สมพร บัวทอง..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ ๒๒ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์
คร. เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์ ประธานและกรรม
การควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ
และการปรับปรุงแก้ไขจนสามารถทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ และ
รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญ
านิพนธ์ และได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ทุกท่านที่ได้
ให้ความรู้และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่ห่วงใย และให้กำลังใจเสมอมา และขอ
ขอบคุณ คุณพุดธิ และคุณศิริลักษณ์ เมาลานนท์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดพิมพ์
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนสำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณพี่และน้องๆ ทุกคนที่
ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ
2534 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ. โอกาสนี้

สุกานดา นิ่มทองคำ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1.	บทนำ	1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	12
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
	ขอบเขตของการวิจัย	12
	ตัวแปรที่ศึกษา	13
	นิยามศัพท์เฉพาะ	14
2.	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	21
	พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	21
	ความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	21
	การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	23
	พุทธศาสนากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	26
	การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพื้นฐาน	
	ในการอธิบายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	32
	การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	34
	การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	35
	เจตคติ	39
	เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	41
	ค่านิยม	42
	ค่านิยมกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	45

ความสามารถในการร่วมรู้สึก	49
ความสามารถในการร่วมรู้สึกกับพฤติกรรม ที่เอื้อต่อสังคม	52
ปัจจัยด้านชีวพื้นฐานของบุคคล	53
เพศกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	53
ฐานะทางเศรษฐกิจกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	54
การศึกษาของบิดามารดากับพฤติกรรมที่ เอื้อต่อสังคม	55
อาชีพของบิดามารดากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	55
สมมุติฐานการวิจัย	59
3. วิธีดำเนินการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	62
การหาคุณภาพของเครื่องมือ	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปผลการค้นคว้า	99
อภิปรายผล	102
ข้อเสนอแนะ	115

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม	119
ภาคผนวก ก.	137
ภาคผนวก ข.	145
ประวัติผู้วิจัย	176

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชีวพื้นฐาน	76
2	ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรด้านจิตสังคม	79
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับตัวแปรด้านจิต สังคม	81
4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับการอบรมเลี้ยงดู ...	82
5	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ตัวแปรทาง จิตสังคมทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยเพิ่ม ตัวแปรเป็นขั้นทีละหนึ่งตัวแปร	84
6	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ตัวแปรทาง จิตสังคมทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยแยก ตามกลุ่มย่อยด้านชีวพื้นฐาน	85
7	การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของ นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางเพศ การรับราชการ ของบิดามารดา	88
8	ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ที่บิดามารดาของนักเรียนมีอาชีพ ระดับการ ศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว แตกต่างกัน	89
9	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง กลาง ต่ำ เป็นรายคู่	90

10	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาสูง กลาง ต่ำ เป็นรายคู่	91
11	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่ฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัวสูง กลาง ต่ำ เป็นรายคู่	92
12	ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อ สังคมจากบิดามารดาและความสามารถในการ ร่วมรู้สึก	93
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรม ที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยง ดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบ ควบคุม	95
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรม ที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการรับราชการ ของบิดา	96
15	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรม ที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการรับราชการ ของมารดา	97
16	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมที่เอื้อต่อ สังคม	138
17	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	139

ตาราง

หน้า

18	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	140
19	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความสามารถใน การร่วมรู้สึก	138
20	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการถ่ายทอด พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	139
21	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู	140

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม..... 58

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทย เริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในปี พ.ศ. 2504 เป็นฉบับแรก และใช้สืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันรวมทั้งสิ้น 6 ฉบับแล้วนั้น ผลที่ตามมาจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นกรอบและแนวทาง ในการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวโน้มที่เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรม ไปสู่สังคมอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงได้ชัดเจนจากการประเมินผลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ในระยะ 3 ปีแรก (2530-2532) ที่ได้แสดงให้เห็นว่าภาคอุตสาหกรรมมีส่วนการเพิ่มผลผลิตในปี พ.ศ. 2532 ถึงร้อยละ 25.6 ต่อผลผลิตรวมของประเทศ ส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมเพิ่มเพียงร้อยละ 15.1 เท่านั้น จากผลการพัฒนา นี้ ได้ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ลักษณะที่มีอุตสาหกรรมเป็นฐานหลัก (พิสิฐฐ ภัคเกษม 2533:3) หรืออีกนัยหนึ่ง คือการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ของเอเชียอาคเนย์อย่างเต็มตัว นอกจากนั้นแล้วการดำเนินการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฉบับที่ 7 (2535-2539) ยังกำหนดเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศเช่นเดียวกัน โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้กำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวทางการผลิตร้อยละ 9.3 ต่อปี ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ได้ให้ความ

สำคัญในเรื่องการขยายตัวทางการผลิตภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 2.7 ต่อปีเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ทางรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายโดยวางเป้าหมายไว้ว่าการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ซึ่งแผนการดำเนินการทั้งหมดนี้เมื่อพิจารณาคุณแล้วก็คือแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยใช้รูปแบบและกระบวนการในการพัฒนาตามแนวทางของประเทศในซีกโลกตะวันตกนั่นเอง

(เพ็ญแข ประจันปัจฉนิภ.2528:87) กล่าวคือการพัฒนาตามแนวทางนี้จะต้องพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้มากที่สุดเป็นอันดับแรก โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ของประเทศ ทำให้สามารถมีเงินตราเพื่อมาปรับปรุงงานด้านอื่นๆที่จำเป็นได้ต่อไป จากนั้นจึงเป็นการพัฒนาทางสังคม ซึ่งได้แก่การปรับปรุงทางการศึกษา ด้านการแพทย์อนามัย และปรับปรุงทางด้านสาธารณสุขปโภคต่างๆเป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาตามแนวนี้นี้จึงเป็นการพัฒนาที่เน้นทางวัตถุมากกว่าจิตใจ(พุทธทาสภิกขุ.2512:184)

จากการที่ประเทศไทย ดำเนินการพัฒนาประเทศในแนวดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ได้ก่อให้เกิดผลที่ตามมาภายหลังการพัฒนา คือเกิดความไม่สมดุลย์ในหลายด้าน ดังเช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรต่างๆ พบว่ากลุ่มคนรวยที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์แรกมีสัดส่วนของรายได้ต่อรายได้ของคนทั้งประเทศเพิ่มจากร้อยละ 49.3 ในปี 2518/2519 เป็นร้อยละ 54.9 ในปี 2530/2531 ในขณะที่กลุ่มคนยากจนที่สุดของประเทศ 20 เปอร์เซ็นต์หลังมีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 6.1 เหลือเพียงร้อยละ 4.5 ในช่วงเวลาเดียวกัน (คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2534) นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวของสังคมไทย เพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ กล่าวคือการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบท มาสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบไทยดั้งเดิมต้องปรับ

เปลี่ยนเป็นการดำเนินชีวิตในรูปแบบสมัยใหม่ อันมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม คือการเสียระบบของสังคม ไทยซึ่งหมายถึงการที่ส่วนต่างๆของสังคม เช่น สถาบันทางสังคมไม่สามารถ ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่มีอยู่ได้ เป็นเหตุให้บรรทัดฐานทางสังคมเช่น จารีตประเพณีและกฎหมายลดหย่อนความศักดิ์สิทธิ์ลง ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของบุคคลได้ (เพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2528:15)นอกจากนั้น การปรับตัวของบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคมอุตสาหกรรม ก็จะต้องละทิ้ง คุณลักษณะการรวมหมู่กัน การทำงานร่วมกันของครอบครัว ไปสู่การพัฒนา ความสามารถเฉพาะตน เพื่อที่จะเข้าไปทำงานในขอบข่ายของระบบอุตสาหกรรมได้ เพราะการทำงานในสังคมอุตสาหกรรมนั้น ต้องการความสามารถ เฉพาะตน เช่น บุคลากรด้านวิศวกร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ช่างฝีมือ (จีระ หงส์ลดารมภ์. 2532:124) เพื่อควบคุมหรือจัดการในกิจการ มากกว่าที่จะต้องการฝีมือและแรงงานในลักษณะการรวมหมู่ ซึ่งเป็นลักษณะ ของสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงนี้ อธิบายได้ตามแนวคิดหรือ ทฤษฎีการเสียระบบทางสังคม ซึ่งเคอร์ไคม์ (เพ็ญแข ประจณปัจจนิก.2528: 83; อ้างอิงมาจาก Durkheim.1985:209)อธิบายการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากสังคมเกษตรกรรมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม ในแง่ความสัมพันธ์ ของสังคม โดยที่สังคมเกษตรกรรมมีการยึดเหนี่ยวของสังคมแบบพิมพ์เดียวกัน (Mechanical Solidarity) ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลในสังคมยึดถือค่านิยม เดียวกัน มีความคิดความเชื่อแบบเดียวกัน ตลอดจนมีทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แบบเดียวกันซึ่งในสังคมประเภทนี้ ค่านิยมและจารีตประเพณีจะมีอิทธิพลเหนือ บุคคลเป็นอันมาก ส่วนสังคมในแบบอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนรูปการยึดเหนี่ยว เป็นแบบรวมส่วน (Organic Solidarity) ซึ่งหมายถึงการยึดเหนี่ยวที่ เกิดจากบุคคล ยึดการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยบุคคลอาจมีค่านิยม ความเชื่อความคิดที่แตกต่างกัน การที่มีการยึดเหนี่ยวของสังคมแบบหลังนี้ บุคคลจะอยู่ในสังคมร่วมกันได้ เนื่องจากมีการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่าง เคร่งครัดตามบทบาทหน้าที่ของตน ในช่วงของการเปลี่ยนรูปแบบของการยึด

เหนี่ยวทางสังคม มาเป็นรูปแบบใหม่นี้ มักจะก่อให้เกิดปัญหาการเสียสภาพของสังคม (Anomie) เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมอันได้แก่ ค่านิยมจารีตประเพณีและระเบียบต่างๆใช้บังคับบุคคลไม่ได้ และมีความขัดแย้งกันระหว่างค่านิยมเดิมกับค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้น รวมทั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ เช่น ปัญหายาเสพติด และปัญหาโสเภณี เป็นต้น รวมทั้งยังเกิดการเสื่อมเสียทางศีลธรรมด้วย (พุทธทาสภิกขุ. 2512:186) ซึ่งปัญหาสังคมเหล่านี้มีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะรุนแรงสะเทือนขวัญ และมีความซับซ้อนในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นด้วย (คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2534)

จากการที่สภาพสังคมไทย มีการพัฒนาตามแนวประเทศตะวันตกทำให้มีโครงสร้างของสังคมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในแง่ของบรรทัดฐานทางสังคมคลายความศักดิ์สิทธิ์ลง ไม่สามารถใช้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลได้ จึงก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางพฤติกรรมต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาโจรกรรม เป็นต้น และจากการที่บุคคลมุ่งเสริมสร้างความสามารถ และผลประโยชน์เฉพาะตนมากขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมที่ทำให้มีการร่วมมือซึ่งกันและกัน เช่นในสังคมเกษตรกรรมแบบเก่ามีน้อยลง จึงทำให้สังคมไทยมีความโน้มเอียงในการที่จะเห็นแก่ตัวมากขึ้น ละเลยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีน้ำใจต่อกันที่เคยมีมาในอดีต (ประเวศ วะสี. 2530:41) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศทางซีกโลกตะวันตกที่พัฒนาแล้วกำลังประสบอยู่เช่นกัน โดยมีรูปแบบของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ทั้งปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิต ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่นมีความเครียด การฆ่าตัวตาย ยาเสพติด โสเภณี อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การสูญเสียระบบนิเวศน์ เป็นต้น (พระเทพเวที. 2534:6) นอกจากนั้นประเทศเพื่อนบ้านของไทยคือ ใต้หวัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งในแถบประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในแถบเอเชีย (NICS) ซึ่งประเทศไทยเรากำลังดำเนินการรอยตามการพัฒนาเช่นนี้อยู่ก็กำลังเกิดปัญหาผลกระทบจากการเป็นประเทศอุตสาหกรรมนี้ด้วย เนื่องจากใต้หวันเป็น

ประเทศที่ประสบผลสำเร็จในแง่เศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและได้ก่อให้เกิดภาวะความล้นสนุ่ยวายไร้ระเบียบวินัยของสังคม เกิดการแก่งแย่งชิงดีในเรื่องผลประโยชน์ด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น สังคมเต็มไปด้วยการเฟื่องมอช่องทางการเอาเปรียบและการฉกฉวยโอกาส คุณภาพชีวิตของประชาชนต่ำลงภาวะวิกฤตต่างๆ ก่อให้เกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย จนกระทั่งกลุ่มชนชั้นกลางกว่าร้อยละ 10 เกิดแนวความคิดที่จะทอดทิ้งบ้านเกิดเมืองนอน เพื่อไปแสวงโชคในดินแดนอันห่างออกไป ดังนั้นทางรัฐบาลได้หันจึงมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาฟื้นฟูระบบคุณธรรมให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองเสียใหม่ โดยลดความมัวเมาในความสำเร็จของการพัฒนาลง ซึ่งมีสาระสำคัญคล้ายแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 ของไทย คือรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับกลาง แต่เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณภาพของชีวิตมากขึ้น เพื่อแก้ไขผลกระทบอันเลวร้ายที่เกิดจากการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (ฝ่ายวิชาการธนาคารทหารไทย.2532.)

จะเห็นได้ว่าปัญหาอันเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาการอุตสาหกรรมเป็นหลักเพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้นนั้นทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาตามแนวทางประเทศในซีกโลกตะวันตกซึ่งเน้นการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาทั้งในแง่บุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อบุคคลทั้งสุขภาพจิตปัญหาสังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาล้ำคลั่งกันนับแต่ประเทศที่เป็นผู้ริเริ่มทำการพัฒนา ประเทศข้างเคียงของไทยที่ดำเนินรอยตามการพัฒนาของโลกตะวันตกมาก่อนคือประเทศไต้หวันและในทันทองเดียวกันประเทศไทยก็กำลังจะเผชิญกับปัญหาเหล่านี้รุนแรงและสลับซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ

สภาพการณ์ที่สังคมมีการพัฒนาแต่เพียงด้านวัตถุ แต่ไม่ได้พัฒนาทางด้านจิตใจของบุคคลนั้นเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากปัญหา

นี้ส่งผลต่อบุคคลเป็นอันมาก โดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของบุคคล ได้แก่การคำนึงถึงตนเองมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง และคำนึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ซึ่งประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงภัยอันตรายที่จะนำสู่โลก ถ้าไม่หาหนทางแก้ไข โดยมีหลักการที่สอดคล้องกันในเรื่องที่มนุษย์จะต้องไม่ตกเป็นทาสของวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี มนุษย์จะต้องรู้จักวิธีใช้พร้อมกับรู้วิธีควบคุมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง การที่จะพัฒนาเช่นนี้ได้ มนุษย์จะต้องมีจิตใจที่มีคุณธรรม มีความละเอียดอ่อนที่จะมองเห็นปัญหาของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นั่นก็คือต้องพัฒนาด้านจิตใจคู่กับการพัฒนาทางด้านวัตถุนั้นเอง สำหรับการแสวงหาทิศทางและแนวความคิดเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ในประเทศพัฒนาแล้วทางซีกโลกตะวันตกได้หันกลับมาสนใจปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา (พระเทพเวที 2534:21) ในฐานะที่เป็นหนทางให้คลายความทุกข์จากปัญหาทางด้านจิตใจที่กำลังรุนแรงอยู่ในขณะนี้ นอกจากนี้ยังสนใจพระพุทธศาสนาในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นแบบแผนวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในสังคมเพื่อป้องกันปัญหาอันเกิดจากการลุ่มหลงและมัวเมาในอำนาจของเทคโนโลยีหรือวัตถุนิยมอีกด้วย

สำหรับประเทศไทยได้มีหน่วยงานที่มองเห็นและตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะเกิดรุนแรงตามอย่างกระแสการพัฒนาของโลกแล้วเช่นกัน ดังเช่นสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2534-พ.ศ.2539) ไว้ 3 ประการคือ 1.รักษาอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม 2.กระจายรายได้และการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค 3.เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมยิ่งขึ้น จากวัตถุประสงค์ในแผนพัฒนาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาที่มีผลกระทบมาจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นมาแล้วทั่วโลก และกำลังจะเป็นปัญหาที่รุนแรงขึ้นในประเทศไทยเองด้วย ดังนั้นการ

ดำเนินงานตามแผนพัฒนาฉบับนี้จึงต้องมีการแสวงหาแนวความคิดและทิศทาง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณธรรมยิ่งขึ้น หนทางหนึ่งที่ทุกชาติในโลกกำลังทดลองนำมาเสนอก็คือ การดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งก็คือการดำเนินชีวิตตามแนวทางของพุทธศาสนาที่มุ่งให้บุคคลปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม หรือมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งก็ได้มีการถือปฏิบัติกันอยู่แล้วในสังคมไทย แต่ด้วยผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมนี้เสื่อมถอยลงไป การแก้ไขปัญหานี้ควรจะมีการส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดที่จะช่วยเหลือกันให้มากขึ้น และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งก็คือการส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้แก่การมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมให้มีขึ้นในสังคมไทย ทั้งนี้เพื่อแก้ไขหรือทุเลาปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อเป็นเกราะป้องกันมิให้เกิดปัญหาสังคมที่ตามมากับการพัฒนาทางวัตถุเพียงด้านเดียว การส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้นควรปลูกฝังพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมให้กับเยาวชนของชาติ เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งจะรับการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาประเทศที่สมบูรณ์ทุกด้าน พฤติกรรมดังกล่าวนี้มีหลายพฤติกรรมด้วยกัน อาทิเช่น พฤติกรรม การเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นต้น (จารึก ชุกติติกุล 2524, ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524:1) พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ จะปรากฏชัดเจนในบุคคลวัยรุ่นและจะลดน้อยลงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังผลงานวิจัยพฤติกรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบันของ ชัยพร วิชชาวุธและคณะ (ชัยพร วิชชาวุธและคณะ 2529:335) ที่พบว่า บุคคลในวัยผู้ใหญ่ จะให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมด้านความสำเร็จในชีวิตการงานมากกว่าบุคคลในวัยเด็ก ส่วนบุคคลในวัยเด็กนั้นจะเน้นพฤติกรรมที่เป็นผลดีต่อสังคมมากกว่าบุคคลในวัยผู้ใหญ่และจะมีการ

แปรเปลี่ยนค่านิยมจากการเน้นที่สังคมไปสู่ตนเองและความมั่นคงของตนเอง ได้แก่ความมั่นคงในทรัพย์สินและสวัสดิภาพของตนเอง เมื่อสภาพบุคคลเปลี่ยนจากนักเรียนประถมมาเป็นนักเรียนมัธยม เป็นครูและผู้ปกครอง ผลการวิจัยนี้พบว่าคล้ายคลึงกับการวิจัยระบบค่านิยมไทยของ สุนทรี โคมิน และ สนิท สัมครการ(สุนทรี โคมิน และสนิท สัมครการ 2522:75-76)ซึ่งศึกษาพบว่าคนไทยมีค่านิยมที่มุ่งเพื่อชีวิตส่วนตน อันได้แก่ค่านิยมที่มีชีวิตที่มีความสุขในครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง และความสำเร็จในชีวิตซึ่งเป็นค่านิยมที่คนไทยยกย่องเป็นอันดับต้น ส่วนค่านิยมที่อยู่ในระดับกลางของคนไทยได้แก่ ค่านิยมการช่วยเหลือผู้อื่น และค่านิยมที่เน้นความสุขของสังคมส่วนรวมเป็นค่านิยมที่คนไทยนิยมในระดับท้าย ผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าพฤติกรรมและค่านิยมของคนไทยในวัยผู้ใหญ่จะสอดคล้องกัน คือเน้นที่ส่วนตัวเป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในอันดับรองแต่บุคคลในวัยเด็กจะให้ความสำคัญที่พฤติกรรมที่เน้นส่วนรวมเป็นอันดับแรกและพฤติกรรมส่วนตนเป็นอันดับรอง ซึ่งในส่วนนี้อาจกล่าวได้ว่ามีกระบวนการแปรเปลี่ยนของพฤติกรรมและค่านิยมในคนไทยจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ จากการให้ความสำคัญของส่วนรวมมาสู่ส่วนตน ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกคือ ได้พบว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมหรือการช่วยเหลือผู้อื่นนั้น ปรากฏว่ามีอยู่เฉพาะในบุคคลบางคนเท่านั้น ในขณะที่บางคนไม่เคยแสดงพฤติกรรมนั้นเลย ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการศึกษาถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในหลายๆด้าน เช่นด้านพฤติกรรมช่วยเหลือ(Helping behavior) กับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathy) เป็นต้น(Eisenbery 1989:45) นอกจากนั้นยังมีการวิจัยด้านพฤติกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ ได้พบว่าผู้ที่แสดงพฤติกรรมการร่วมมือและมีพฤติกรรมเอื้อเพื่อเพื่อแผ่และช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง (Empathy) ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ (Eisenbery and Miller.1987)นอกจากนี้แล้วยังพบว่าพฤติกรรมที่

เชื้อต่อสังคมนอกจากจะมีองค์ประกอบที่เป็นคุณสมบัติภายในของตนเองของบุคคลแล้วยังมีอิทธิพลจากสังคมและบุคคลอื่นด้วย เช่น ความกำกวมของเหตุการณ์การคำนึงถึงตนเองหรือ การคำนึงถึงสังคมเข้ามาประกอบอีกด้วย (สุรางค์ โค้วตระกูล 2529)

การศึกษาพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมนั้น ยังไม่มีการรวบรวมไว้ชัดเจนที่มีอยู่เป็นแต่การศึกษาแยกเป็นกรณีไป โดยเฉพาะการศึกษาในเด็กวัยรุ่นยังมีการศึกษาน้อยมาก นักวิจัยส่วนใหญ่มักจะมุ่งศึกษาถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมนี้ในบุคคลในวัยผู้ใหญ่ แต่ก็พบว่ามีความไม่แน่นอน เพราะมักจะขึ้นกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ที่ไม่คงที่ของบุคคล เช่น อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเงินหรือไม่ หรือมีผู้รับรู้เหตุการณ์ร่วมด้วยหรือไม่ และยังขึ้นกับอารมณ์ของบุคคลในขณะนั้นอีกด้วย (ธีระพร อุวรรณโน. 2529:7/2) ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควบคุมให้คงที่ได้ยาก การศึกษาพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมในผู้ใหญ่ จึงมีความไม่แน่นอนค่อนข้างสูง แต่สำหรับเด็กวัยรุ่นตอนต้นแล้ววัยนี้จะเป็นวัยที่ทั้งค่านิยมทัศนคติ และความเชื่อต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจค่อนข้างมาก โดยมีตัวแปรที่ไม่คงที่ดังกล่าวในวัยผู้ใหญ่น้อยกว่า เด็กวัยนี้จะแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและจะพยายามช่วยผู้อื่น ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เจริญขึ้น (สุรางค์ จันทรเฒ. 2516:71) และเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัวทางด้านเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ มาตั้งแต่วัยเด็กเล็กฉะนั้นเด็กวัยนี้จะมีศักยภาพที่ได้รับมาจากครอบครัวอย่างเต็มที่ พฤติกรรมที่แสดงออกเช่น พฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมจึงเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวมากกว่าการได้รับอิทธิพลจากหน่วยสังคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่หน่วยสังคมทางครอบครัว และนอกจากนั้น ช่วงวัยรุ่นในตอนต้นนี้ยังเป็นระยะที่มีการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ เช่น ค่านิยมมากที่สุดด้วย (สมโภชน์ สมบูรณ์. 2525:3; อ้างอิงมาจาก Hurlock.1967)

การพัฒนาพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมในเยาวชนไทย เป็นการพัฒนาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดามารดา ซึ่งส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา จึงให้การอบรมสั่งสอนบุตรหลานตามหลักพุทธศาสนา เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง

และถึงถาม ดังเช่น พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ก็เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชน ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ได้มีการเรียนรู้และปฏิบัติกันอยู่แล้ว หลักการของพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมก็คือ หลักการของสังคหวัตถุ 4 คือ 1.การให้ทาน 2.ปิยวาจา 3.อิตถจริยา 4.สมานัตตตา คือ การให้ด้วยทุนทรัพย์หรือความรู้ การให้ด้วยคำพูดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น การให้ด้วยร่างกาย และการให้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่เป็นหลักกลาง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้คนในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข (พระเทพเวที. 2533: 417) จึงเป็นหลักการทางพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการปฏิบัติตนด้านพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเยาวชนไทย โดยอาศัยการศึกษาเนื้อหาของสังคหวัตถุ 4 ดังกล่าวแล้ว น่าจะมีความเหมาะสม เนื่องจากพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 เป็นเรื่องที่สั่งสอนอบรมให้กระทำอยู่แล้วในสังคมไทย จึงนับเป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่มีการปฏิบัติอยู่ในสังคมไทยโดยคนส่วนมาก จึงเป็นที่คุ้นเคยและเป็นด้านของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่น่าจะเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากกว่าในด้านอื่นๆ เช่น พฤติกรรมช่วยเหลือ หรือพฤติกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ อาจมีการรับรู้และกระทำอยู่ในคนบางกลุ่มของสังคมไทยเท่านั้น มีใช้ส่วนมากเหมือนกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติตนตามแนวเนื้อหาของสังคหวัตถุ 4 คือ การให้สิ่งของเงินทอง หรือวิทยาทานแก่ผู้อื่นการพูดคุยกับผู้อื่นด้วยความไพเราะ และด้วยความหวังดีต่อผู้อื่น การช่วยงานสาธารณะต่างๆ และให้ความเป็นกันเองอย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้อื่นไม่ว่าจะอยู่สถานการณ์ใด ซึ่งนับว่าเนื้อหาของสังคหวัตถุ 4 มีสาระที่บ่งบอกถึงวิธีการที่บุคคลสามารถยึดถือและปฏิบัติได้ในทุกสภาพสังคมไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร การที่จะศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเยาวชน จะต้องศึกษาจากพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 โดยดูจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่

เชื้อต่อสังคม ค่านิยมที่เน้นส่วนรวม การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ ดังผลจากงานวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม 2520) ที่พบว่า ผู้ที่มีจริยธรรมสูงเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและใช้เหตุผลมาก นอกจากนั้นยังพบว่าเยาวชนที่มีบิดามารดามีการศึกษาสูง จะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงกว่าเยาวชนที่มีบิดามารดามีการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของคนไทย (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี.2524) ที่ได้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและควบคุมมาก มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจด้านความเอื้อเฟื้อมากกว่านักเรียนที่ได้รับการรักน้อยและควบคุมน้อยนอกจากนั้น วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อของเด็กที่ได้รับการความรักต่างกัน พบว่าเด็กที่ได้รับการรักมาก มีความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กที่ได้รับการรักน้อย จะเห็นได้ว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบต่างๆ มีผลต่อพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม

การศึกษาพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม เพื่อหาแนวทางป้องกันมิให้พฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมนี้ลดน้อยลงในเยาวชนไทยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการอีกด้วย

งานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีจุดมุ่งหวังที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักการเชื้อต่อสังคมทางพุทธศาสนาด้านสังคหวัตถุ 4 กับปัจจัยทางด้านสังคมและปัจจัยทางด้านส่วนตนหรือส่วนบุคคลของนักเรียน ปัจจัยด้านสังคมได้แก่ การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคมและการอบรมเลี้ยงดู ส่วนปัจจัยด้านส่วนตนของนักเรียน ได้แก่ เจตคติ ค่านิยม และการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นต่อพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม นอกจากนั้นยังได้ศึกษาปัจจัยทางด้านชีวพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ เพศ การศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพของบิดามารดาของนักเรียนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้

ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างปัจจัยเหล่านี้ใน
เยาวชนไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น อันได้แก่ พฤติกรรมการให้ด้วยสิ่งของ ทุนทรัพย์ หรือศิลปวิทยา การ
ให้ด้วยคำพูดเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีไมตรีต่อกัน การให้ด้วยร่างกาย
และการให้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ

2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การ
อบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
และปัจจัยทางด้านชีวพื้นฐานของเยาวชน กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของ
เยาวชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเยาวชนไทย ในส่วน
ที่เกี่ยวข้องกับสังคหวัตถุ 4

2 ทำให้ทราบถึงปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อ
สังคมของเยาวชนไทยได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย
และหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียน

สหศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 146,779 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสหศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 ระดับการศึกษาของบิดามารดา แบ่งเป็น
 - 1.2.1 ระดับต่ำ
 - 1.2.2 ระดับกลาง
 - 1.2.3 ระดับสูง
 - 1.3 รายได้ของครอบครัว แบ่งเป็น
 - 1.3.1 ระดับต่ำ
 - 1.3.2 ระดับปานกลาง
 - 1.3.3 ระดับสูง
 - 1.4 อาชีพของบิดา แบ่งเป็น
 - 1.4.1 อาชีพที่เป็นวิชาชีพ
 - 1.4.2 อาชีพค้าขาย
 - 1.4.3 อาชีพบริการ
 - 1.4.4 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง
 - 1.4.5 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ
 - 1.5 อาชีพของมารดา แบ่งเป็น
 - 1.5.1 อาชีพที่เป็นวิชาชีพ
 - 1.5.2 อาชีพค้าขาย

- 1.5.3 อาชีพบริการ
 - 1.5.4 อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นสูง
 - 1.5.5 อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ
 - 1.5.6 อาชีพแม่บ้าน
 - 1.6 การรับราชการของบิดามารดา
 - 1.6.1 บิดารับราชการ
 - 1.6.2 บิดาไม่รับราชการ
 - 1.6.3 มารดา รับราชการ
 - 1.6.4 มารดาไม่รับราชการ
 - 1.7 การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
 - 1.8 การอบรมเลี้ยงดู
 - 1.8.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
 - 1.8.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 - 1.8.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 - 1.8.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
 - 1.9 เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามแนว
สังคหวัตถุ 4
 - 1.10 ค่านิยมต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
 - 1.11 ความสามารถในการร่วมรู้สึกร่วม
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่
- พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามแนวสังคหวัตถุ 4

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้กระทำ กระทำลง

ไปเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และกระทำลงไปด้วยความสมัครใจ ซึ่งในที่นี้ใช้การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามความหมายของหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้คือ

1 ทาน คือ การให้ เอื้อเพื่อแผ้วแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 หรือทุนทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจในศิลปวิทยา

2 ปิยวาจา คือ พูดจาไพเราะ กล่าวคำสุภาพ ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักเป็นฐาน ชักจูงไปในทางที่ดีงาม แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ พูดให้เกิดความสามัคคีกัน

3 อตถจริยา คือ ทำประโยชน์แก่เขา ช่วยเหลือด้วยแรงกาย ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์

4 สมานัตตตา คือ เอาตัวเข้าสมาน ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและมีความสม่ำเสมอในสุขหรือทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม วัดได้จาก แบบสอบถามพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่ามีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามหลักการพุทธศาสนา ในที่นี้หมายถึงหลักการตามแนวพุทธศาสนาของผู้ที่มีธรรมะประจำใจ หรือลักษณะภายในจิตใจตามหลักการปฏิบัติตัวตามสังคหวัตถุ 4 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม วัดได้จากแบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่ามีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดน้อยกว่า

ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม หมายถึง ค่านิยมที่บ่งถึง การดำเนินชีวิตที่มีจุดหมายปลายทางที่ส่วนรวมหรือสังคม เช่น การช่วยเหลือ ผู้อื่น การที่ต้องการทำให้โลกมีสันติสุข เป็นต้น และการที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นส่วน จริยธรรม เช่น การมีน้ำใจเมตตา ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

การวัดค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ วัดจากแบบสอบถาม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนจาก แบบสอบถามมากถือว่า มีค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าผู้ที่ ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

ความสามารถในการร่วมรู้สึก หมายถึงความสามารถในการ เข้าใจถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และสภาพของจิตใจผู้อื่นในขณะนั้น และมีความรู้สึกร่วมต่ออารมณ์นั้นด้วย ซึ่งความสามารถในด้านนี้จะเป็นตัวนำไปสู่พฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การช่วยเหลือ สังคมส่วนรวม และพฤติกรรมการร่วมมือกัน เป็นต้น

ความสามารถส่วนนี้ วัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ที่ได้ คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่ามีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่อผู้อื่นใน ระดับสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ใกล้ชิดเด็กมี การติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อ ความหมายต่อเด็ก ทั้งด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ

การอบรมเลี้ยงดูแบ่งเป็น 4 แบบ คือ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรายงานของ

นักเรียนว่า บิคารมารดาของตนแสดงอาการยอมรับตน ชื่นชมตน ให้ความสนับสนุน ให้ความใกล้ชิดความสนใจเอาใจใส่ในปริมาณต่างๆ วัดได้โดยใช้แบบวัด ที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) โดยใช้แบบวัดที่มีค่าตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่า บิคารมารดาของตนได้ ให้อธิบายแก่ตนประกอบการสนับสนุนและการห้ามปรามตนในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนมีความสม่ำเสมอ และเหมาะสมในการให้รางวัลและลงโทษตน วัดได้โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของ ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่า บิคารมารดาของตนได้ออกคำสั่ง และควบคุมการกระทำของตนในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ โดยไม่ปล่อยให้เป็นตัวของตัวเอง วัดได้โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ของ ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) โดยใช้แบบวัดที่มีค่าตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุน หรือคำแนะนำจากบิดามารดาว่าอะไรถูก อะไรผิด ปล่อยให้ทำตามใจชอบ บิคารมารดาไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร วัดได้โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวัดการ

อบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของ พันคำ มีโพนทอง (2533) เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากที่สุดถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อย

การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม หมายถึง ปริมาณการได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา และเน้นการถ่ายทอดพฤติกรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยการอบรมสั่งสอน หรือการเป็นตัวแบบของบิดามารดา การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของครอบครัว วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามการถ่ายทอดทางศาสนาด้านการเป็นตัวแบบ และด้านการปฏิบัติตามหลักศาสนาของบิดามารดาของ วันชัย มีกลาง(2530) ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากที่สุดถือว่าได้รับการถ่ายทอดทางศาสนาสูงผู้ที่ได้คะแนนน้อย

ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุด ที่บิดาของกลุ่มตัวอย่างได้รับ แบ่งเป็น 3 ระดับ

ระดับต่ำ หมายถึง ไม่ได้รับการศึกษาจนถึงได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า

ระดับกลาง หมายถึง ได้รับการศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ถึง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับสูง หมายถึง ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป

ระดับการศึกษาของมารดา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุด ที่มารดาของกลุ่มตัวอย่างได้รับ แบ่งเป็น 3 ระดับ

ระดับต่ำ หมายถึง ไม่ได้รับการศึกษาจนถึงได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า

ระดับกลาง หมายถึง ได้รับการศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ถึง

ระดับมัธยมศึกษา

ระดับสูง หมายถึง ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป

รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้ของครอบครัวต่อเดือน แบ่ง
เป็น

รายได้ต่ำ หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ 1,500 – 3,999 บาท

รายได้ปานกลาง หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ 4,000 – 9,999
บาท

รายได้สูง หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ 10,000 บาท ขึ้นไป

อาชีพของบิดา หมายถึง ประเภทหรือลักษณะของงานที่ยึดเป็นอาชีพ
หลัก ซึ่งมีรายได้ประจำ แบ่งเป็น

อาชีพที่เป็นวิชาชีพ ได้แก่ ผู้มีอาชีพต่อไปนี้ คือ ครู อาจารย์
ทหาร ตำรวจ วิศวกร สถาปนิก แพทย์ เภสัชกร ทนายความ นักบัญชี
นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักบิน นักบริหาร เช่น ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ
เจ้าของห้างร้านต่างๆ เจ้าของภัตตาคาร เป็นต้น

อาชีพค้าขาย ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพต่อไปนี้ คือ พ่อค้าส่ง เจ้าของร้านค้า
ค้าย่อยต่างๆ นายหน้าหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า เจ้าของที่ดินให้เช่าเจ้าของ
บ้านเช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เจ้าของไร่ เป็นต้น

อาชีพบริการ ได้แก่ ผู้มีอาชีพต่อไปนี้ คือ พนักงานธุรการ พนักงาน
พิมพ์ดีด พนักงานการเงิน พนักงานขายยา พนักงานประจำเครื่องบิน
พนักงานเดินรถ พนักงานโทรเลข พนักงานโทรศัพท์ เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นสูง ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานที่มีฝีมือ เช่น ช่างปั้น
ช่างศิลป์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดรองเท้า ช่างไม้ ช่างปูน ช่าง
ซ่อมรถยนต์ ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ช่างเรียง ช่างทาสี ช่างพิมพ์ ช่างตัดผม
คนขับรถยนต์ ช่างถ่ายรูป ช่างเสริมสวย เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ ได้แก่ ผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือ เช่น

ชาวสวน ชาวนา ชาวไร่ คนรับใช้ คนยาม คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรง คนทำความสะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของในร้าน หาบเร่ รับจ้าง ทำงานเป็นรายวัน เป็นต้น

อาชีพของมารดา หมายถึง ประเภทหรือลักษณะของงานที่ยึดเป็น อาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้ประจำ แบ่งเป็น

อาชีพที่เป็นวิชาชีพ ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้ คือ ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ วิศวกร สถาปนิก แพทย์ เภสัชกร ทนายความ นักบัญชี นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักบิน นักบริหาร เช่น ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ เจ้าของห้างร้านต่างๆ เจ้าของภัตตาคาร เป็นต้น

อาชีพค้าขาย ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพต่อไปนี้ คือ พ่อค้าส่ง เจ้าของร้านค้าย่อยต่างๆ นายหน้าหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า เจ้าของที่ดินให้เช่าเจ้าของบ้านเช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เจ้าของไร่ เป็นต้น

อาชีพบริการ ได้แก่ผู้มีอาชีพต่อไปนี้ คือ พนักงานธุรการ พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานการเงิน พนักงานขายยา พนักงานประจำเครื่องบินพนักงานเดินรถ พนักงานโทรเลข พนักงานโทรศัพท์ เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่มีฝีมือ เช่น ช่างปั้น ช่างศิลป์ นักแสดง นักดนตรี ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดรองเท้า ช่างไม้ ช่างปูน ช่างทาสี ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ช่างเรียง ช่างพิมพ์ ช่างตัดผม คนขับรถยนต์ ช่างถ่ายภาพ ช่างเสริมสวย เป็นต้น

อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ ได้แก่ผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือ เช่นชาวสวน ชาวนา ชาวไร่ คนรับใช้ คนยาม คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรงคนทำความสะอาด คนทำความสะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของในร้าน หาบเร่ รับจ้างทำงานเป็นรายวัน เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายด้านซึ่งจะได้นำเสนอตามหัวข้อเป็นลำดับดังนี้คือ ความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พุทธศาสนากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึกและปัจจัยด้านพื้นฐานของบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

เอื้อ หมายถึง มีน้ำใจ เห็นแก่ เอาใจใส่ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525:921) ดังนั้นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม จึงหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำลงไปเพื่อเห็นแก่สังคม มีน้ำใจต่อสังคม เอาใจใส่ต่อสังคม ซึ่งตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษว่า "Prosocial Behavior" (Webster.1970:1132)

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่ประกอบด้วยผู้แสดงพฤติกรรมนั้นกระทำไปเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ (Huber and Staub.1979 : 875)

บาร์-ทาล (Bar-tal.1976:3-5) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้แสดงมิได้มุ่งหวังผลประโยชน์เมื่อกระทำลงไป ซึ่งต้องกระทำโดยความสมัครใจ ผู้กระทำอาจต้องให้เงินช่วยเหลือหรือช่วยด้วยร่างกาย โดยมีรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกหลายอย่าง เช่นการเอื้อเฟื้อ (Altruism) การร่วมรู้สึก (Empathy) การแบ่งปัน(Sharing) เป็นต้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (สุรางค์ โค้วตระกูล . 2529 :9) ได้เสนอความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมว่าเป็น Prosocial Behavior ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมสร้างสรรค์สังคม ได้แก่พฤติกรรมที่ผู้แสดงตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน แม้ว่าการประกอบพฤติกรรมสร้างสรรค์สังคมนี้ จะทำให้ผู้กระทำพฤติกรรมต้องเสียสละทั้งเวลาและทุนทรัพย์ หรือบางครั้งอาจเป็นการเสี่ยงชีวิตก็ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีการศึกษาวิจัยในเรื่องพฤติกรรมสร้างสรรค์สังคม หรือพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ภายใต้ชื่อเรื่องและหัวข้ออื่น เพื่อจำกัดขอบเขตการศึกษาให้แก่บางตัวอย่างเช่นความเอื้อเฟื้อ(Altruism) การช่วยเหลือ(Helping Behavior)และการแบ่งปัน(Sharing Behavior) เป็นต้น

การให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและมีการศึกษาโดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อยในหัวข้อพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น (Helping Behavior)และพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Altruism) นั้น การรวบรวมความหมายของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยการรวมเอาพฤติกรรมการช่วยเหลือ(Helping Behavior) พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ(Altruism) มาร่วมด้วยทำให้ขอบเขตของนิยามของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมชัดเจนยิ่งขึ้น ดังเช่นรัชตัน(Rushton 1989:22-23) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ(Altruism) ว่าเป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับการแสดงที่เห็นแก่ตัวซึ่งกระทำไปเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยมีค่านิยมของบุคคล บรรทัดฐานของสังคม (Norms) และความรู้สึกผิด(Guilt) มาเกี่ยวข้องและสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม(Social Learning Theory)และทฤษฎีพัฒนา

นาการเรียนรู้การคิด(Cognitive Development Theory) ในส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนั้น สนใจศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพื้นฐานในการอธิบาย ถือว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ดังเช่น การได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาและการลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากบิดามารดา ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมนี้ดีขึ้น ส่วนนักการศึกษาที่อาศัยทฤษฎีการเรียนรู้คิดเป็นพื้นฐานนั้น สนใจศึกษาพฤติกรรมนี้ในด้านการมองปัญหาของเด็กโดยถือว่าเด็กจะต้องมีความสามารถทางเชาว์ปัญญา ที่จะมองเห็นเป็นปัญหาเสียก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ นอกจากนี้ศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามความหมายพฤติกรรมเอื้อเพื่อ(Altruism) แล้ว ชีระพร อุวรรณโณ (2529:7-12) ยังได้ให้ความหมายของพฤติกรรม การช่วยเหลือ (Helping Behavior)ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้กรอบของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้อื่น หากการกระทำนั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ผู้กระทำยังกระทำลงไปโดยความสมัครใจ และจะต้องลงทุนลงแรงในการกระทำ โดยที่ไม่คาดหวังผลตอบแทนซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นไว้ล่วงหน้า ก็เป็นการช่วยเหลือที่เรียกว่า ประทีตินิยม(Altruism)

จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น ต้องเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะต้องตั้งใจกระทำลงไปเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทนล่วงหน้า แม้ว่าการกระทำพฤติกรรมนั้น ผู้กระทำอาจต้องเสียสละทั้งแรงกาย ทรัพย์สิน เงินทอง เวลา หรือแม้แต่เสี่ยงชีวิตก็ตาม และพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอาจแสดงออกในรูปพฤติกรรมการช่วยเหลือ (Helping Behavior) พฤติกรรมเอื้อเพื่อ (Altruism) หรือการแบ่งปันกัน (Sharing) เป็นต้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้มีการจัดทำโดยวิธีการต่างๆ ซึ่ง

มีขอบข่ายการศึกษาที่กว้างขวางมาก เช่น การถามเวลาผู้อื่น การขอให้ผู้อื่นช่วยเหลือในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เช่น ขอแลกสตางค์หรือช่วยส่งจดหมายให้ไปจนถึงสภาพการณ์ฉุกเฉินที่คนต้องการความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน ในด้านการศึกษาอิทธิพลของผู้อื่นที่มีต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือของไอเซ็นและเลวีน (ธีระพร อุวรรณโณ.2529; อ้างอิงมาจาก Isen and Levin.1972) ได้ทำการศึกษา โดยจัดสภาพการณ์ให้นักศึกษาได้รับการแจกขนม และไม่ได้รับแจกถูกสอบถามความสมัครใจในการอาสาสมัครช่วยเหลือการทดลองการเขียนวิทยานิพนธ์เพื่อช่วยผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการแจกขนมยินดีจะอาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการแจกขนม ซึ่งแสดงว่ามีความพึงพอใจและอารมณ์ดีจากการได้รับของแจกทำให้อาสาสมัครช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนั้น เลวีนและไอเซ็น (Levin and Isen. 1975) ยังได้ศึกษาในสภาพการณ์ที่ให้กลุ่มตัวอย่างเกิดอารมณ์ดีภายหลังจากได้เงินคืนจากเครื่องโทรศัพท์ จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าผู้ไม่ได้รับเงินภายหลังใช้เครื่องโทรศัพท์

งานวิจัยของ ยาคิมโมวิทซ์และซอลท์ (Yakimowitz and Saltz. 1971) ซึ่งศึกษาอิทธิพลของความกำกวมของสถานการณ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สามารถตีความได้ว่า เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินจริงหรือไม่ กับพฤติกรรมการช่วยเหลือ โดยการให้คนล้างกระจกหน้าต่างแสดงพฤติกรรมเหมือนเกิดอุบัติเหตุขึ้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนไปดูเหตุการณ์และถ้าผู้เคราะห์ร้ายไม่ขอความช่วยเหลือ จะมีนักศึกษาเพียง 29% เท่านั้นที่ให้ความช่วยเหลือ แต่ถ้าผู้เคราะห์ร้ายร้องขอความช่วยเหลือด้วย นักศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือมีถึง 81% ซึ่งอธิบายได้ว่าความกำกวมของสถานการณ์มีอิทธิพลต่อความช่วยเหลือของบุคคล ถ้าในสถานการณ์ที่ชัดเจนหรือมีความกำกวมน้อย ผู้เคราะห์ร้ายมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือมากกว่าในสถานการณ์ที่มีความกำกวมมาก

การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือ ในผู้ใหญ่ นั้นได้มีการศึกษาในขอบเขตที่กว้างขวาง และได้พบผลการศึกษาว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการช่วย

เหลือนี้ มีทั้งตัวแปรภายในตนเอง เช่น ความมีอารมณ์ดี หรืออิทธิพลจากตัวแปรภายนอก เช่นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีความกำกวมหรือไม่ ซึ่งอิทธิพลจากตัวแปรเหล่านี้มีความไม่คงที่สูง จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ไม่แน่นอนตามมาด้วย ส่วนการศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือในเด็กนั้น ใช้วิธีการศึกษาแตกต่างกับการศึกษาในระดับผู้ใหญ่ การศึกษาในเด็กนั้นมักจะศึกษาตัวแปรทางจิตลักษณะและทางด้านภูมิหลังของเด็กเป็นแนวในการศึกษา ดังเช่น การศึกษาที่ทำในกลุ่มเด็กและพบว่าเด็กจะมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมากขึ้นตามอายุที่มากขึ้น (Staub. 1970, Eisenberg-Berg.1979.) นอกจากนี้ไชเปอร์สไตน์ (Siperstein. 1985) ได้ศึกษากลุ่มนักเรียนอายุ 12 ปีพบว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนี้มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อพฤติกรรมการช่วยเหลือ

การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ ให้ข้อสรุปได้ว่าพฤติกรรมนี้ในผู้ใหญ่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลายตัวแปรด้วยกัน และตัวแปรเหล่านี้มีความไม่คงที่ มักเปลี่ยนไปตามปัจจัยภายในตนเองของผู้ใหญ่และสภาพเหตุการณ์ในขณะนั้น อย่างไรก็ตามความเป็นจริงนั้นผู้ใหญ่มักมีเหตุผลส่วนตนในการที่จะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือหรือไม่แสดง ส่วนในเด็กนั้นจะพัฒนาพฤติกรรมการช่วยเหลือเมื่อมีอายุมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีการศึกษาพฤติกรรมด้านนี้น้อยมาก แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมควรจะสนับสนุนให้เกิดมีมากขึ้น ประกอบกับการศึกษาวิจัยที่ปรากฏนั้นเป็นงานวิจัยจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่และมีรูปแบบการวิจัยในเชิงทดลองสร้างสถานการณ์ให้เกิดขึ้น แล้วจึงวัดพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งสถานการณ์ที่จำลองขึ้นเพื่อการวิจัยนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของบุคคลทั้งหมดทุกด้าน นอกเหนือจากนี้แล้วจากการที่คนไทยมีความผูกพันกับพุทธศาสนามาช้านานและอิทธิพลของพุทธศาสนาก็ส่งผลให้เกิดเป็นพฤติกรรมของคนไทยส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นที่พบในการศึกษาสังคมไทยของนักวิชาการชาวต่างประเทศเช่น การศึกษาเรื่อง World Conqueror and World Renowncer โดย เอช. เจ. แทมไบ (S.J.Tambiah..1977.)

จากความหมายของชื่อหนังสือ ผู้เขียนได้ยกย่องพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้พิชิตโลก และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้สละโลกด้วย ส่วนเนื้อหาในหนังสือมุ่งวิเคราะห์ให้เห็นวิวัฒนาการของระบอบการเมืองการปกครองไทยพร้อมกับสภาพสังคมไทย ที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยแสดงถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของไทย ส่วน สวเฮอร์ (พระเทพเวที.2533:22; อ้างอิงมาจาก Swearer. 1981) เป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งซึ่งได้เข้ามาศึกษาสภาพสังคมไทยและได้แต่งหนังสือไว้มากมาย ตัวอย่างเช่นหนังสือเล่มหนึ่งคือ Buddhism and Society in Southeast Asia เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาปัจจัยด้านอิทธิพลของพุทธศาสนา ในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และหลักปฏิบัติที่มีต่อชาวไทยด้วยกันเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อที่จะทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไทยได้อย่างสมบูรณ์

พุทธศาสนากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือสืบทอดกันมานานนับพันปี โดยที่คนไทย มีการรับรู้และปฏิบัติตามหลักการของพุทธศาสนา มาช้านานจากบรรพบุรุษ และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตลอดมา

การที่จะเข้าใจพฤติกรรมของคนไทยและสังคมไทยนั้น จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาพุทธตามความหมายของคนไทยด้วย จึงจะสามารถวิเคราะห์และเข้าใจพฤติกรรมของคนไทยได้ถูกต้อง ซึ่งในด้านการปฏิบัติต่อกันนั้นพุทธศาสนาได้บัญญัติให้มีการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันตามสังคหวัตถุ 4 (พุทธทาสภิกขุ.2525:397)

พุทธศาสนา ตามความเข้าใจของคนไทยนั้น มีทั้งการปฏิบัติตนตามพิธีกรรมต่างๆ เช่น ชายไทยนิยมบวชพระเมื่ออายุครบ 20 ปี การทำบุญตักบาตรในเทศกาลต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา หรือตักบาตรทุกวัน เป็นต้น นอกจากนั้นพุทธศาสนิกชนก็ปฏิบัติตามหลักการที่บัญญัติไว้ในพระไตร

ปิฎก เช่น การถือศีล 5 การยัดสายกลางปฏิบัติ (มัชฌิมาปฎิพัตถ์) เป็นต้นแต่สำหรับพุทธศาสนิกชนบางกลุ่มได้ยึดถือแนวปฏิบัติว่า จะต้องดำรงชีวิตด้วยทางสายกลาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุนิพพาน คือต้องถือศีล ปฏิบัติสมาธิ โดยใช้ปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้

ดังนั้น พุทธศาสนาจึงมีความหมายต่อคนไทยหลายด้าน ซึ่งมีผลให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป คนไทยบางกลุ่มเชื่อถือสัญลักษณ์ที่มากับพุทธศาสนาในแง่พิธีกรรม ซึ่งส่วนใหญ่พิธีกรรมต่างๆ นี้ มาจากการที่พุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยพร้อมๆ กันกับศาสนาอื่นที่มีถิ่นกำเนิดใกล้เคียงกัน คือ ศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีพิธีกรรมบางอย่างที่สอดคล้องกับแนวทางความเชื่อของคนไทยอยู่แล้ว การเชื่อถือพิธีกรรมต่างๆ ที่ควบคู่กับการนับถือศาสนาพุทธจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและคนไทยมีความเข้าใจว่าพิธีกรรมเหล่านี้คือพุทธศาสนา จึงควรต้องปฏิบัติตามนี้จึงจะได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชน อย่างไรก็ตามคนไทยอีกส่วนหนึ่ง มองเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางพุทธศาสนาเพื่อให้ตนเองดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น สันติสุขอย่างสงบสุขโดยมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อบรรลุนิพพานคือความหลุดพ้นจากกิเลส อันได้แก่ความโลภ ความโกรธ ความหลงทั้งปวง บุคคลกลุ่มนี้จะเห็นความสำคัญในพิธีกรรมน้อย แต่จะมุ่งศึกษาถึงวิธีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนเองเพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมาย โดยที่ตลอดเวลาของการปฏิบัติตามแนวทางนี้เน้นที่วิถีทางให้ตนมองเห็นทุกข์ และหาทางหลุดพ้นจากความทุกข์ในวิถีทางต่างๆ โดยปราศจากความงมงายที่แฝงมาในรูปการกระทำต่างๆ เช่น การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเพื่อให้ตนเองมีโชคลาภ โดยที่ตนเองไม่ได้มีความอุทิศสละในการทำงานเป็นต้น พุทธศาสนาในความหมายหลังนี้ ยังเป็นที่เข้าใจของคนไทยไม่ทั่วถึงจึงทำให้มองว่า พุทธศาสนิกชนงมงายหรือเห็นแก่ตัว แม้แต่นักวิชาการต่างชาติก็ยังเข้าใจผิด ดังเช่น ความหมายของธรรมะในเรื่องความสันโดษ(พุทธทาสภิกขุ 2525:455)ซึ่งนักวิชาการตะวันตกบางคนเข้าใจพุทธศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่นมีความเข้าใจว่าธรรมะในเรื่องความสันโดษในความหมายที่ว่า ทำให้คนไม่ชวนขวายในหน้าที่การงาน พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่โดยไม่ต้องมุ่ง

หวังอนาคตทำให้เป็นคนขี้เกียจ ซึ่งแท้จริงแล้ว ธรรมะในเรื่องสันโดษนี้มีประโยชน์มากที่สุด คือในความหมายที่แท้จริงแล้วสอนให้คนพอใจในทุกขณะที่ทำลงไป จะได้มีความสบายใจและมีกำลังใจที่จะทำต่อไป ตัวอย่างเช่น ชาวนาขุดดินทำนาถ้าขุดหนึ่งครั้ง ก็พอใจว่าได้กระทำสำเร็จไปหนึ่งครั้งแล้ว และพอใจเรื่อยไปจนตลอดถึงข้าวออกรวง จึงเต็มไปด้วยความพอใจตลอดเวลา เพราะถ้าเกิดความไม่พอใจแล้วจะทำงานไม่สำเร็จ จิตใจกระวนกระวายอาจคิดหาทางที่ตนเองสบาย เช่น ไปลักขโมยแทนก็ได้ นี่แสดงว่า ธรรมะข้อสันโดษนี้ ทางพุทธศาสนาสอนให้เป็นคนขยันขันแข็ง แต่ก็ยังมีผู้เข้าใจความหมายผิดอยู่เป็นจำนวนมาก

จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนามีความหมายในหลายแง่หลายมุมตามความเข้าใจที่แตกต่างกันไป จึงทำให้มีการปฏิบัติที่หลากหลายออกไป แต่พุทธศาสนาในความหมายที่ดีและวิถีทางที่ถูกต้องที่ถ่ายทอดต่อไปในสังคมไทยนั้น ก็คือ การถ่ายทอดพุทธศาสนาตามแนวทางที่เน้นการแก้ไขปัญหา ในการปฏิบัติด้วยปัญญาจึงจะเกิดประโยชน์สำหรับคนไทย (พระเทพเวที.2533)

ตามหลักการของพุทธศาสนาแล้ว พุทธศาสนิกชนจะต้องเพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติสองประการ คือ อตตาทิตสมบัติ และ ปรัตถปฏิบัติ

อตตาทิตสมบัติ หมายถึง ความพร้อมพร้อมแห่งประโยชน์เกื้อกูลแก่ตน คือ มีคุณธรรม มีปัญญาที่พึ่งพาตนเองได้

ส่วนปรัตถปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งคุณสมบัติทั้งสองประการนี้ จะดำรงให้บุคคลได้ประโยชน์สามขั้นคือ

1 ทุฏฐมิกัตตะประโยชน์ หมายถึง ประโยชน์ที่เป็นปัจจุบันหรือที่มองเห็น เช่น ทรัพย์สินเงินทอง การมีฐานเศรษฐกิจที่พอเป็นอยู่ได้เลี้ยงตนเองได้ ยังชีพได้ มีฐานะในสังคมมีเกียรติยศชื่อเสียง

2 สัมปรายิกัตตะประโยชน์ หมายถึง ประโยชน์ที่เป็นเบื้องหน้าหรือเบื้องสูงขึ้นไป ที่เป็นหลักประกันชีวิตในอนาคตหรือตลอดไป อันได้แก่ ประโยชน์ทางจิต ความมั่นใจในคุณธรรม ความดีงาม คือ มีศรัทธา มีศีลมี ความประพฤติดีงาม มีจาคะ มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูลแก่ผู้อื่น

และมีปัญญา

3 ประมัตต์ หมายถึง ประโยชน์สูงสุด ได้แก่ ความมีจิตใจเป็นอิสระ หลุดพ้นจากทุกข์กิเลสทั้งปวง

โดยที่คุณสมบัติทั้งของตนเองและสังคมนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ได้อาศัยการอาศัยธรรมะสองประการ คือ ปัญญา และ กรุณา (พระราชวรมนี. 2525 : 7-8) ซึ่งหลักการของพระพุทธศาสนานี้ บางครั้งมีผู้เข้าใจไขว้เขวไม่ตรงกับความ เป็นจริงทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมีบุคคลบางส่วนเข้าใจว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้หลีกเลี่ยงสิ่งสังคมคือให้อยู่อย่างสันโดษ สอนให้ทำดี เพียงแต่การละเว้นชั่ว จึงสรุปว่าพุทธศาสนาไม่เกื้อกูลหรือขัดขวางถ่วงต่อการพัฒนาประเทศชาติ เวบเบอร์ (พระราชวรมนี.2525:10; อ้างอิงมาจาก Weber. ม.ป.ป.) การเข้าใจหลักการของพุทธศาสนาผิดข้อเท็จจริง และแปรความหมายผิดพลาดเช่นนี้ มีผลทำให้การปฏิบัติตนของผู้ที่นั้นผิดพลาด ไขว้เขวไปด้วย ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะพุทธศาสนิกชนหรือในฐานะของผู้เข้ามา ศึกษาสภาพสังคมไทยก็ตาม โดยหลักการที่แท้จริงพุทธศาสนาที่สอนให้คนช่วยเหลือตนเองและสังคมควบคู่กันได้ด้วยเสมอ ดังตัวอย่างเช่น การทำบุญ ในทางพุทธศาสนาเป็นวิธีกำจัดความโลภอย่างหนึ่ง เช่น การให้ทานคือ รู้จักแบ่งปันปันส่วนทรัพย์สินที่เหลือเพื่อผู้อื่นบ้าง เพื่อส่วนรวมบ้าง เพื่อสงเคราะห์เขาบ้างหรือเพื่อบูชาคุณความดีท่านบ้าง การทำบุญเพื่อผลบุญคือความสบายใจ (บัวทิพย์.2525 : 7) แต่การทำบุญที่แท้จริงและสูงส่งนั้นคือ การทำให้มนุษย์ ได้รู้ถึงสิ่งที่ควรรู้หรือจำเป็นต้องรู้ และให้ได้สิ่งที่ควรเข้าถึงหรือจำเป็นจะต้องเข้าถึง กล่าวคือ ธรรมะที่ทำให้จิตใจสูง ได้แก่ การที่ใจมีความสะอาด ปราศจากกิเลส ใจสว่าง ปราศจากความเห็นผิด และใจสงบจากความทุกข์ร้อนภายในทุกประการ (พุทธทาสภิกขุ. 2518 : 30) โดยท่านพุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า แม้การบริจาคเงินเพื่อสร้างโรงพยาบาล สร้างโรงเรียนหรือโบสถ์วิหาร ก็ไม่สำคัญเท่ากับความสะอาดสงบของจิตใจ ยกตัวอย่างเช่นการสร้างโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกุศลแน่นอนแต่ไม่ใช่บุญ กุศลสูงสุดและยังจะกลายเป็นผลร้ายต่อสังคมได้ด้วย ถ้านักเรียนมีแต่ความรู้

ทางโลกอย่างเหลือล้นเหนือความมีศีลธรรม ไม่ใช่ความรู้ไปในทางที่ถูก เพราะควบคุมจิตใจตนเองไม่อยู่ โลกที่มีแต่บุคคลหนุ่มสาวที่แสนฉลาด ปลาดเปรื่องแต่ใช้ความรู้ผิดทางจะเป็นโลกที่ป่าเถื่อนไปอีกแบบหนึ่ง ร้ายยิ่งกว่าโลกของคนไม่รู้หนังสือแต่มีความสงบ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะทำให้โลกนี้ กลายเป็นนรกชนิดหนึ่งโดยไม่ต้องสงสัยโรงเรียนและมหาวิทยาลัยหลายแห่งในโลกยังแก้ปัญหาไม่ตก นับวันจะยิ่งมีปัญหานี้ขึ้น และผลก็คือการหา ประโยชน์ใส่ตนอย่างเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยที่คนไม่รู้หนังสือไปเสียอีก

จากหลักการทางพุทธศาสนาที่กล่าวแล้วข้างต้น กล่าวได้ว่า พุทธศาสนามุ่งสอนให้คนเป็นคนดี โดยบำเพ็ญประโยชน์เพื่อตนเองและสังคม และหลักการของพุทธศาสนามีไว้เพื่อประโยชน์ของบุคคลและสังคม ซึ่ง พระราชวรมุนี (2523:10-11) ได้กล่าวไว้ในธรรมานุชิตสำหรับประชาชน ว่า พรหมวิหารสี่ คือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ หรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ กว้างขวางพระพรหม มี 4 อย่างดังต่อไปนี้

1. เมตตา ความรัก คือความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องช่วยเหลือ ให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข
2. กรุณา ความสงสาร คือความอยากช่วยผู้อื่น ให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบ่วงความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง
3. มุทิตา ความเบิกบานความยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุขก็มีใจ ชื่นมื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย
4. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือวางจิตราบเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตราขึง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือผลเสียตามควรแก่เหตุที่ตนประกอบ ซึ่งเป็นคุณธรรมประจำจิตใจที่จำเป็นต้องถือปฏิบัติ และเมื่อมีคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐาน ต้องแสดงพฤติกรรมออกมาภายนอกด้วย ในศาสนาพุทธได้บัญญัติหลักปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ไว้ 4 ประการ เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ด้วยการให้ 4 ประการคือ

1. ทาน คือการให้ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ คือการเสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 หรือทุนทรัพย์สิ่งของตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจในศิลปวิทยา

2. ปิยวาจา คือการกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง พูดอย่างรักกัน ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงไปในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ และรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจ สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้เกิดการนับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อตถจริยา คือการทำประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยช่วยเหลือด้วย แรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. สมานัตตตา คือทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตัวเสมอคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิด ประโยชน์ร่วมกัน

โดยหลักการแล้วการให้ทั้งหมดดังกล่าวแล้วข้างต้นจะต้องกระทำลง ไปเพื่อผู้อื่น โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว การสงเคราะห์ด้วยการให้ตาม หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น เป็นธรรมเพื่อความผูกพันกันทางใจ จึงเป็นหลักกลางซึ่งทุกคนพึงยึดถือปฏิบัติต่อกัน ถ้าสังคมใดมีคนที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมภายใน คือ พรหมวิหาร 4 และแสดงพฤติกรรมภายนอกโดยปฏิบัติตามสังคหวัตถุ 4 แล้วสังคมนั้นก็จะอยู่ กันด้วยความสงบสุขดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่ถือปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นผู้มีพฤติกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงอาจ กล่าวได้ว่าการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี เป็นพฤติกรรมที่ควรเสริม สร้างให้มีขึ้นในสังคมถ้าสังคมใดมีสมาชิกที่แสดงพฤติกรรมนี้มากเท่าใดก็เป็น ที่แน่ชัดว่าสังคมนั้นเกิดความสงบสุข มีการเบียดเบียนและเอารัดเอาเปรียบ กันน้อยและจะมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ พุทธศาสนาในด้านที่เน้นให้มนุษย์ละความเห็นแก่ตัวและสอนให้ช่วยเหลือผู้อื่น

การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพื้นฐานในการอธิบายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การถ่ายทอดทางสังคม(Socialization)

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการการถ่ายทอดทางสังคม เป็นการปลูกฝังความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมซึ่งจะเป็นหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตต่อไป กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยหน่วยของการถ่ายทอดทางสังคม (Agent of Socialization) ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางศาสนา และสื่อมวลชน เป็นต้น สถาบันทางสังคมเหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อบุคคลแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุของบุคคล แต่ครอบครัวเป็นสถาบันที่แสดงบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญที่สุดนับตั้งแต่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงด้านจิตใจแก่บุคคล บทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแบบในการแสดงบทบาทแก่ผู้เยาว์ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนอบรมให้สมาชิกในครอบครัวมีบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม (จิตรรา วสุวานิช.2524:11)ด้วยเหตุที่บิดามารดาเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเลี้ยงดูและรับผิดชอบต่อชีวิตมาตั้งแต่เกิด บิดามารดาจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลมากที่สุด นับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น (พัชราภรณ์.2512) โดยบุคคลได้รับการปลูกฝังในด้านต่างๆ เช่น เจตคติ ค่านิยม และหลักปฏิบัติต่างๆ จากบิดามารดาและผู้ใกล้ชิดด้วยวิธีการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้ ดังนี้

1. การป้อนพฤติกรรม ในระยะเริ่มแรกของชีวิต เด็กจะค่อยๆ เรียนรู้การกระทำต่างๆ ที่ละน้อย แรกทีเดียวการกระทำของเด็กอาจจะยังไม่ใช่ว่าการกระทำที่ถูกต้องสมบูรณ์ แต่ผู้เลี้ยงดูก็ให้การสนับสนุน โดยการชมเชยหรือให้ของกินที่เด็กชอบ การให้รางวัลการกระทำของเด็กที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่ต้องการ จะเป็นการชักจูงให้เด็กสามารถจะปฏิบัติตนได้อย่าง

เหมาะสมที่สุด การปั้นพฤติกรรมนี้ เป็นการจงใจสอนให้เด็กมีพฤติกรรมต่างๆตามที่ผู้สอนต้องการ ส่วนเด็กอาจจะตระหนักว่าตนเองกำลังถูกสอนวิธีการนี้ เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อปลูกฝังมารยาททางสังคม เช่น การรับประทานอาหารด้วยช้อนหรือช้อนส้อม การมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา และการปฏิบัติกิจทางศาสนา เป็นต้น

2. การเรียนรู้โดยบังเอิญ การเรียนรู้ของเด็กในบางครั้งอาจเกิดขึ้นโดยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจจะสอนแต่เป็นการเรียนรู้โดยบังเอิญ ตัวอย่างเช่น การกระทำของผู้ใหญ่ในบางครั้งจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เด็กมีนิสัยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดได้ ตัวอย่างเช่น การที่เด็กร้องไห้แล้วผู้ใหญ่ให้ความสนใจ เอาใจใส่ อุ้มชูปลอบโยน จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยขี้แยได้ ส่วนการพูดคำหยาบเด็กก็อาจจะเรียนรู้โดยบังเอิญ เช่น ในกรณีที่เด็กเริ่มจะเรียนพูดแล้วไปจำคำหยาบจากผู้อื่นมาพูดให้บิดามารดาฟัง บิดามารดาอาจจะรู้สึกขบขันที่เด็กพูดคำหยาบโดยไม่ทราบความหมายของคำนั้น จึงหัวเราะ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพูดคำหยาบนั้นซ้ำอีกจนอาจติดเป็นนิสัยได้ โดยที่บิดามารดาไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นอย่างนั้น

การเรียนรู้โดยบังเอิญอาจเกิดขึ้นได้มากมาย เช่น การก่อตั้งทัศนคติต่อคนประเภทต่างๆและเรื่องต่างๆก็อาจจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ การมีบุคลิกภาพบางประเภทก็อาจจะเกิดจากได้รับการสนับสนุนโดยบังเอิญจากบุคคลอื่นเช่นกัน

3. การเลียนแบบ เป็นวิธีการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญที่สุดวิธีหนึ่งซึ่งสามารถจะใช้อธิบายการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและการกระทำต่างๆได้เป็นอย่างดี เช่น การปลูกฝังค่านิยมทางสังคม การมีความอยาก การมีความต้องการต่างๆทางสังคม และการก่อตั้งลักษณะทางบุคลิกภาพต่างๆตลอดจนถึงการมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และการบังคับตนเอง

เด็กจะเลียนแบบบิดามารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดูตนมากที่สุด เพราะคนที่ใกล้ชิดกับเด็ก จะเป็นผู้ให้ความรักความอบอุ่นและบำบัดความต้องการทางสรีระ เป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสบายกายสบายใจ พอใจและมีความสุข

บุคคลที่มาพร้อมกับอาหาร ขนม น้ำ เครื่องนุ่มห่ม ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่จะทำให้เด็กพอใจ ซึ่งในภายหลังความพอใจนี้จะถ่ายทอดไปสู่บิดามารดา หรือคนเลี้ยงเด็คนั้น ทำให้เด็กเกิดความพอใจ และมีความสุขที่ได้อยู่ใกล้บิดามารดาหรือคนเลี้ยง บิดามารดาส่วนมากจะพร่ำอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดีมีใจเมตตากรุณา เมื่อใดก็ตามที่เด็กทำตามคำสั่งสอนของบิดามารดา เด็กจะรู้สึกมีความสุขพอใจในตนเองและเกิดความสุข บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการปลูกฝังนิสัยที่ดีแก่เด็ก ให้เด็กมีความรู้สึกผิดชอบ มีความนับถือตนเองและไม่กระทำความเลวแม้คนอื่นจะไม่เห็น เพราะมีความละอายแก่ใจตนเอง

การถ่ายทอดทางสังคม มีการถ่ายทอดทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยกันหลายวิธี แต่วิธีการที่ชัดเจนและเด็กจะปฏิบัติตามได้มากที่สุดก็คือการอบรมสั่งสอนโดยตรง และการเลียนแบบบิดามารดา ทั้งนี้เพราะบิดามารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด

การถ่ายทอดทางสังคมกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การถ่ายทอดทางสังคมกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น ยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรง แต่มีการศึกษาถึงอิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรม (สุเชษฐ ม่าเหรัมย์. 2519) โดยเป็นการศึกษาพฤติกรรมการโกงในการเล่นเกมนในสถานการณ์ที่มีตัวแบบและไม่มีตัวแบบ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการโกงหรือไม่โกงจะแนบในการเล่นเกมน ขึ้นอยู่กับการได้เห็นหรือไม่ได้เห็นตัวแบบ ส่วนวันชัย มิกกลาง (วันชัย มิกกลาง. 2530) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนา ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา

มิดลาร์สกีและคนอื่นๆ (Midlarsky and others.1973) ได้ศึกษาผลของตัวแบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ กลุ่มตัวอย่าง

คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 72 คน โดยให้นักเรียนได้เห็นตัวแบบ 3 ชนิดได้แก่ตัวแบบที่เอื้อเพื่อ ตัวแบบที่เป็นกลาง ตัวแบบที่ละโมภ ผู้วิจัยได้กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งของและคำพูด ผลของการวิจัยปรากฏว่าตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ .

จึงพอสรุปได้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมโดยการขยับตัวแบบและสิ่งสอน ไม่ว่าจากบิดามารดา หรือ ผู้ใกล้ชิด มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนของเด็กทั้งด้านพฤติกรรมดีเช่น การปฏิบัติทางด้านพุทธศาสนา และทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น การโกง แต่บิดามารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดจึงน่าจะมียุทธศาสตร์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเด็ก กล่าวคือ เป็นผู้ถ่ายทอดทั้งด้านการเป็นตัวแบบในการปฏิบัติและถ่ายทอดด้วยวิธีอื่นๆ

การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือ ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็ก ทั้งด้านความรู้สึกละอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดู สามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้น ยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 73-74) โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล แบบควบคุมและลงโทษทางจิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1 แบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของลูกเป็นอย่างดี

2 แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยควบคุมบังคับและลงโทษลูกเมื่อลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3 แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแจกแจงเหตุผล

ต่างๆ แต่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำหรือห้ามปรามมิให้กระทำสิ่งใด

4 แบบลงโทษทางจิต คือ อบรมเลี้ยงดูที่ใช้วิธีว่ากล่าวตีสอนเด็ก ด้วยวาจา เมื่อเด็กทำผิด หรือใช้วิธีชู้ว่าจะไม่รัก และตัดสิทธิบางอย่างที่เด็ก เคยมีตามปกติ

นอกจากนั้นยังมีการแบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ แบบอิตาเลียนไทย แบบตามใจท่าน แบบเสรีประชาธิปไตย (สมาคม ทศวรรษศาสตร์แห่งประเทศไทย.2524 : 83-85) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1 แบบอิตาเลียนไทย (Authoritarian)

การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ บิดาเป็นหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่เลี้ยง ครอบครัวยุคก่อนจะเกิดมาในการตั้งเป้าหมายของครอบครัวและกฎเกณฑ์ เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม มารดามีหน้าที่รับผิดชอบงานบ้านทุกอย่าง ตลอดจน การอบรมเลี้ยงดูบุตร การตัดสินใจในครอบครัวเป็นหน้าที่ของบิดาหรือของ มารดาเท่านั้น บุตรไม่มีส่วนออกเสียง ความต้องการของบุตรจะไม่ได้รับการ พิจารณา บิดามารดาไม่แสดงความรักใคร่ต่อบุตร ความเอาใจใส่ต่อกันมีน้อย ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เด็กมักจะขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดา

2 แบบตามใจท่าน (Laissez-faire)

การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ บิดามารดา เชื่อว่า "เด็กจะดีดีเอง จะ ชั่วชั่วเอง" ซึ่งทำให้มีเจตคติว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนบุตร ให้ประพฤติตนในสิ่งที่ดีงาม เด็กจะรู้สึกว่าเขาความรัก ความอบอุ่น จึงไม่มี โอกาสที่จะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มาจากครอบครัว ซึ่งส่งผลไปสู่การขาด ความเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม และมีความเสียสละต่อผู้อื่นน้อย

3 แบบเสรีประชาธิปไตย (Democracy)

การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้บิดามารดารับผิดชอบต่ออบรมบุตรร่วมกัน การตัดสินใจกิจกรรมใดๆ ขึ้นกับความเห็นของสมาชิกทุกคน โดยถือความสุข ส่วนรวมเป็นใหญ่ เด็กที่เติบโตในบรรยากาศแบบนี้จะเป็นคนมีเหตุผล เหมาะ กับการปกครองแบบประชาธิปไตย

จากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า เป็นการแบ่งที่

ยึดถือตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล สำหรับการแบ่งการอบรมเลี้ยงดู ใน การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ

1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดา แสดงความรักต่อเด็ก แสดงความชื่นชม ให้ความสนับสนุน ให้ความสำคัญ ความเอาใจใส่ ให้ความเป็นกันเองแก่เด็ก

2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา แจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็ก ในการสนับสนุนให้เด็กกระทำหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำการต่างๆ ตลอดจนมีความสม่ำเสมอในการให้รางวัลหรือลงโทษ

3 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาออกคำสั่งและควบคุมการกระทำของเด็กในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ และลงโทษเมื่อบุตรกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึงการอบรมเลี้ยงดู ที่บิดามารดาไม่เอาใจใส่ต่อเด็ก ไม่ให้การสนับสนุนหรือคำแนะนำว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ปล่อยให้เด็กทำตามใจตนเองไม่ค่อยมีการลงโทษ

งานวิจัยการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มีการศึกษา วิจัยกันมาก เรื่องแรกเป็นการศึกษาคุณลักษณะของวัยรุ่นตอนต้น ใน กรุงเทพมหานคร (ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และ วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. 2524) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 974 คน พบว่า วัยรุ่นที่รายงาน ว่า ตนถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนับสนุนมาก มีคะแนนความเอื้อเพื่อสูงกว่าวัยรุ่นที่รายงาน ว่าถูกอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนน้อยอย่างเด่นชัด นอกจากนั้น ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและแบบควบคุมมาก มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิต ใจทั้ง 5 ด้านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยและควบ คุมน้อย การอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจทั้ง 5 ด้านคือ ความซื่อสัตย์ความมีสั มมาคารวะต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ความเอื้อเพื่อ ความกตัญญูทดแทน และ

การบิดบาปบุญ การเอื้อเฟื้อซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจก็คือการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม กับแบบความเอื้อเฟื้อมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนั้นเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการรักจากผู้เลี้ยงดูมาก จะมีลักษณะเอื้อเฟื้อสูงกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการรักน้อย(ดวงเดือน พันธุมนาวิน: 2519)และลักษณะความเอื้อเฟื้อ จะปรากฏในเด็กที่รายงานว่าถูกควบคุมมากเช่นกันนอกจากนั้นการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทยโดย ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอีกด้วย

ส่วนเสริมเกียรติ พรหมผุย (2523) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของบุญชู แก้วส่อง (2522) โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นอายุ 13-18 ปี ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่และแบบปล่อยปละละเลย และนอกจากนั้น ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางที่มีอายุ 12-14 ปี พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งการศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก็นับได้ว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมรูปแบบหนึ่ง

ดังนั้น เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก ควบคุมมาก และใช้เหตุผลมาก จะมีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ อันเป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างหนึ่ง และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย น่าจะมีผลตรงข้ามคือ ทำให้พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมลดน้อยลง นอกจากนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

สนับสนุนมากและแบบควบคุมมากจะมีลักษณะที่เอื้อเฟื้อมาก ซึ่งก็คือมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง

นอกจากนั้นแล้วการถ่ายทอดทางสังคม ยังเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดจิตลักษณะบางอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เช่น เจตคติ ค่านิยมและความสามารถในการร่วมรู้สึก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เจตคติ

เจตคติ (Attitude) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังเช่น เฮอร์สโตน (Thurstone.1946) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้หลายอย่าง เป็นต้นว่าสิ่งของ บุคคล องค์กร ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ผู้รู้สึกบอกความแตกต่างได้ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

แคทซ์ (Katz.1960) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า หมายถึงความรู้สึกในการชอบหรือไม่ชอบ และความรู้หรือความเชื่อ ซึ่งอธิบายถึงลักษณะ ตลอดจนความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งที่มีต่อสิ่งอื่นๆ

ฟิชเบนและไอเซน (Fishben and Ajzen.1975) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึงการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอย่างถาวร นอกจากนั้น ยังมีความหมายถึงแนวโน้มของการกระทำที่แสดงต่อหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่างในสภาพแวดล้อม ซึ่งในที่สุดจะกลายเป็นค่านิยมทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งนั้น และหมายถึงสภาวะความพร้อมของประสาท จิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ของบุคคล และมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสถานการณ์

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2525) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่าเป็นความคิดซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533) ได้กล่าวถึงเจตคติในแง่ขององค์ประกอบว่า เจตคติหรือทัศนคตินี้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือองค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) และองค์ประกอบด้านการมุ่งกระทำ (Behavior Intention Component) ซึ่งอธิบายองค์ประกอบแต่ละด้านดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบที่ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นอันดับแรก เป็นความรู้ที่ว่าสิ่งนั้นมีคุณหรือโทษ มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้วควบคู่ไปเสมอ

3. องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (Action Tendency Component) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลมีความรู้ เช่น ประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว จึงเกิดความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้น จากการให้ความหมายของเจตคติดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งเร้า แล้วก่อให้เกิดความรู้สึกทางจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ และมีแนวโน้มให้เกิดเป็นการกระทำต่อสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นๆ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น ในความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและพฤติกรรมนั้น อาจมีตัวแปรสอดแทรกต่างๆ เกิดขึ้น เช่น ขนบธรรมเนียม จารีต และบทบาท เป็นต้น ซึ่งตัวแปรสอดแทรกเหล่านี้ อาจทำให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติดกับพฤติกรรมโดยตรง ในทางวิชาการอาจแก้ไขได้โดยการสร้างเครื่องมือวัด เจตคติต่อพฤติกรรมนั้นๆ โดยตรง ก็จะได้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างเจตคติดกับพฤติกรรมโดยแท้จริง ซึ่งจะได้ประโยชน์ในทางวิชาการต่อสังคม จากเจตคติหลายอย่าง เช่น เพื่อทำนายพฤติกรรม เพื่อหาทาง

แก้ไขปัญหาลังคม และเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุและผลของพฤติกรรม เป็นต้น

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่าน พอสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และปฏิกิริยาที่พร้อมจะตอบสนองเป็นการกระทำ ภายหลังจากที่บุคคลมีความรู้และมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นๆแล้ว ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นบุคคล สิ่งของหรือองค์การ ก็ตาม

เจตคติกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

การศึกษาที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง ดังเช่น การศึกษาของ โปมาซาลกับแลคคาร์ด (Pomazal and Laccard . 1976 : 317-320) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริจาคโลหิต เจตคติ ความเชื่อ และเจตนาในการบริจาคโลหิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ นักศึกษาวิทยาลัย จำนวน 270 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริจาคโลหิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .59$)

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาเจตคติกับพฤติกรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับ พุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงพฤติกรรมการทำดี การช่วยเหลือผู้อื่นได้แก่การศึกษาของวันชัย มีกลาง (2530 : 79) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติตาม และธารได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต จำนวน 510 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าเจตคติ ความรู้ ความเข้าใจการได้รับการถ่ายทอดทางศาสนา และการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .435$)

การศึกษาเจตคติกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมโดยตรงนั้น ไชเปอร์สไตน์และบาค (Syperstein and Bak. 1985 : 319 - 327) ได้ศึกษา

เด็กนักเรียนอายุ 10-12 ปี จำนวน 191 คน พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ทั้งในเด็กที่มีสุขภาพจิตปกติและผิดปกติ

จากผลของการศึกษาวิจัยระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมทั้งหมดนี้ น่าจะเป็นที่ยอมรับได้ว่าเจตคติกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้นมีความสัมพันธ์กัน และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีการกระทำที่เอื้อต่อสังคมนั้นมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมด้วย

คำนิยาม

คำนิยามเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีนักวิชาการทั้งด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและมานุษยวิทยา สนใจและศึกษากันมาก โดยนักวิชาการเหล่านี้ ได้ให้ความหมายของคำนิยามไว้ ดังนี้คือ

เพ็ญแข ประจวบจันทึก และอ้อมเดือน สดมณี (2529:17) ได้ให้ความหมายของคำนิยามไว้ว่า คำนิยามคือคือแนวปฏิบัติซึ่งบุคคลในสังคมยึดถือและใช้ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนในสังคม คำนิยามมีลักษณะคงทนถาวร คำนิยามมีการมองเป็นสองแนวคือ ในแนวกว้างและในแนวแคบ คำนิยามในแนวกว้าง ได้แก่การมองคำนิยามว่าเป็นแนวทางหรือแนวคิดเพื่อให้บุคคลได้เลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลได้สามารถตัดสินใจในการเลือกการกระทำของตน และยังให้เป็นเครื่องบอกแก่บุคคลว่า จุดมุ่งหมายของชีวิตคืออะไรและสิ่งที่น่าปรารถนาในชีวิตคืออะไร ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องชี้แนะทางแก่บุคคลในการดำเนินชีวิตส่วนในแนวแคบนั้น คำนิยามเป็นแนวทางในการปฏิบัติของบุคคลและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงเป็นเครื่องป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย

อตุล วิเชียรเจริญ (2515:138) ได้ให้ความหมายของคำนิยามไว้ว่า คำนิยามหมายถึง มโนคติ ซึ่งมีผลกระตุ้นพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่มนุษย์เลือกกระทำ คำนิยามของคนในสังคมหนึ่ง ย่อมมี

ลักษณะเหมือนกัน แบบเดียวกัน แต่เมื่อเทียบกับอีกสังคมหนึ่งอาจเหมือนหรือต่างกันก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2520 : 17) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นการยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ ความคิดอุดมคติรวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรมและสุนทรียภาพแล้วโดยได้ประเมินค่าจากทัศนะต่างๆ โดยถี่ถ้วนและรอบคอบแล้ว

นอกจากนั้น ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2515 : 1) ได้ให้ความหมายของ ค่านิยมว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่า ต้องทำ ต้องปฏิบัติและมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟังหรือได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายของบุคคล และเป็นแบบฉบับของความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตนของคนในสังคม สำหรับ อารี สัมหลวี (2520 : 1) มีความเห็นว่า ค่านิยมเป็นแนวความคิดที่บุคคลแต่ละคนหรือสังคมยอมรับว่ามีคุณค่าและพึงพอใจที่จะยกย่องนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ

เฟเทอร์ (Feather.1975 : 4) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะยืนยงถาวร ซึ่งเป็นแนวทางในทางปฏิบัติหรือเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

ส่วนโรคิช (สุนทรี โคมินและสนิท สัมครการ 2522 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1965 : 253) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลสนใจ สิ่งที่ต้องการ สิ่งที่คุณค่ารู้สึกเสมือนเป็นหน้าที่ สิ่งที่คุณค่าหรือสิ่งที่พอใจ เป็นความเชื่อที่มีลักษณะถาวร โดยเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่าง หรือวิถีชีวิตบางอย่างเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือวิถีชีวิตอย่างอื่น ซึ่งโรคิชได้แบ่งประเภทของค่านิยมเป็น 2 ประเภท คือ ค่านิยมจุดหมายปลายทาง และค่านิยมวิธีปฏิบัติ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของค่านิยม 5 ประการ คือ

1. ค่านิยมของแต่ละบุคคลมีจำนวนอยู่ไม่มากนัก และค่านิยมเหล่านี้

สามารถนับและศึกษาได้

2. ความแตกต่างของค่านิยมจะแสดงออกทางระดับ (Degree)
3. ค่านิยมต่าง ๆ สามารถนำมาจัดรวมกันเป็นระบบค่านิยมได้
4. ค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สังคมและสถาบันทางสังคมต่างๆ ตลอดจนบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น
5. ผลที่ตามคือ ค่านิยมของบุคคลจะแสดงออกมาทางทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลในเกือบทุกรูปแบบ

จากความหมายค่านิยมและข้อตกลงเบื้องต้นนี้ โรคิชได้แบ่งค่านิยมเป็น 2 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

1. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (Terminal values) เป็นค่านิยมที่บ่งบอกว่าจุดหมายปลายทางของชีวิตคือสิ่งใด ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ชนิด คือ ค่านิยมที่เน้นความสำคัญทางด้านสังคม(Social Values) และค่านิยมที่เน้นความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล(Personal Values) โดยค่านิยมส่วนสังคมเป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ระหว่างบุคคล เช่น ค่านิยมการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ หรือ ค่านิยมให้มีสันติสุขในโลก ส่วนค่านิยมส่วนบุคคลนั้นมีจุดรวมอยู่ที่ตัวบุคคล เช่น ความสงบสุขทางใจ ความร่ำรวยมั่งมี ความมีชื่อเสียง เป็นต้น

2. ค่านิยม วิธีปฏิบัติ (Instrumental Values) เป็นค่านิยมที่นำบุคคลไปให้ถึงค่านิยมจุดหมายปลายทาง ซึ่งแบ่งออกเป็นอีก 2 ชนิด คือ ค่านิยมส่วนจริยธรรม(Moral Values) และค่านิยมส่วนความสามารถ (Competent Values) โดยค่านิยมส่วนจริยธรรม หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดศูนย์รวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะมีจิตสำนึกที่ดีคอยกระตุ้นให้เกิดการกระทำ แต่ถ้าหากมีการละเมิดค่านิยมประเภทนี้ บุคคลจะมีความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) และมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) เช่น ค่านิยมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น ค่านิยมอีกชนิดหนึ่งคือ ค่านิยมส่วนความสามารถหมายถึงค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ตัวบุคคล แต่ไม่มีส่วนที่เกี่ยวกับการมีจริยธรรมของบุคคลหรือไม่มี หากแต่ถ้า ถ้าบุคคลละเมิดค่านิยมนี้จะเกิดความรู้สึกอับอายที่ตนเองขาดความสามารถส่วนตัวนี้ เช่น ค่านิยมใน

ความกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

จากความหมายของค่านิยมดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ค่านิยมเป็นทั้งความต้องการ ความสนใจ ความอยากของบุคคล เป็นที่รวมของความเชื่อของบุคคล และเป็นปัจจัยทางวัฒนธรรม ที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกทางสังคม ซึ่งปัจจัยนี้มีอิทธิพลมากที่สุดที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลขึ้น การแบ่งค่านิยมออกได้ 2 ประเภท คือ ค่านิยมจุดหมายปลายทาง และค่านิยมวิถีปฏิบัติ โดยค่านิยมเหล่านี้สามารถนับและศึกษาได้ และยังมีความแตกต่างของค่านิยมที่แสดงออกทางระดับด้วย ในประเทศไทยก็ได้มีการศึกษาค่านิยมของสังคมไทยตามความหมายนี้ ทั้งนี้เพราะสามารถนำมาแยกแยะและแบ่งระดับการศึกษาได้งานวิจัยที่ทำเรื่องค่านิยมของคนไทยนั้นพบผลการศึกษาวิจัยที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ค่านิยมกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

จะเห็นได้ว่าจากการให้ความหมายของค่านิยมต่างๆ นั้นค่านิยมตามความหมายของโรคิชเป็นที่สนใจของนักสังคมศาสตร์ทั่วไป เพราะสามารถนำมาแยกแยะแบ่งระดับและสร้างความสัมพันธ์กับพฤติกรรมได้ใกล้เคียงมาก ในประเทศไทยผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาค่านิยมของคนไทย คือ สุนทรี โคมิน และสนิท สมัศกร (2522) ได้ศึกษาค่านิยมและระบบค่านิยมไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนไทยในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 2569 คน อายุ 18-80 ปี ซึ่งมีอาชีพแตกต่างกันการศึกษาค่านิยมของคนไทยได้ผลดังนี้

ในด้านค่านิยมจุดหมายปลายทาง คนไทยให้ความสำคัญโดยเรียงลำดับดังนี้

- 1 ความมั่นคงของชาติ
- 2 ความสุขในชีวิตครอบครัว
- 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4 ความสำเร็จในชีวิต
- 5 การมีชีวิตที่สบายพอควร

- 6 ความเสมอภาค
- 7 การมีมิตรที่ดี
- 8 ความรักอิสระเสรี
- 9 ความสงบสุขทางใจ
- 10 การช่วยเหลือผู้อื่น
- 11 การมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นที่พึ่ง
- 12 โลกที่มีสันติสุข
- 13 ความเป็นปราชญ์เป็นผู้รู้ดี
- 14 ความกว้างขวางในสังคม
- 15 การมีคนรัก
- 16 ความงามธรรมชาติและศิลปะ
- 17 การได้รับความยกย่องในสังคม
- 18 การมีชีวิตที่ตื่นเต้น
- 19 ความสุขสำราญ
- 20 ความมั่งมีในเงินทองวัตถุ

ในด้านค่านิยมวิถีปฏิบัติ คนไทยได้ให้ความสำคัญแก่ค่านิยมด้านนี้โดย
เรียงลำดับ ดังนี้คือ

- 1 ความเป็นตัวของตัวเอง
- 2 ความซื่อสัตย์
- 3 ความรับผิดชอบ
- 4 ความกตัญญูรู้คุณ
- 5 การปรับตัวเข้ากับโอกาสจังหวะสิ่งแวดล้อม
- 6 การรักษาหน้าใจกัน
- 7 การบังคับตนเอง
- 8 การมีน้ำใจเมตตา
- 9 ความสุภาพ

- 10 การมีความสามารถสูง
- 11 การศึกษาสูง
- 12 ความกล้า
- 13 การประมาณตนและความรักสันโดษ
- 14 การมีอารมณ์สงบและความสำรวม
- 15 การให้อภัย
- 16 การมีแนวคิดกว้าง
- 17 ความรักใคร่ชอบพอ
- 18 ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง
- 19 ความสะอาด
- 20 ความสนุกสนานร่าเริง
- 21 การพึ่งพาอาศัยกัน
- 22 ความคิดสร้างสรรค์
- 23 ความทะเยอทะยาน

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยโดย สุนทรี โคมิน และ สนิท สมักรการ นี่เป็นที่น่าสนใจเกตุว่า ค่านิยมของคนไทยผู้ใหญ่ (อายุ 18-80 ปี) ด้านค่านิยมจุดหมายปลายทางนั้น คนไทยให้ความสำคัญด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในลำดับที่ 10 ซึ่งเป็นอันดับกลางส่วนค่านิยมวิถีปฏิบัตินั้นคือการมีน้ำใจเมตตา ก็อยู่ในลำดับกลางเช่นกัน ซึ่งค่านิยมการช่วยเหลือผู้อื่น และค่านิยมการมีน้ำใจเมตตา นับได้ว่าเป็นค่านิยมที่มีความหมายเดียวกันกับการกระทำที่เอื้อต่อสังคม

ผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ นีออน กลิ่นรัตน์, เพ็ญศิริ ชุติกุล และสถาพร จันโต (2525) และนีออน กลิ่นรัตน์ (2526) ที่ศึกษาค่านิยมของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอาจารย์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าค่านิยมจุดหมายปลายทางที่อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ความสำคัญไว้ อันดับสูงสุดเป็นค่านิยมที่เน้นส่วนบุคคล อันได้แก่ ค่านิยมในเรื่องความสำเร็จ

ในชีวิต ความสุขในชีวิตครอบครัว ความภูมิใจในตัวเอง เป็นต้น

นอกจากนั้น ชัยพร วิชชาวุธ, อีระพร อุวรรณโณ และ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2529) ยังได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยาสังคมไทยโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 9,000 คน ซึ่งมีสถานภาพเป็นนักเรียน ครู และผู้ปกครอง จากกรุงเทพมหานครและภูมิภาค จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มของพัฒนาการทางค่านิยมค่อยๆเปลี่ยนจากการเน้นที่สังคมไปสู่การเน้นที่ตนเอง เมื่อสถานภาพเปลี่ยนจากนักเรียนประถม เป็นนักเรียนมัธยม เป็นครูและเป็นผู้ปกครองในที่สุด

งานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว คืองานวิจัยของ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, ชัยพร วิชชาวุธ และอีระพร อุวรรณโณ (2527) โดยศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียน นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมที่บุคคลในกรุงเทพมหานครต้องการมากที่สุดก็คือ การประสบความสำเร็จในชีวิตการงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล ส่วนในเด็กนักเรียนนั้นมีความต้องการด้านการประสบความสำเร็จในชีวิตอยู่ในส่วนปลาย งานวิจัยชิ้นนี้ แสดงว่าพฤติกรรมด้านจริยธรรมของชาวกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับค่านิยมของชาวกรุงเทพมหานครที่เปลี่ยนจากการเน้นที่สังคม ไปสู่การเน้นที่ตัวเอง เมื่อเติบโตขึ้นจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ และสอดคล้องกับการวิจัยของ เกษม เกษมนุกิจกุล (2533) ที่พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติที่เป็นส่วนบุคคลสูงกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากผลของการวิจัยที่ได้ดังกล่าวมาแล้วนั้น สอดคล้องกันกับพัฒนาการทางค่านิยมของคนไทยคือ เมื่ออยู่ในวัยเด็กจะให้ความสำคัญกับสังคมหรือส่วนรวมเช่น การช่วยเหลือสังคม และค่อยๆเปลี่ยนมาเป็นการเน้นเพื่อตนเองมากขึ้นเมื่อเติบโตขึ้น โดยเหตุนี้การศึกษาค่านิยมที่เน้นส่วนสังคมและการปลูกฝังค่านิยมส่วนนี้ในเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นและน่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะปลูกฝังให้ค่านิยมที่เน้นส่วนสังคมหรือส่วนรวมให้ได้รับการพัฒนา

ติดต่อกันต่อไปจนวัยที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อมิให้พัฒนาการส่วนนี้ขาดตอนลงซึ่งจะช่วยทำให้บุคคลในสังคมไทยที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

ความสามารถในการร่วมรู้สึก

ความสามารถในการร่วมรู้สึก (Empathy) นี้ เลอร์เนอร์ (Lerner 1964) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการที่บุคคลเข้าใจถึง อารมณ์ความรู้สึก ของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนั้นยังมีความรู้สึกร่วมต่ออารมณ์นั้นด้วยและได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เป็นลักษณะความทันสมัยของบุคคล ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ในลักษณะในจิตใจ (Psychic empathy) บุคคลที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้ จะมีลักษณะทางจิตใจที่มีเหตุผล และยึดถือสิ่งถูกต้องอยู่ภายในจิตใจอยู่ตลอดเวลาและยังเป็นผู้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ๆ ด้วย ความสามารถส่วนนี้จะก่อประโยชน์ในแง่การพัฒนาบุคคล ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวและยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ด้วย

นอกจากนั้น ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland. 1989) ได้อธิบายความสามารถในการร่วมรู้สึก (Empathy) ไว้ว่า เป็นความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในอารมณ์และประสบการณ์ของผู้อื่น เพื่อที่จะเข้าใจสภาพของบุคคลอื่นในขณะนั้น

โวลแมน (Wolman. 1989) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึกมีส่วนประกอบ 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น ส่วนที่ 2 เป็นความเข้าใจถึงความรู้สึก ความเจ็บปวด หรือสถานการณ์ที่บุคคลอื่นประสบอยู่

โฮแกน (Hogan. 1973) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการร่วมรู้สึกไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่นำตนเองไปสู่สถานการณ์ที่คนอื่นประสบอยู่ ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) ด้วย

ทรูซ์ และ คาร์คัฟฟ์ (Truax and Carkhuff, 1977:73) กล่าวว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกเป็นความสามารถของผู้ให้ความช่วยเหลือที่จะรู้สึก และเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้มาขอความช่วยเหลือราวกับเป็นโลกของตนเอง หรือความสามารถที่เข้าใจในสิ่งที่ผู้มาขอความช่วยเหลือ และรวมถึงความไวของผู้ให้ความช่วยเหลือที่จะรับความรู้สึกที่แท้จริงในขณะนั้นของผู้มาขอความช่วยเหลือ และสามารถที่จะสื่อความเข้าใจนั้นให้ผู้มาขอความช่วยเหลือได้ทราบซึ่งเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ที่มีความไว และความตื่นตัวที่จะรับความรู้สึกนั้นตลอดเวลา

คาลิช (Kalisch, 1973:1548) ได้กล่าวไว้ว่า การนำความรู้สึกของคนอื่นมาใส่ใจเรา เพื่อเข้าใจเขาโดยต้องแท้ไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองนั้นเป็นรากฐานของการร่วมรู้สึก ซึ่งเขาให้ความหมายของการร่วมรู้สึกว่าเป็นความสามารถที่จะเข้าไปสู่ชีวิตของบุคคลอื่นเพื่อเล็งเห็นความรู้สึกและความหมายของเขาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

คาร์คัฟฟ์ (Carkhuff, 1977:82) ได้กล่าวว่า 'การร่วมรู้สึกเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือ เพราะถ้าไม่สามารถเข้าใจผู้อื่นแล้ว เราจะไม่สามารถช่วยเหลือเขาได้ และการร่วมรู้สึกนี้เป็นการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนไม่มากก็น้อย

การร่วมรู้สึก ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาภาษาไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตสถาน 2524 (2524:40) ให้ความหมายของการร่วมรู้สึกว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมรู้สึกอย่างเดียวกัน อันมีมูลฐานมาจากที่ตนเองเคยประสบ และมีพฤติกรรมเดียวกัน

นงคราญ ผาสุข (2528:57) ให้ความหมายของการร่วมรู้สึกว่าเป็นการแสดงออกของอารมณ์ในทางที่รับรู้ เข้าใจความรู้สึก ปัญหาและอารมณ์ของบุคคลอื่น ไม่ใช่เข้าใจเฉพาะความหมายของคำพูดของผู้อื่นเท่านั้น แต่บุคคลนั้นจะรู้สึกเป็นทุกข์ โศกเศร้าและร้องไห้ไปด้วย

เบนจามิน (Benjamin, 1974:64) ได้กล่าวว่าการที่บุคคลหนึ่งจะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นนั้น สามารถเข้าใจได้ 3 แบบ คือ

แบบแรก เป็นการเข้าใจเรื่องราวของบุคคลจากการอ่าน เรื่องราวของเขาหรือจากการได้ยินผู้อื่นพูด ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการเข้าใจ เรื่องราวที่มาจากมุมมองจากสายตาและความคิดเห็นของคนอื่น จะเห็นว่าเป็นความเข้าใจที่ไม่ดีนัก

แบบที่สอง เป็นการเข้าใจบุคคลนั้นจากความคิดเห็นของตัวเอง โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ การรับรู้ ความคิด ความรู้และทักษะของตัวเอง เป็นความเข้าใจในทัศนะของตัวเองโดยจากโลกส่วนตัวของตัวเอง ความเข้าใจแบบนี้เป็นความเข้าใจที่จัดว่าดีกว่าแบบแรก

แบบที่สาม เป็นความเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น โดยคัดเอาโลกส่วนตัวของตัวเองออกไปชั่วคราว และรับเอาโลกของบุคคลนั้นมา โดยมีความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ มีความหมายอย่างไรต่อบุคคลนั้น เป็นการตีความรู้สึกร่วมในโลกส่วนตัวของอีกบุคคลหนึ่งโดยยังเป็นตัวของตัวเองอยู่ ซึ่งความเข้าใจแบบนี้คือ ความร่วมรู้สึกในบุคคลนั้นนั่นเอง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่พึงปรารถนามากที่สุด

จากความหมายความสามารถในการร่วมรู้สึกของผู้อื่นดังกล่าวนี้พอสรุปได้ว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกหมายถึง ความสามารถของบุคคลด้านการรับรู้และเข้าใจถึงอารมณ์ ความรู้สึกและสภาพจิตใจของผู้อื่น และมีความรู้สึกร่วมต่ออารมณ์นั้นด้วยในสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังประสบอยู่ โดยไม่นำทัศนะของตนเองเข้าไปเกี่ยวข้อง และพร้อมที่จะตอบสนองความรู้สึกเพื่อช่วยเหลือบุคคลนั้น โดยไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเองด้วย

ในการศึกษาความสามารถในการร่วมรู้สึก เลอร์เนอร์ ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในประเทศตะวันออกกลาง ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึก มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลหลายด้านเช่น อายุ เพศ ระดับทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับการศึกษา ในแง่ของการศึกษาพบว่าร้อยละ 39 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับมัธยมศึกษา ได้คะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้สูงในขณะที่ผู้ไม่มีการศึกษามีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น นอกจากนั้นยังพบว่าร้อยละ 74 ของผู้ไม่มีการศึกษา ไม่มีความรู้สึกด้านนี้

(Non-empathy) ในขณะที่พบว่า มีเพียงร้อยละ 19 เท่านั้นของผู้มีการศึกษาระดับมัธยม อย่างไรก็ตาม เลอร์เนอร์สรุปว่า ปัจจัยทางการศึกษาเพียงอย่างเดียวไม่ช่วยให้เกิดความสามารถในการร่วมรู้สึกของผู้อื่นในตัวของบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ แต่การศึกษาก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในเรื่องการเกิดของความสามารถอันนี้

ความสามารถในการร่วมรู้สึกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ความสามารถในการร่วมรู้สึก (Empathy) เป็นการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นในขณะนั้น และสามารถนำตนเข้าไปสู่บทบาทของผู้อื่นได้ ผู้สนใจศึกษาการเข้าใจความรู้สึกต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พบว่าความสามารถร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์และนำไปสู่พฤติกรรมที่น่าปรารถนาหลายอย่าง เช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือกัน และพฤติกรรมเอื้อเพื่อเป็นต้น (Bisenberg and Miller . 1987, Rushton. 1980, Feshbach and Rae. 1968) นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาพบว่า ผู้ใหญ่ที่ไม่ทำผิดกฎหมาย ได้คะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ทำผิดกฎหมาย (ศิริพร แยมนิล. 2530 : 58 ; อ้างอิงมาจาก Hogen. 1972) สำหรับการศึกษาค้นคว้าในประเทศไทยนั้น ศิริพร แยมนิล (2530) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทยพบว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนั้น โฮแกน (Hogan. 1973) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคลและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม พบว่าผู้ที่มีคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง และมีคะแนนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) สูง เป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมไปได้ไกล ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง หรือมีคะแนนการถ่ายทอดทางสังคมสูงเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการร่วมรู้สึกนี้ มีความสัมพันธ์กับการ

ถ่ายทอดทางสังคม นอกจากจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรมการกระทำที่ต่างๆ เช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือกัน พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และพฤติกรรมการร่วมมือกันแล้ว ยังพบว่าผู้ที่ไม่ทำผิดกฎหมายมีคะแนนความสามารถในการร่วมรู้สึกต่อผู้อื่นสูงกว่าผู้ทำผิดกฎหมาย ซึ่งพฤติกรรมทั้งหมดนี้ก็คือส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

นอกจากความสามารถในการร่วมรู้สึกแล้ว ยังมีปัจจัยด้านชีวพื้นฐานของบุคคล เช่น เพศของผู้ถูกศึกษา การศึกษา รายได้ อาชีพและการรับราชการของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอีกด้วย

ปัจจัยด้านชีวพื้นฐานของบุคคล

เพศกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

เพศกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เป็นปัจจัยด้านชีวพื้นฐานของบุคคล อันดับแรกคือ เพศกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการช่วยเหลือมากกว่าเพศชาย (Clark.1974 ; Lataw.1970 ; Clore.1973; Bar-Tal. 1976) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยพร วิชชาวุธ, อีระพร อุวรรณโณ และพรณทิพย์ คีรีวรรณบุศย์(2527) พบผลว่าเพศหญิงมีศักยภาพในการแสดงพฤติกรรมทางด้านบวกสูงกว่าเพศชาย และสุวิมล สุรงค์กาญจนชัย (2527) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง พบผลโดยสรุปว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มของพฤติกรรมทางสังคมด้านบวกมากกว่าเพศชาย เช่นการเห็นอกเห็นใจการช่วยเหลือผู้อื่น อย่างไรก็ตาม ได้มีการวิจัยที่พบว่าการศึกษาพฤติกรรมที่ให้ความช่วยเหลือมากกว่าเพศชายนั้น เป็นเพราะเพศหญิงมีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งส่งผลให้เพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าเพศชาย(Sagi and Hattman .1976) แต่ในขณะเดียวกันก็มีการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย

ในเรื่องของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม (Piliavin and Rodin. 1969) นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของนีออน กลิ่นรัตน์ (2526) พบผลที่ตรงกันข้ามว่า เพศชายให้ความสำคัญแก่ค่านิยมทางสังคมสูงกว่าเพศหญิง ในเรื่องความเสมอภาคความกว้างขวางในสังคม และการช่วยเหลือผู้อื่น ส่วน เกษม เกษมนุกิจกุล (2533) ศึกษาค่านิยมของนักเรียนชายและหญิงในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พบผลการศึกษาว่า นักเรียนชายมีค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติที่เป็นส่วนสังคมสูงกว่านักเรียนหญิงในเรื่องการได้รับความยกย่องในสังคม ส่วนค่านิยมด้านความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาตินักเรียนหญิงได้คะแนนสูงกว่า

เนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับเพศนั้น ยังพบผลที่ไม่เป็นไปแนวเดียวกัน ทั้งผลการวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศว่าเพศใดมีมากกว่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม สำหรับในการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับเพศในงานวิจัยนี้ คาดว่า จะมีความแตกต่างกันระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ฐานะทางเศรษฐกิจกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งพิจารณาได้จากรายได้รวมของสมาชิกในสังคม ชฎาพร พัทธรัชเชียร (2524) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครพบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมต่างกัน สันทัด สินธุ์ประทุม (2522) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่ารายงานว่าการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาดีกว่า ซึ่งการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาโดยหลักใหญ่ก็คือปฏิบัติตนเป็นคนดีตามบทบาทของตนเอง ทั้งส่วนตนและส่วนรวม นั่นก็คือมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง

การศึกษาของบิดามารดากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

จากการศึกษาของเลอร์เนอร์ (Lerner. 1964 : 45) พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสามารถในการร่วมความรู้สึกของผู้อื่น (Psychic empathy) ซึ่งความสามารถส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ในประเทศไทยมีการวิจัยที่กล่าวถึงการศึกษาของบิดามารดา ได้แก่ สวนา พรพัฒน์กุล (2520) ศึกษาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย พบว่านักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีการศึกษาสูง เป็นผู้ที่มีความสำนึกทางด้านคุณธรรมสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) ศึกษาเรื่องครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านจิตใจของคนไทย พบว่านักเรียนที่บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง รายงานว่าเป็นผู้ที่ยึดบาปบุญ มากกว่านักเรียนที่บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนั้น รัตนา ฉากสลัก (2529) ยังได้ศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาพบผลการศึกษาว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาชั้นประถมศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนที่ต่างกันมีแนวโน้มทำให้ปัจจัยทางด้านความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มโนทัศน์ทางจริยธรรม ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านจิตใจแตกต่างกันซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ดังนั้นเยาวชนที่มีบิดามารดามีการศึกษาแตกต่างกัน น่าจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน

อาชีพของบิดามารดากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ในการศึกษาในด้านอาชีพของบิดามารดากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ ชูชัย สมितिไกร (2525) ศึกษาพบว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในจริยธรรมต่างกัน โดยกลุ่มบุคคลที่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเอง

ไปในทิศทางบวกมากกว่าบุคคลอื่นๆ ส่วนอภิญา จันทรเจนจบ (2526) ศึกษาพบว่ากลุ่มอาชีพผู้ใช้แรงงาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่น และสุวิมล สุรงค์กาญจนชัย (2527) ศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีอาชีพเป็นข้าราชการมีพฤติกรรมและแนวโน้มของพฤติกรรมทางสังคมด้านบวกมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ แต่จากการศึกษาของสุนทรี โคมิน และสนิท สมักรการ (2522) ศึกษาพบว่า กลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างกันได้ให้ความสำคัญแก่ค่านิยมแต่ละด้านแตกต่างกันเกือบทุกค่านิยม

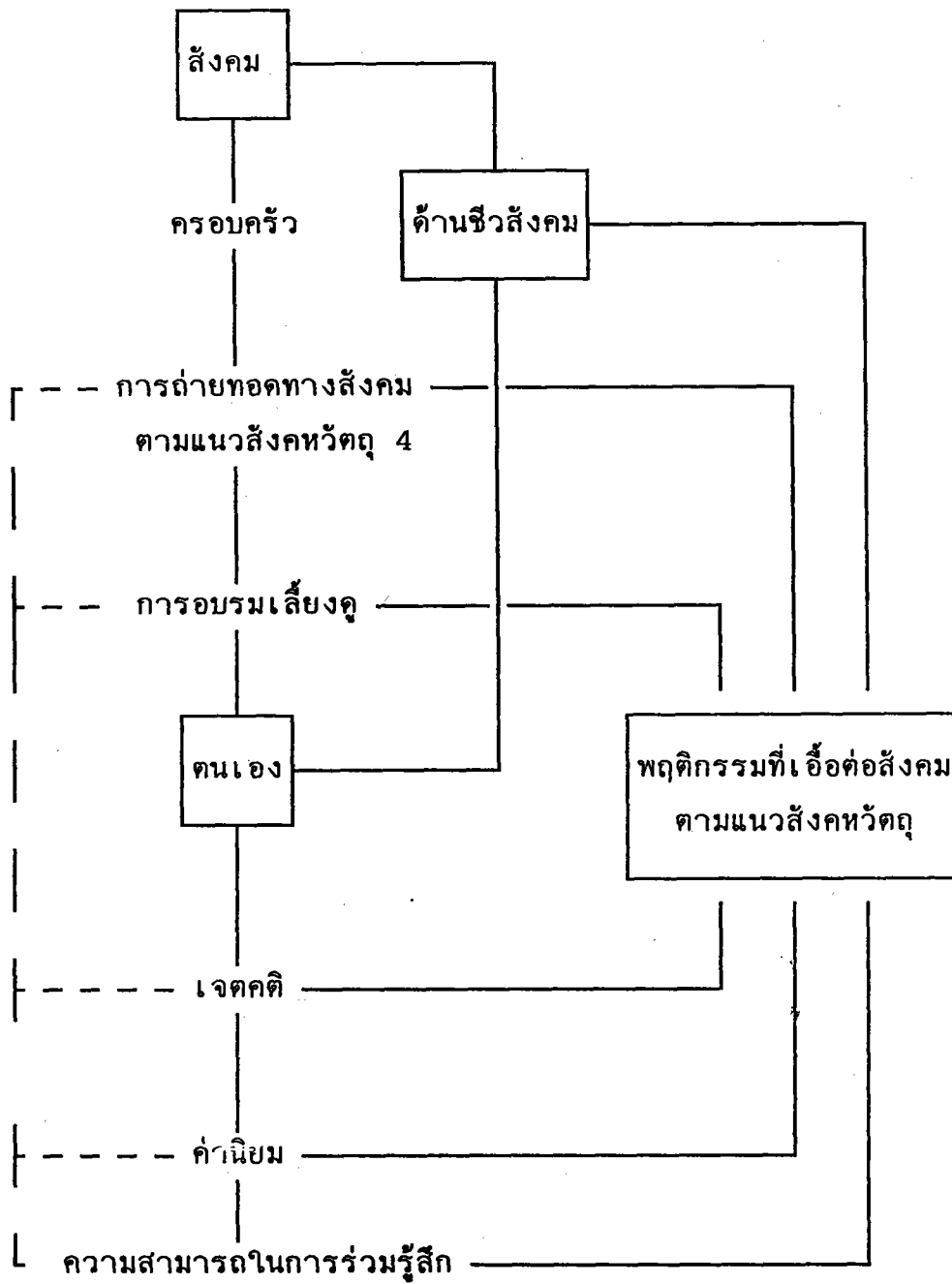
ผลการวิจัยดังที่กล่าวมาแล้วให้ข้อสรุปว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพต่างกัันมีแนวโน้มในเรื่องจริยธรรมและพฤติกรรมต่อตนเอง รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกัน ดังนั้นเยาวชนที่มีบิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน น่าจะมีแนวโน้มพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับจริยธรรมและทางสังคม คือพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกันด้วย

จากผลการวิจัย ในด้านอาชีพและการศึกษาของบิดามารดาของเยาวชน ให้ข้อสรุปได้ว่า เยาวชนที่มีบิดามารดามีการศึกษาสูงและรับราชการเป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมทางด้านสังคมมากกว่าเยาวชนที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำและไม่ได้รับราชการ

จากการรวบรวมเอกสารทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้นจะมีปัจจัยที่ประกอบกันหลายด้าน ซึ่งแต่ละด้านจะส่งผลทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยยึดหลักคุณธรรมทางศาสนา และแสดงออกตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา แตกต่างกับ เริ่มตั้งแต่มีปัจจัยภายนอก คือการได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา ที่จะส่งผลให้บุคคลเกิดมีปัจจัยภายในของบุคคล คือ เจตคติ ค่านิยมต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึกรของผู้อื่น พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจะเกิดขึ้นได้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านชีวพื้นฐานอื่นๆ อีกเช่น ด้านความแตกต่างระหว่างเพศ อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจ และการศึกษาของบิดามารดาด้วย เพราะ

ฉะนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับพฤติกรรมที่
เอื้อต่อสังคมของเด็กวัยรุ่นดังกล่าวนี้

การศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม สามารถเขียนเป็นแบบแผนความ
สัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
ที่เื้อต่อสังคม

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยทั้งหมด สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน
3. เจตคติ ค่านิยม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การอบรมเลี้ยงดู การถ่ายทอดพฤติกรรมทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้
4. นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมาก และมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมน้อย และมีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่ำ
6. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และแบบควบคุมมาก มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและควบคุมน้อย
7. นักเรียนที่มีบิดาหรือมารดามีอาชีพรับราชการ และมีการศึกษาสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีบิดาหรือมารดาที่ไม่ได้รับราชการและมีการศึกษาค่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้คือ ขั้นที่หนึ่ง กำหนดขอบเขตของประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ขั้นที่สอง สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่สาม การเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นที่สี่ การวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2534 กรุงเทพมหานครซึ่งมีจำนวนเขตการศึกษา 36 เขต จำนวนโรงเรียน 106 โรงเรียนจำนวนนักเรียน 146,779 คน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสหศึกษาในสังกัดของกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 500 คน (ประคอง กรรณสูตร. 2525:13 ; อ้างอิงมาจาก Yamane.1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

(Multi stage sampling) มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1. สุ่มเขตการปกครอง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 เขต จากจำนวน 36 เขต แบ่งเป็นการสุ่มเขตชั้นในจำนวน 8 เขตจากจำนวนเขตชั้นใน 21 เขต และสุ่มเขตชั้นนอกจำนวน 5 เขต จากจำนวนเขตชั้นนอก 15 เขต

ขั้นที่ 2. สุ่มโรงเรียนจากเขตการปกครองที่สุ่มมาแล้วในขั้นที่ 1 เขตละ 1 โรงเรียน โดยโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มนี้ เป็นโรงเรียนสหศึกษาทั้งหมดจำนวน 13 โรงเรียน

ขั้นที่ 3. สุ่มห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการสุ่มโรงเรียนในขั้นที่ 2 โรงเรียนละ 1 ห้อง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 13 ห้อง แต่ละห้องมีนักเรียนประมาณ 40 คน โดยโรงเรียนที่ 1, 4, 7 และ 10 กำหนดให้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 โรงเรียนที่ 2, 5, 8, 11 และ 13 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 โรงเรียนที่ 3, 6, 9 และ 12 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 550 คน ซึ่งปรากฏรายชื่อโรงเรียนดังนี้

โรงเรียนจากเขตชั้นใน จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	จำนวนนักเรียน 50 คน
2. โรงเรียนยานนาวาเวศน์วิทยาคม	จำนวนนักเรียน 43 คน
3. โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์	จำนวนนักเรียน 42 คน
4. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	จำนวนนักเรียน 40 คน
5. โรงเรียนมัธยมกษัตริย์ศึก	จำนวนนักเรียน 43 คน
6. โรงเรียนพระราชราษฎร์อุปถัมภ์	จำนวนนักเรียน 40 คน
7. โรงเรียนเทพศิรินทร์	จำนวนนักเรียน 40 คน
8. โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม	จำนวนนักเรียน 41 คน

โรงเรียนจากเขตชั้นนอก จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนมหาราชวิทยาลัย	จำนวนนักเรียน 45 คน
2. โรงเรียนบางมดวิทยา	จำนวนนักเรียน 40 คน

3. โรงเรียนสิงหราชพิทยาคม จำนวนนักเรียน 44 คน
4. โรงเรียนศึกษานารีวิทยา จำนวนนักเรียน 40 คน
5. โรงเรียนคอนเมืองจตุรจินดา จำนวนนักเรียน 42 คน

จากการสุ่มตัวอย่างนักเรียน 550 คน ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 550 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 510 ชุด จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ถูกต้องสมบูรณ์ 510 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 7 ชุด ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านชีวพื้นฐานของนักเรียน พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการสามารถในการร่วมรู้สึก การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา โดยมีรายละเอียดของการสร้างแบบสอบถามแต่ละชุด ดังต่อไปนี้

แบบสอบถามข้อมูลชีวพื้นฐานของนักเรียน ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศของนักเรียน ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพและการรับราชการของบิดามารดา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเติมข้อความ และขีดเครื่องหมาย / ลงหน้าคำตอบที่กำหนดให้

แบบสอบถามพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยเนื้อหาตามหลักพุทธศาสนาว่า ผู้กระทำ กระทำลงไปเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นต้องเสียสละอย่างใดอย่างหนึ่งตามหลักการของพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้

1. ทาน คือ การให้ปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัย 4 หรือทุนทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจในศิลปวิทยา

2. บิยวาจา คือ พูดจาไพเราะ กล่าวคำสุภาพ ซึ่งจูงใจแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักเป็นฐาน ชักจูงไปในทางที่ดีงามแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ พูดให้เกิดความสามัคคีกัน

3. อุตถจริยา คือ ทำประโยชน์แก่เขา ช่วยเหลือด้วยแรงกาย ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์

4. สมานัตตตา คือ เอาตัวเข้าสมาน ทำตัวให้เข้ากันได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขหรือทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

แบบสอบถามชุดนี้มีข้อความถาม จำนวน 20 ข้อ แบ่งตามรายละเอียดของสังคหวัตถุแต่ละด้าน ด้านละ 5 ข้อ เนื้อหาของแบบสอบถามกล่าวถึงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนว่าแสดงมากหรือน้อยเพียงใด ลักษณะข้อความถามประกอบด้วยประโยคที่มีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย ได้แก่ "บ่อยครั้งที่สุด" "บ่อยครั้ง" "ค่อนข้างบ่อยครั้ง" "ค่อนข้างน้อยครั้ง" "น้อยครั้ง" และ "น้อยครั้งที่สุด" ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคือ .89 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

"นักเรียนให้เพื่อนขอยืมดินสอหรือยางลบ เมื่อเพื่อนลืมนำมาจากบ้าน"

บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อยครั้ง	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
-----------------	-----------	-------------------	-------------------	-----------	-----------------

เกณฑ์การได้คะแนน สำหรับคำถามที่มีความหมายทางบวก ผู้ตอบ "บ่อยครั้งที่สุด" จะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1 คะแนน สำหรับผู้ตอบ "น้อยครั้งที่สุด" ส่วนข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ จะได้ คะแนนตรงข้าม ดังนั้นพิสัยของคะแนนจึงอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน คนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามนี้สูงกว่า ถือว่าเป็นคนที่มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มากกว่า คนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดเนื้อหาของเจตคติต่อพฤติกรรมตามแนวพุทธศาสนา ด้านสังคหวัตถุ 4 ซึ่งได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ดังที่เสนอ รายละเอียดไว้แล้ว เนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อจะกล่าวถึงเจตคติต่อ พฤติกรรมด้านสังคหวัตถุ ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ คำถามแต่ละข้อจะมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย ได้แก่ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" "เห็นด้วย" "ค่อนข้างเห็นด้วย" "ค่อนข้างไม่เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วย" และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคือ .82 ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

"นักเรียนชอบที่จะอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนขอร้อง ใน ขณะที่นั่งเรียนเข้าใจบทเรียนนั้นแล้ว"

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้าง	ค่อนข้าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

เกณฑ์การได้คะแนน สำหรับข้อความที่มีความหมายทางบวก ผู้ตอบ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จะได้คะแนน 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1

คะแนน สำหรับผู้ตอบว่า "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" สำหรับข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนกลับกัน ดังนั้นพิสัยของคะแนนจึงอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน คนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามนี้สูงถือว่า เป็นคนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าคนที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ค่านิยมเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวแบบสอบถามค่านิยมทางสังคม ของ ชฎาพร พันธ์ชัย และเนื้อหาจากการศึกษาค่านิยมไทยของ สุนทรี โคมิน และสนิท สมักรการ (2522) โดยนำผลที่ผู้วิจัยทั้ง 2 ท่านค้นพบมาประกอบ เริ่มจากแบ่งค่านิยมเป็น 2 ประเภทคือ ค่านิยมจุดหมายปลายทาง และค่านิยมวิถีปฏิบัติ แต่ละค่านิยมแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ค่านิยมจุดหมายปลายทาง แบ่งเป็น ค่านิยมส่วนบุคคลและค่านิยมส่วนสังคม ส่วนค่านิยมวิถีปฏิบัติ แบ่งเป็นค่านิยมส่วนความสามารถและค่านิยมส่วนจริยธรรม นำผลการศึกษาเฉพาะส่วนที่พบว่าคนไทยมีค่านิยมส่วนสังคมและค่านิยมส่วนจริยธรรม มาสร้างเป็นแบบสอบถามการสร้างค่านิยมต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามค่านิยมนี้ จะนำเนื้อหาส่วนที่ค้นพบโดยทั้ง 2 ท่าน มาสร้างเป็นประโยค และมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า(Rating Scale) โดยให้กลุ่มตัวอย่างประเมินจากสถานการณ์ต่างๆจำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคือ .9 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมด้านจุดหมายปลายทาง เช่น

"การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนควรทำเมื่อมีโอกาส"

เห็นด้วย	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
อย่างยิ่ง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		อย่างยิ่ง

ตัวอย่างแบบสอบถามค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมด้านวิถีปฏิบัติเช่น

"การบริจาคโลหิตให้แก่สภากาชาดไทย เป็นการกระทำที่น่ายกย่อง"

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
-----------------------	----------	----------------------	-------------------------	-------------	--------------------------

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับข้อความที่มีความหมายของค่านิยมส่วนสังคม และส่วนจริยธรรม ผู้ตอบ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1 คะแนน สำหรับผู้ตอบ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" คนที่ได้คะแนนสูงกว่า ถือว่าเป็นคนที่มีค่านิยมต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมดีกว่าคนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

ความสามารถในการร่วมรู้สึก แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ คิริพร แยมนิล (2530) ที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวความคิดของ โฮแกน และไบรอันท์ (Hogan.1985 ; Bryant.1982) เนื้อหาของแบบสอบถามกล่าวถึงการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และสามารถนำตนเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ แบบสอบถามชุดนี้มีจำนวน 10 ข้อ โดยแต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคือ .54 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามความสามารถในการร่วมรู้สึก

"เมื่อแม่ไปซื้อกับข้าว สมชายต้องดูแลน้องเล็กๆ แทนที่จะได้ออกไปเล่นกับเพื่อนๆ น้องของสมชายร้องไห้ไม่หยุด สมชายปลอบโยนน้อง โดยไม่รู้สิกราคาญ เพราะเด็กเล็กๆก็ต้องเป็นอย่างนี้ทุกคน เมื่อแม่ไม่อยู่บ้าน "

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
-----------------------	----------	----------------------	-------------------------	-------------	--------------------------

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้ตอบ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1 คะแนน สำหรับผู้ตอบ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ส่วนประโยคที่มีความหมายตรงข้ามกับความสามารถในการร่วมรู้สึก เกณฑ์การให้คะแนนจะตรงกันข้าม คนที่ได้คะแนนสูงกว่า ถือว่ามีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นสูงกว่าคนที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก หลักการสังคหวัตถุ 4 โดยใช้แนวแบบสอบถามการถ่ายทอดทางศาสนา ด้าน การเป็นตัวแทนของบิดามารดา และด้านการปฏิบัติตามหลักศาสนาของ บิดามารดาของ วันชัย มีกลาง (2530) ซึ่งจะสอบถามจากนักเรียนว่า ตนได้รับ การถ่ายทอดการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากหรือน้อยเพียงใด โดย แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค และมีคำตอบเป็นมาตรา ส่วนประเมินค่า 6 หน่วย รวม 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20-120 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคือ .83 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมด้าน การเป็นตัวแทน

"บิดาหรือมารดาของนักเรียนเคยให้ความช่วยเหลือเพื่อนหรือญาติ"

บ่อยครั้ง ที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้าง บ่อยครั้ง	ค่อนข้าง น้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้ง ที่สุด
---------------------	-----------	-----------------------	-----------------------	-----------	---------------------

ตัวอย่างแบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมด้านการ
ปฏิบัติตามหลัก สังคหวัตถุ

"บิดาหรือมารดาของนักเรียน เคยสอนให้นักเรียนเห็นอกเห็นใจผู้
อื่น และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้"

มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อยที่สุด
-----------	-----	-----------------	------------------	------	------------

เกณฑ์การได้คะแนน คำถามที่มีความหมายทางบวก ผู้ตอบ "บ่อย
ครั้งที่สุด" หรือ "มากที่สุด" จะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1
คะแนน สำหรับผู้ตอบ "น้อยครั้งที่สุด" หรือ "น้อยที่สุด" คนที่ได้คะแนนการ
ถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่า ถือว่าได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่
เอื้อต่อสังคมมากกว่าคนที่ได้คะแนนน้อยกว่า

การอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัด
การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ใกล้ชิดกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 4 แบบคือ
แบบรัก แบบควบคุม แบบใช้เหตุผล และแบบปล่อยปละละเลย ผู้วิจัยดัดแปลง
มาจากแบบสอบถาม 2 ฉบับ ฉบับแรกดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการอบรม
เลี้ยงดูของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520)
ซึ่งเป็นแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรม
เลี้ยงดูแต่ละแบบเป็นการวัดปริมาณการยอมรับของผู้ตอบว่าบิดามารดาหรือผู้
ใกล้ชิด ให้การอบรมเลี้ยงดูตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน บิดามารดาของนักเรียนมีการ
ประเมินค่านักเรียนในทางบวก แสดงความรักใคร่รักนักเรียนอย่างเด่นชัด เปิด

โอกาสให้ร่วมกิจกรรมต่างๆ และให้การสนับสนุนทางอารมณ์แก่นักเรียน

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม บิดามารดาของนักเรียนได้ออกคำสั่ง
แทรกแซง แนะนำแกมบังคับ รวมทั้งคอยสอดส่องควบคุมความประพฤติของ
นักเรียนมากเพียงไร

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล บิดามารดาของนักเรียนใช้เหตุผล
ในการสนับสนุน และห้ามปรามการกระทำของนักเรียนแทนที่จะใช้อารมณ์
มากนักเพียงไร

ส่วนแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผู้วิจัยคัด
แปลงมาจาก แบบสอบถามของ พันคำ มีโพนทอง (2533) ซึ่งกล่าวถึง
การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่เอาใจใส่ต่อเด็ก ไม่ให้การสนับสนุนหรือให้
คำแนะนำว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

การวัดการอบรมเลี้ยงดูนี้ มีประโยคที่กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูทั้ง
4 แบบ แบบละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ คำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 6
หน่วย พิสัยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ อยู่ระหว่าง 10-60
คะแนน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
คือ .84

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ
.79

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
คือ .85

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละ
เลย คือ .88

ดังตัวอย่างของแบบสอบถามต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

"แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก"

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 "แม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของฉันอย่างใกล้ชิด"

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 "แม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเสมอ"

ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
 "แม่ไม่สนใจฉัน แม่ฉันจะกลับบ้านผิดเวลา"

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

เกณฑ์การให้คะแนน สำหรับผู้ตอบ "จริงที่สุด" จะได้ 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง 1 คะแนน สำหรับผู้ตอบ "ไม่จริงที่สุด" คนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามแต่ละแบบสูงกว่า ถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบนั้นสูงกว่าคนที่ได้คะแนนต่ำกว่า และคนที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นสูง คนที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถือว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูในแบบนั้นต่ำ

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม ส่วน

แบบสอบถามชุดที่มีเนื้อหาทางพุทธศาสนา เพิ่มผู้เชี่ยวชาญทางศาสนาอีก 1 ท่าน โดย พ.ศ. วิสันต์ กัญแก้ว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นผู้พิจารณาและนำมาแก้ไขปรับปรุง

2. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้หาค่าความเที่ยงตรงมาแล้ว ในข้อที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการใช้ค่าสถิติ t -test) แบบเทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า $t=1.75$ หรือมากกว่านำมาใช้เป็นแบบสอบถามโดยมีสูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2524:187 ; อ้างอิงมาจาก Edward.1959 : 152-154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	s_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	s_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนคนของกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนคนของกลุ่มต่ำ

3. การหาค่าความเชื่อมั่น

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
 เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม คำนิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
 ความสามารถในการร่วมรู้สึก การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ การถ่ายทอด
 พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ได้จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนที่
 มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบ
 ตามโดยวิธีการของครอนบาช (Cronbach) ซึ่งคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
 (α - Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2524 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

1. นำหนังสือที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยออกให้ ไปขอความร่วมมือจาก
โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัว
อย่างด้วยตนเอง ตามรายชื่อโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มมาแล้ว
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่
กำหนดไว้ ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 510 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSSx (Statistical Package for the Social Science Version 10) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. สัมภาษณ์ผู้รู้ด้านชีวพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2. หาค่าความสัมพันธ์

2.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ของคะแนน เจตคติ ค่านิยม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดู ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และการศึกษาของบิดามารดากับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1,2

2.2 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยมีตัวแปรเกณฑ์ คือ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตัวพยากรณ์คือ การถ่ายทอดพฤติกรรม การอบรมเลี้ยงดู เจตคติ ค่านิยม ความสามารถในการร่วมรู้สึก เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 3

ขั้นตอนที่ 3. เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศของนักเรียนและการรับราชการของบิดามารดาของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมโดยใช้สถิติค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 4

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ระหว่างระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway

Analysis of Variance) และทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe's Method) ถ้าพบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ เหล่านี้ เพื่อดูผลที่มีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน เพื่อทดสอบ สมมุติฐานข้อ 4

ขั้นตอนที่ 4. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way Analysis of Variance) ในการหาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าใจ ความรู้สึกของผู้อื่นและการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดู แบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล นักเรียนที่มีบิดามารดา มี การศึกษาสูงและรับราชการที่มีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน และ เปรียบเทียบพหุคูณเป็นคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ(Scheffe) เมื่อพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรดังกล่าว เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 5, 6 และ 7

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ที่ตรงกันในการสื่อความหมายนอกจากนี้ยังเป็นการสะดวกในการเสนอผลการวิจัยด้วย ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
M.S.	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสอง
t	แทน	ค่า t ใน t-distribution
F	แทน	ค่า F ใน F-distribution
df	แทน	ค่าองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
r^2	แทน	สัมประสิทธิ์การทำนาย
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แห่งการทำนายพหุคูณ

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ศึกษา

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกได้เป็น

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชีวพื้นฐาน

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรด้านจิตสังคม

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชีวพื้นฐาน ปรากฏในตาราง 1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชีวพื้นฐาน

ตัวแปร		N	%
1. เพศ	ชาย	215	42.2
	หญิง	295	57.8
2. อาชีพของบิดา	วิชาชีพ	93	18.2
	ค้าขาย	124	24.3
	บริการ	41	8.0
	ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	88	17.3
	ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	133	26.1

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร		N	%
3. อาชีพของมารดา	วิชาชีพ	38	7.5
	ค้าขาย	94	18.4
	บริการ	10	2.0
	ผู้ใช้แรงงานชั้นสูง	41	8.0
	ผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ	162	31.8
	แม่บ้าน	158	31.0
4. การรับราชการของบิดา	รับราชการ	80	15.8
	ไม่รับราชการ	425	84.2
5. การรับราชการของมารดา	รับราชการ	31	6.1
	ไม่รับราชการ	478	93.7
6. การศึกษาของบิดา	ระดับสูง	313	61.4
	ระดับกลาง	129	25.3
	ระดับต่ำ	55	10.8
7. การศึกษาของมารดา	ระดับสูง	385	75.5
	ระดับกลาง	85	16.7
	ระดับต่ำ	37	7.3
8. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว	ระดับสูง	127	24.9
	ระดับกลาง	251	49.9

จากตาราง 1 แสดงถึงข้อมูลด้านชีวพื้นฐานของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 295 คน และเพศชาย 215 คน ในด้านการประกอบอาชีพของบิดาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ และค้าขายในปริมาณใกล้เคียงกัน ส่วนการประกอบอาชีพของมารดาพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำและเป็นแม่บ้าน นอกจากนั้น บิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับราชการ ในด้านการศึกษาพบว่าทั้งบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีการศึกษาสูง ส่วนการพิจารณาในด้านฐานะเศรษฐกิจพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะเศรษฐกิจระดับกลางคือ มีรายได้ระหว่าง 4,000-9,999 บาท

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรด้านจิตสังคม ปรากฏในตาราง 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรด้านจิตสังคม

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.
เจตคติ	79.52	7.35
ค่านิยม	71.32	9.14
ความสามารถในการร่วมรู้สึก	39.27	5.81
การถ่ายทอดพฤติกรรม	64.94	11.55
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	35.25	6.95
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	31.50	6.64
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	34.20	6.93
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	23.82	7.35
พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	71.10	14.24

จากตารางที่ 2 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอยู่ในระดับกลาง ($\bar{X} = 71.10$) แต่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีลักษณะการกระจายค่อนข้างสูง ($S.D. = 14.24$) ส่วนคะแนนเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และความสามารถในการร่วมรู้สึก อยู่ในระดับกลาง ($\bar{X} = 79.52, 71.32$ และ 64.94) ตามลำดับ ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมีค่ามากที่สุด ในด้านคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 2 ทดสอบสมมติฐานที่วางไว้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อ 1 "ตัวแปรต่อไปนี้แต่ละตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม" ผลปรากฏในตาราง 3 ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ระหว่าง พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับตัวแปรด้านจิตสังคม

ตัวแปรด้านจิตสังคม	r	r ²
เจตคติ	.2118	.0448 **
ค่านิยม	.1527	.0233 **
ความสามารถในการร่วมรู้สึก	.1860	.0345 **
การถ่ายทอดพฤติกรรม	.5050	.2550 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่าการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.5050$, $.2118$, $.1860$ และ $.1527$ ตามลำดับ) และพบว่าตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ 25.5%, 4.48%, 3.48% และ 2.33% ตามลำดับ โดยมีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมทำนายได้มากที่สุด ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1

สมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผลและแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน" ผลปรากฏในตาราง 4 ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู	r	r^2
แบบรักสนับสนุน	.2022	.0408 **
แบบใช้เหตุผล	.2222	.0493 **
แบบควบคุม	.0828	.0064
แบบปล่อยปละละเลย	-.0380	.0014

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบรัก
 สนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01 ($r=.2222$ และ $r=.2022$ ตามลำดับ) ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างไม่มีนัย
 สำคัญทางสถิติ ($r=-.0380$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อ 2

สมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า "เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับ
 กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การอบรมเลี้ยงดู การ
 ถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
 ได้" แบ่งการวิเคราะห์ออกได้ดังต่อไปนี้คือ

3.1 แสดงผลการทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในกลุ่มรวม

3.2 แสดงผลการทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยแยกตามกลุ่ม
 ย่อยด้านชีวพื้นฐาน

3.1 ผลการทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในกลุ่มรวม ปรากฏใน
 ตาราง 5 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ตัวแปรทรงจิตสังคมทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในกลุ่มรวม โดยการเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นทีละหนึ่งตัวแปร

ตัวแปรด้านจิตสังคม	R	R ²
การถ่ายทอดพฤติกรรม	.5056	.2556
เจตคติ	.5230	.2735
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	.5307	.2817
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	.5341	.2853

จากตาราง 5 แสดงว่าการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติ ต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ 28.5% โดยมีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นตัวทำนายตัวแรก ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผลการทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แยกตามกลุ่มย่อยด้านชีวพื้นฐาน เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ในการทำนายพฤติกรรมโดยละเอียด ปรากฏในตาราง 6 ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ตัวแปรทางจิตสังคม ทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยแยกตามกลุ่มย่อยด้านชีวพื้นฐาน

ตัวแปรด้านชีวพื้นฐาน		ตัวแปรด้านจิตสังคม ที่เป็นตัวทำนาย	R (ตัวแรก)	R^2 (ทุกตัว)
เพศ	ชาย	4, 5	.2131	.2420
	หญิง	4, 1, 5	.2836	.3127
อาชีพบิดา	วิชาชีพ	4, 6, 5	.2339	.3287
	ค้าขาย	4, 7	.2467	.2829
	บริการ	4, 7	.3560	.4336
	วิชาชีพชั้นสูง	4, 5	.2677	.3124
	วิชาชีพชั้นต่ำ	4, 1, 2	.2053	.3497
อาชีพมารดา	วิชาชีพ	4, 7	.4220	.5902
	ค้าขาย	4, 5	.2799	.3150
	บริการ	1	.9851	.9851
	วิชาชีพชั้นสูง	4, 7	.1108	.2161
	วิชาชีพชั้นต่ำ	4, 1, 7	.2040	.2355
	แม่บ้าน	4, 7, 1, 2	.2719	.3437

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปรด้านชีวพื้นฐาน		ตัวแปรด้านจิตสังคม ที่เป็นตัวทำนาย	R (ตัวแรก)	R ² (ทุกตัว)
บิดา	รับราชการ	4, 3	.2167	.2978
	ไม่รับราชการ	4, 1, 5	.2597	.2867
มารดา	รับราชการ	4, 7	.3869	.6102
	ไม่รับราชการ	4, 1, 5, 7	.2475	.2755
การศึกษา	ชั้นสูง	4, 1, 3	.2389	.2915
บิดา	ชั้นกลาง	4, 5	.2641	.2996
	ชั้นต่ำ	4, 8, 5	.1711	.3237
การศึกษา	ชั้นสูง	4, 1, 5	.2338	.2653
มารดา	ชั้นกลาง	4, 5, 6, 7	.2687	.3562
	ชั้นต่ำ	4, 3, 8, 2	.1996	.4884
ฐานะ	ชั้นสูง	4, 1, 3, 5	.3096	.3975
เศรษฐกิจ	ชั้นกลาง	4, 2	.1726 ^a	.1948
	ชั้นต่ำ	4, 5	.3107	.3507

1 = เจตคติ	5 = การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
2 = ค่านิยม	6 = การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
3 = ความสามารถในการ
ร่วมรู้สึก	7 = การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
4 = การถ่ายทอดพฤติกรรม	8 = การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

จากตาราง 6 แสดงว่า การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสามารถเป็นตัวทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มที่มารดาไม่มีอาชีพบริการ นอกจากตัวทำนายด้านการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแล้วถ้าเพิ่มตัวทำนายด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ในกลุ่มที่มารดาได้รับการสามารถทำนายพฤติกรรมได้ 61.02% ในกลุ่มที่มารดาไม่มีอาชีพเป็นวิชาชีพทำนายได้ 59.02% ในกลุ่มที่มีบิดามีอาชีพบริการ กลุ่มที่บิดามีอาชีพค้าขาย และกลุ่มที่มีมารดาไม่มีอาชีพชั้นสูงสามารถทำนายได้ 43.36%, 28.29% และ 21.61% ตามลำดับ

ส่วนการเพิ่มตัวทำนายด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ร่วมกับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น สามารถทำนายได้ในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มที่มารดาไม่มีอาชีพค้าขาย กลุ่มที่บิดามีอาชีพเป็นวิชาชีพชั้นสูง กลุ่มที่มีบิดามีการศึกษาปานกลาง และกลุ่มเพศชาย สามารถทำนายได้ 35.27%, 31.50%, 31.24%, 29.96% และ 24.20% ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่มีบิดาไม่รับราชการ และกลุ่มที่มีมารดาที่มีการศึกษาชั้นสูงต้องเพิ่มตัวทำนายด้วยเจตคติอีกหนึ่งตัว จึงจะสามารถทำนายได้ 31.27%, 28.67% และ 26.65% ตามลำดับ

สมมุติฐานข้อ 4 ที่ว่า "นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศการรับราชการของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดาและฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน" ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนเพศชายและเพศหญิง การรับราชการของบิดามารดา ปรากฏในตาราง 7 ดังต่อไปนี้

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางเพศ การรับราชการของบิดาและมารดา

กลุ่มตัวอย่าง		N	$\bar{X}$	S.D.	t
เพศ	ชาย	215	67.297	13.518	5.28 ***
	หญิง	295	73.864	14.138	
บิดา	รับราชการ	80	72.800	13.388	.235
	ไม่รับราชการ	425	70.73	14.431	
มารดา	รับราชการ	31	73.129	15.603	.410
	ไม่รับราชการ	478	70.949	14.168	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนเพศหญิงได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่บิดาและมารดาได้รับราชการได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างจากนักเรียนที่บิดาและมารดาไม่รับราชการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนที่มีบิดาและมารดา มีอาชีพ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ปรากฏ

ในตาราง 8 ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เชื่อถือได้ของ ที่ปีติมาธรรมาของ
นักเรียน มีอาชีพ ระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
แตกต่างกัน

ตัวแปร	แหล่งความ แปรปรวน	df	MS.	F
อาชีพบิดา	ระหว่างกลุ่ม	4	314.474	1.578
	ภายในกลุ่ม	474	199.27	
อาชีพมารดา	ระหว่างกลุ่ม	5	172.780	.859
	ภายในกลุ่ม	497	200.94	
ระดับการศึกษาบิดา	ระหว่างกลุ่ม	2	1611.969	8.222***
	ภายในกลุ่ม	494	196.047	
ระดับการศึกษาของมารดา	ระหว่างกลุ่ม	2	1304.438	6.597**
	ภายในกลุ่ม	504	197.711	
ฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	2	982.867	4.921**
	ภายในกลุ่ม	507	199.741	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 แสดงว่านักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพแตกต่างกัน ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่บิดามีการศึกษาแตกต่างกันได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีมารดามีการศึกษาแตกต่างกันและมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในด้านระดับการศึกษาของบิดามารดา และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สูง กลาง ต่ำ มาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่าง โดยวิธีทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffe') ปรากฏในตาราง 9, 10, 11 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง กลาง ต่ำ ได้รับ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ต่ำ	กลาง	สูง
	$\bar{X}$	70.003	70.789	78.272
ต่ำ	70.003	-	.786	8.269**
กลาง	70.789	-	-	7.487**
สูง	78.272	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 แสดงว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาค่ำและปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่บิดามีการศึกษากว่าปานกลางมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกับนักเรียนที่บิดามีการศึกษาค่ำ

ตาราง 10 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาสูง กลาง ค่ำได้รับ เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา ของมารดา		ต่ำ	กลาง	สูง
	$\bar{X}$	70.281	71.435	79.054
ต่ำ	70.281	-	1.254	8.773**
กลาง	71.435	-	-	8.619**
สูง	79.054	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 แสดงว่านักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษากว่าปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษากว่าปานกลางมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกับนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาค่ำ

ตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนัก เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สูง กลาง ต่ำ เป็นรายคู่

ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว		ต่ำ	กลาง	สูง
	$\bar{X}$	68.756	70.677	74.144
ต่ำ	68.856	-	2.121	5.388**
กลาง	70.677	-	-	3.467
สูง	74.144	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 แสดงว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลางมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกับนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงและต่ำ

สมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า "นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากและมีความสามารถในการร่วมรู้ลึกสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมน้อย และมีความสามารถในการร่วมรู้ลึกต่ำ" นั้น การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลในตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตาราง 12 ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากบิดามารดา และความสามารถในการร่วมรู้ลึก

แหล่งความแปรปรวน	df	MS.	F
การถ่ายทอดพฤติกรรม (ก)	1	14682.719	85.876**
การร่วมรู้ลึก (ข)	1	657.158	3.844*
ก*ข	1	178.948	1.047
ส่วนที่เหลือ (Residual)	506	170.977	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากบิดามารดามาก ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากบิดามารดามาก เท่ากับ 73.76 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากบิดามารดาน้อย เท่ากับ 55.17) ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงได้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของกลุ่มที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง เท่ากับ 44.08 กลุ่มที่มีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่ำ เท่ากับ 34.98) แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับความสามารถในการร่วมรู้สึก

เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ที่ว่า "นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบควบคุมมาก มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและควบคุมน้อย" นั้น การวิเคราะห์ปรากฏผลในตารางที่ 13 ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	df	MS.	F
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (ก)	1	2568.825	12.916***
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (ข)	1	61.258	.308
ก*ข	1	22.740	.114
ส่วนที่เหลือ (Residual)	506	198.890	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 13 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก เท่ากับ 40.06 กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย เท่ากับ 29.35) ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 7 ที่ว่า "นักเรียนที่บิดาหรือมารดามีอาชีพรับราชการและมีการศึกษาสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่บิดาหรือมารดาไม่ได้รับราชการและมีการศึกษาค่ำ" นั้น การวิเคราะห์ปรากฏผลในตารางที่ 14 และ 15 ดังต่อไปนี้

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการรับราชการของบิดา และการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	MS.	F
การรับราชการของบิดา (ก)	1	9.559	.048
การศึกษาของบิดา (ข)	2	1480.998	7.506***
ก*ข	2	28.808	1.46
ส่วนที่เหลือ (Residual)	489	197.322	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 14 แสดงว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาต่างกัน ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีบิดารับราชการได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีบิดาไม่รับราชการ แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับราชการของบิดากับการศึกษาของบิดา เพราะฉะนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง กลาง ค่ำ มาเปรียบเทียบกับ

รายคู่ เพื่อดูความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงผลในตารางที่ 9 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่บิดามีการศึกษาสูงได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษานานกลางและบิดามีการศึกษาค่ำ

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม โดยพิจารณาตามการรับราชการของมารดา และการศึกษาของมารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	MS.	F
การรับราชการของมารดา (ก)	1	207.124	1.362
การศึกษาของมารดา (ข)	2	1372.492	6.921***
ก*ข	2	12.172	.61
ส่วนที่เหลือ (Residual)	501	198.307	

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 15 แสดงว่านักเรียนที่มารดามีการศึกษาต่างกัน ได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มีมารดา รับราชการได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีมารดาไม่รับราชการ แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับราชการของมารดา กับ การศึกษาของมารดา เพราะฉะนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง กลาง ค่ำ มาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ เพื่อดูความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe')

ดังแสดงผลในตารางที่ 10 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่มารดามีการศึกษาสูงได้คะแนนพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มารดาไม่มีการศึกษาปานกลางและมารดาไม่มีการศึกษาต่ำ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการค้นคว้า

การวิจัยเรื่อง "ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ การรับราชการของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และการพยากรณ์ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การอบรมเลี้ยงดู และการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และนอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ระหว่างการรับราชการของบิดามารดากับการศึกษาของบิดามารดา การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และความสามารถในการร่วมรู้สึกกับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 510 คน จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2534 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 7 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามข้อมูลด้านชีวพื้นฐาน และแบบสอบถามตัวแปรด้านจิตสังคม 6 ชุด คือ แบบสอบถามพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามค่า

นิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามความสามารถในการร่วมรู้
 ลึก แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู และแบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่
 เอื้อต่อสังคม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นประโยคข้อความ มีคำตอบ
 เป็นแบบประเมินค่า 6 หน่วย ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติดังนี้คือ ใช้สถิติ
 ที่ (T-test) สำหรับทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ใช้การ
 วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of
 Variance) สำหรับทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่าสอง
 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of
 Variance) สำหรับการหาค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัว ใช้การหาค่า
 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment
 Correlation) สำหรับหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และใช้การ
 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression) สำหรับ
 หาค่าการพยากรณ์ระหว่างตัวแปร เพื่อทดสอบสมมติฐานที่วางไว้ ในการ
 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistic
 package for the Social Science) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด
 สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยครั้งนี้ พบว่า จากกลุ่มตัว
 อย่างนักเรียนทั้งหมด 510 คน เป็นนักเรียนชาย 215 คน นักเรียนหญิง
 295 คนในด้านการรับราชการพบว่า ทั้งบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างส่วน
 ใหญ่ไม่ได้รับราชการ ส่วนอาชีพของบิดาพบว่า เป็นผู้ใช้แรงงานขั้นต่ำ
 ค้าขาย และประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพตามลำดับ ในขณะที่มารดาเป็นผู้ใช้
 แรงงานขั้นต่ำแม่บ้านและค้าขาย ในด้านการศึกษาพบว่าทั้งบิดาและมารดา
 เป็นผู้มีการศึกษาระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำตามลำดับ ส่วนฐานะทาง
 เศรษฐกิจของครอบครัวพบว่า เป็นผู้มีฐานะเศรษฐกิจระดับกลาง ระดับต่ำ
 และระดับสูงตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนที่มี
 ความแตกต่างทางด้านเพศ การรับราชการของบิดามารดา อาชีพของบิดา

มารดา การศึกษาของบิดามารดา และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

2.1 การวิเคราะห์ตามเพศ ปรากฏว่านักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 วิเคราะห์ตามการรับราชการของบิดามารดา ไม่พบความแตกต่าง

2.3 วิเคราะห์อาชีพของบิดามารดา ไม่พบความแตกต่าง

2.4 วิเคราะห์ตามระดับการศึกษาของบิดามารดา ปรากฏว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนนักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 วิเคราะห์ตามฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ปรากฏว่านักเรียนที่ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

3.1 วิเคราะห์ตามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับความสามารถในการร่วมรู้สึก ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

3.2 วิเคราะห์ตามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

3.3 วิเคราะห์ตามการรับราชการของบิดามารดา กับระดับการศึกษาของบิดามารดา ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมกับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรม

เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรทางจิตสังคมเป็นตัวเกณฑ์ ตัวพยากรณ์คือพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ปรากฏผลว่า การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ 28.53% โดยมีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นตัวทำนายตัวแรก

อภิปรายผล

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ที่พบว่าเป็นสาเหตุและอธิบายการกระทำที่เอื้อต่อสังคมได้มีดังนี้คือ การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งตัวแปรทั้งหมดนี้สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ถึง 28.53% โดยมีการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นตัวแปรที่สามารถเข้าทำนายได้เป็นตัวแรก (25.56%) พบผลเช่นนี้ทั้งการวิเคราะห์ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ในส่วนที่ตัวแปรด้านการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในด้านสังคมวัตถุ 4 จากปีตามารดาไปสู่เด็กสามารถอธิบายได้ถึงการเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ในปริมาณที่สูงนั้น เนื่องมาจากการถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของพุทธศาสนา สืบทอดกันมานานจนกลายมาเป็นแนวการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (เพ็ญแข ประจันปัจจนิก และอ้อมเดือน สดมณี.2529) ดังนั้นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาในด้านสังคมวัตถุ 4 จึงได้รับการถ่ายทอดจากปีตามารดาสู่บุตรหลานของตนเช่นกัน ซึ่งผลที่พบครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย มีกลาง (2530) และงานวิจัยของ มิคลาสกี และคณะ (Midlasky and others. 1973)

นอกจากนั้นบิดามารดาจะต้องให้การเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดพฤติกรรมก็คือ การให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เมื่อบิดามารดาให้ความรักแก่บุตรของตนโดยการแสดงการยอมรับ ชื่นชม ให้ความสนับสนุนในการกระทำที่ถูกต้องและให้ความใกล้ชิดสนใจเอาใจใส่แก่เด็กของตนแล้ว จะส่งผลให้เด็กเกิดความภูมิใจ และมั่นใจในตนเอง พร้อมไว้วางใจบิดามารดาและสังคม พร้อมกันนั้นถ้าบิดามารดาให้การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลควบคู่ไปด้วย โดยบิดามารดาให้คำอธิบายประกอบทั้งการสนับสนุนและการห้ามปรามในการกระทำต่าง ๆ จะทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลของการกระทำทั้งที่มีผลต่อตนเองและสังคม และเป็นการปลูกฝังความสามารถในการสวมบทบาทของเด็ก ทำให้เด็กแสดงบทบาทของตนเองต่อสังคมได้เป็นอย่างดี การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองอย่างนี้ช่วยให้เด็กเกิดความมั่นคงในตนเองไว้วางใจสังคม เข้าใจเหตุผลของการกระทำทั้งของตนเองและที่ได้รับการถ่ายทอดโดยการอบรมสั่งสอนหรือการเป็นตัวแทนจากบิดามารดา ซึ่งก็คือการที่เด็กสามารถเข้าใจเหตุผลของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่บิดามารดาของตนถ่ายทอดหรือเป็นตัวแทนแก่เด็ก พร้อมทั้งยอมรับการกระทำเช่นนั้นและเกิดความมั่นใจและภูมิใจในการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2520) และงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) สมเกียรติ พรหมพุย (2523) และชมพูท ศรีเสาวลักษณ์ (2530)

การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 ด้วยการที่บิดามารดาให้การสั่งสอนอบรมโดยตรง และเป็นตัวแทนแก่เด็ก ควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล จะส่งผลให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตนเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของโพมาซาล และแลคคาร์ด (Promazal and Laccard, 1976) และวันชัย มืกลาง (2533) ดังนั้นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 จะเกิดขึ้นได้ก็โดยการที่บิดามารดาถ่ายทอด

พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 ด้วยวิธีการอบรมสั่งสอนโดยตรงและการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ควบคู่ไปกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล จึงจะทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและพร้อมจะปฏิบัติต่อไป

สำหรับการอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 "ตัวแปรต่อไปนี้ แต่ละตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม" ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดคือ การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม $r = .51$ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คือ .21, .9 และ .15 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผลที่พบครั้งนี้ตรงกับผลการวิจัยของวันชัย มีกลาง (2530) ที่พบว่า เจตคติ การได้รับการถ่ายทอดทางศาสนา และการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนามีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อุวรรณโณ (2529) ที่ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมของชาวกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรม และยังให้ผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร แยมนิล (2530) ซึ่งพบว่าความสามารถในการร่วมรู้สึกมีความสัมพันธ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม

การที่พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในเด็กวัยรุ่นมีส่วนสัมพันธ์กับตัวแปรที่เป็นปัจจัยทางด้านสังคมคือการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายในตน อันได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และความสามารถในการร่วมรู้สึก

แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นผู้อยู่ในช่วงอายุใดก็มีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยที่มาจากภายนอกหรือสังคม กับปัจจัยภายในตนเองประกอบเสมอ โดยเฉพาะในผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรภายนอกจากการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม มีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าด้านอื่นๆ นั้น เป็นผลมาจากการที่เด็กวัยรุ่นได้รับการถ่ายทอดทางสังคมมาจากครอบครัวมากกว่าได้รับอิทธิพลจากหน่วยสังคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่หน่วยสังคมทางครอบครัว เด็กในวัยนี้จึงมีศักยภาพที่ได้รับจากครอบครัวอย่างเต็มที่ (สมโภชน์ สมบูรณ์. 2525) พร้อมทั้งจะแสดงพฤติกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัว รวมทั้งเจตคติ ค่านิยม และความสามารถในการร่วมรู้สึก ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในตน ที่อาจต้องใช้เวลาในการเสริมสร้างมากกว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากครอบครัว

สมมติฐานข้อ 2 " การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบควบคุม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน" ในด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = .20$ และ $.22$ ตามลำดับ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แต่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมีแนวโน้มที่แสดงความสัมพันธ์ทางลบ ($r = -.038$) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520) พบผลว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และแบบใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2524) ที่พบผลการวิจัยว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก

มีคะแนนความเอื้อเพื่อสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530) ซึ่งพบผลการวิจัยว่าวัยรุ่นอายุระหว่าง 12-14 ปีที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงด้วย แต่วาริน ม่วงสุวรรณ (2517) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมมีความสัมพันธ์กับการเอื้อเพื่อ และพันคำ มีโพทอง (2535) ที่พบผลการวิจัยว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยทำให้เด็กมีค่านิยมพื้นฐานด้านมีวินัยและการเคารพกฎหมายต่ำ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและแบบปล่อยปละละเลย ไม่พบผลที่ยอมรับได้ในการวิจัยครั้งนี้

การที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการใช้เหตุผลเป็นการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ต่อเด็ก ให้ความสนใจและสนับสนุนการกระทำของเด็กจะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น มีความไว้วางใจต่อสิ่งแวดล้อม ยอมรับการสั่งสอนจากผู้ปกครองไปปฏิบัติตามๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ความสัมพันธ์ของตนเองและบุคคลอื่นเป็นไปได้ด้วยวิถีทางที่ถูกต้องและสังคมยอมรับ นั่นคือการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม พร้อมกันนั้นถ้าบิดามารดาให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนและในการกระทำของตนเองที่เป็นแบบอย่าง รวมทั้งยอมรับเหตุผลในการกระทำของเด็กด้วย ทำให้เด็กเข้าใจปัญหาและการกระทำต่างๆ ที่ผู้ใหญ่อบรมสั่งสอนได้ดี โดยเฉพาะการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมคือ การให้ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลนี้ส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้และพร้อมกับการปลูกฝังพฤติกรรมจากครอบครัวได้อย่างดีอีกด้วย ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมทำให้เด็กรู้สึกไม่เป็นอิสระเท่าที่ควร ทำให้เด็กเกิดความไม่สบายใจ จึงไม่ให้ความสนใจหรือช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยซึ่งทำให้เด็กรู้สึกว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุน หรือคำแนะนำจากบิดามารดาว่าอะไรถูก อะไรผิด ปล่อยให้ทำตามใจชอบ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้เด็กจะไม่เข้าใจการกระทำและเหตุผลในการกระทำ พร้อมทั้งไม่สนใจความรู้สึกหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น จึงมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมช่วย

เหลือผู้อื่นน้อยเช่นกัน

สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลให้ผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็ก เพราะทำให้เด็กยอมรับและมีเหตุผลในการแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าการให้การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งเด็กรู้สึกไม่เป็นอิสระจึงไม่สนใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เกี่ยวกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยซึ่งทำให้เด็กไม่สนใจความรู้สึกและความเดือดร้อนของผู้อื่น จึงมีผลให้แสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมน้อยไปด้วย

สมมติฐานข้อ 3 "เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม คำนึงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การอบรมเลี้ยงดู การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้" จากผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ 28.53% โดยมีการถ่ายทอดพฤติกรรมเป็นตัวทำนายตัวแรกและสามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ถึง 25.56% และเมื่อเพิ่มเจตคติต่อพฤติกรรมเข้าร่วม สามารถทำนายได้ 27.35% และถ้าเพิ่มการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนอีกหนึ่งตัวแปรแล้ว ทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมได้ถึง 28.17% ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน ส่วนคำนึงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม และความสามารถในการร่วมรู้สึก ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ ซึ่งผลที่พบในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ควงเคือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2520) วันชัย มีกลาง (2533) สมเกียรติ พรหมผุย (2523) ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530) และมิดลาสกี และคนอื่นๆ (Midlasky and other. 1973)

จากการที่พบผลการวิจัยครั้งนี้เป็นเพราะพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของสังคมไทยที่ได้รับการถ่ายทอดด้านความรู้

ความเชื่อ และหลักการปฏิบัติทางพุทธศาสนา สืบทอดกันมาจนกลายเป็นส่วน
 หนึ่งของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสังคมไทย เป็นผลให้คนไทยยึดถือเป็น
 แนวปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ การให้ทาน
 ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และถือเป็น
 การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมไทยที่งดงามที่ควรดำรงไว้อีกอย่างหนึ่ง ท่ามกลาง
 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีทั้งการเปลี่ยน
 แปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงทาง
 เศรษฐกิจจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การเป็นสังคมที่เน้นภาคอุตสาหกรรมเป็น
 หลักใหญ่ จึงส่งผลให้สภาพสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่ใช้
 ชีวิตเรียบง่าย มีชีวิตแบบรวมหมู่ ไปสู่สังคมที่เน้นความสามารถส่วนตัว และ
 ละเลยการปฏิบัติต่อกันโดยให้ความช่วยเหลือกันตามหลักการสั่งสอนและปฏิบัติ
 ของพุทธศาสนา คือ หลักการสังคหวัตถุ 4 ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับคุณ
 ลักษณะของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคง
 ดำรงคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นคนไทยไว้ ทั้งนี้เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิด
 กับบุคคล (เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก และอ้อมเดือน สดมณี. 2529) โดย
 การศึกษาสภาพโครงสร้างเดิมของสังคม โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
 ของบุคคล ดังเช่น โครงสร้างของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักสังคหวัตถุ
 4 ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรดำรงไว้ เพราะเป็นการแสดง
 พฤติกรรมที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้หลายรูปแบบ เช่น การให้ทานด้วยสิ่งของ
 เงินทอง การพูดจากันด้วยดีเป็นการทำให้เกิดรักกันและนับถือกัน นอกจากนั้นยัง
 อาจร่วมงานสาธารณะเพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการ
 กระทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายแก่บุคคลอื่น ไม่ว่าบุคคลนั้นอยู่สภาพใด ทั้งนี้
 เพื่อลดความขัดแย้งในท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป และเป็นแนวทางให้
 คนไทยถือปฏิบัติต่อกันต่อไปไม่ว่าสภาพสังคมจะเป็นไปอย่างไรก็ตาม ซึ่งนับ
 เป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทุกสภาพสังคม จากการวิจัยครั้งนี้
 พบว่าโครงสร้างของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้นมีสาเหตุมาจากการถ่ายทอด
 ทางสังคมจากครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

ได้ถึง 25.56% โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการถ่ายทอดพฤติกรรมไปสู่เด็กวัยรุ่น ซึ่งยังคงได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวมากกว่าจากหน่วยของสังคม หน่วยอื่น และมีศักยภาพเพิ่มที่ในการแสดงพฤติกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมา ถ้าเด็กวัยรุ่นได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ทั้งจากการอบรมสั่งสอนและจากการเป็นตัวแบบที่ดี จะส่งผลให้วัยรุ่นมีเจตคติที่ดีต่อการแสดงพฤติกรรม รวมทั้งถ้าบิดามารดาใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลคู่กันไปแล้ว จะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้ในเด็กวัยรุ่นได้มากขึ้น

ส่วนการศึกษาในกลุ่มย่อย พบผลการวิจัยที่น่าสนใจในหลายกลุ่มดังนี้ กลุ่มเด็กที่มีฐานะเศรษฐกิจระดับต่ำ และกลุ่มที่มีมารดาไม่มีอาชีพแม่บ้าน ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจากบิดามารดา สามารถแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ในระดับสูง การที่พบผลการวิจัยเช่นนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า การให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกวิธีคือการให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก แม้ว่าครอบครัวจะมีฐานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำก็ตาม สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนให้เป็นคนดีได้คือมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง

ในเด็กนักเรียนกลุ่มย่อยที่มีมารดาบริหารราชการหรือมีอาชีพที่เป็นวิชาชีพ ถ้าให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนด้วยการให้เหตุผลประกอบการอบรมสั่งสอนและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นของตนแล้ว เด็กเหล่านี้จะมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงด้วย เพราะการรับราชการหรือการที่มารดาของเด็กเหล่านี้จะประกอบอาชีพที่เป็นวิชาชีพได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่มีเหตุผลในการคิดและการกระทำอยู่เสมอ จึงถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้แก่บุตรของตนด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นผลให้เด็กรู้จักคิดและเป็นคนมีเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมไปด้วย และพร้อมกันนี้ก็ปฏิบัติตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย นั่นก็คือ การที่มารดาที่มีอาชีพที่เป็นวิชาชีพหรือบริหารราชการ และให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กของตนด้วยการให้เหตุผลแล้ว ก็เป็นผลให้เด็กเกิดมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมต่อไป

สรุปได้ว่าพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนี้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกับคนไทยในทุกสภาพสังคม จึงควรดำรงคุณลักษณะนี้ไว้ และจากผลการวิจัยครั้งนี้

พบว่าโครงสร้างของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมประกอบไปด้วย การถ่ายทอดพฤติกรรมจากครอบครัวเป็นสาเหตุใหญ่ พร้อมกับจิตลักษณะด้านเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นสาเหตุที่เข้ามามีส่วนเสริมสร้างให้พฤติกรรมนี้เกิดขึ้น

ส่วนจิตลักษณะด้านค่านิยมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและความสามารถในการร่วมรู้สึกนั้น ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมอย่างยอมรับได้ อาจเป็นเพราะจิตลักษณะทั้งสองนี้จำเป็นต้องใช้เวลานานในการปลูกฝังแก่เด็ก และเป็นที่ยอมรับมาเป็นจิตลักษณะของตน รวมทั้งในช่วงวัยรุ่นนี้มีตัวแปรทางด้านอื่นที่มาทำให้เกิดความไม่คงที่ต่อจิตลักษณะทั้งสอง เช่น อิทธิพลของสื่อมวลชน อิทธิพลของเพื่อน เป็นต้น จึงทำให้ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในแง่จิตลักษณะทั้งสองนี้ได้

สมมติฐานข้อ 4 "นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของบิดามารดา มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน" จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ การศึกษาของบิดามารดา และฐานะเศรษฐกิจของบิดามารดา มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนด้านอาชีพของบิดามารดาไม่พบความแตกต่างกันจนสามารถยอมรับได้ทางสถิติ

ทางด้านเพศของนักเรียน พบผลการวิจัยว่านักเรียนหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ คลาร์ก (Clark, 1974) ลาเทเน (Latane, 1970) บาร์-ทาล (Bar-tal, 1976) ชัยพร วิชชาวุธ, อธิพร อุวรรณโณ และพรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527) และ สุวิมล สุรงค์กาญจนชัย (2527) การที่เพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่าเพศชายนั้น เป็นเพราะว่าสังคมไทยอบรมสั่งสอนให้เด็กได้รับบทบาทตามเพศ โดยเฉพาะเพศหญิงจะได้รับการอบรมให้แสดงบทบาทที่ต้องดูแล

งานภายในบ้าน ทั้งงานบ้านและบุคคลภายในบ้าน จึงถือเป็นหน้าที่ของเพศหญิงที่ต้องดูแลผู้อื่นเช่น เด็กคนชราหรือผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงเป็นพื้นฐานให้เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ดังนั้นการวิจัยพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจึงพบว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าเพศชาย

ทางด้านการศึกษาของบิดามารดาพบว่า นักเรียนที่บิดาและมารดามีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมปลาย มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่บิดามีการศึกษาระดับประถมและระดับมัธยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับการศึกษาของบิดา ส่วนการศึกษาของมารดาพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน การที่พบผลการวิจัยนี้ยังให้ผลที่ตรงกันกับการวิจัยของ สวนา พรพัฒน์กุล (2520) รัตนฉากสลับ (2529) ที่เป็นเช่นนี้เพราะระดับการศึกษาช่วยให้บุคคลรับรู้และสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีมโนทัศน์ทางจริยธรรม และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงจึงถ่ายทอดลักษณะเช่นนี้ให้แก่บุตรของตน ทำให้เด็กเข้าใจและรับเอาคุณลักษณะที่บิดามารดาถ่ายทอดเข้ามาไว้เป็นของตนเองจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าเด็กที่มีบิดามารดาได้รับการศึกษาดำ

ในด้านฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวสูงกว่า 10,000 บาทขึ้นไป มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำกว่า 4,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของสันทัด สินธุ์พันธุ์ประทุม (2523) ในการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั้น บุคคลต้องเสียสละกำลังทรัพย์ที่หามาได้คือการให้ทาน ซึ่งเป็นข้อที่ควรปฏิบัติตามสังคหวัตถุข้อหนึ่ง แต่การที่บุคคลจะเสียสละกำลังทรัพย์ได้นั้น บุคคลนั้นต้องประเมินสถานการณ์ในขณะนั้นแล้วว่ากำลังทรัพย์ของตนเองมีเพียงพอที่จะเสียสละได้โดยไม่เดือดร้อน และในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อยไม่อาจจะเสียสละ เช่นนี้

ได้ แต่อาจจะปฏิบัติตามสังคหวัตถุข้ออื่นเช่น อตถจริยาคือการบำเพ็ญประโยชน์ แต่ถ้าครอบครัวยังมีรายได้ไม่เพียงพอก็ทำให้บุคคลไม่อาจเสียสละเวลาไปบำเพ็ญประโยชน์ได้เช่นกัน ฉะนั้นการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจึงต้องอาศัยปัจจัยทางด้านวัตถุที่พอสมควรประกอบกับบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเสียสละอยู่ด้วย จึงจะสามารถเลือกหาวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้

สมมติฐานข้อ 5 "นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมาก และมีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมน้อย และมีความสามารถในการร่วมรู้สึกต่ำ" ในการวิจัยครั้งนี้ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม กับความสามารถในการร่วมรู้สึก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงว่าการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่มีผลกระทบร่วม (Interaction) กับความสามารถในการร่วมรู้สึกเพราะตัวแปรทั้งสองนี้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันจนถึงระดับที่ยอมรับได้ จากการวิจัยพบว่าตัวแปรด้านการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ถึง 25.56% ในขณะที่ความสามารถในการร่วมรู้สึกไม่สามารถเข้าเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้ แต่สามารถแสดงความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมทางบวกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .19$) การที่ตัวแปรด้านการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมไม่มีผลกระทบร่วมกับตัวแปรด้านความสามารถในการร่วมรู้สึกนั้น อาจมีผลมาจากสังคมไทยไม่ได้มีการเน้นให้เห็นถึงการแสดงความรู้สึกหรือการเข้าร่วมรู้สึกกับผู้อื่นมากนัก สังคมไทยเน้นที่การแสดงความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อันเป็นการแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมนั่นเอง นอกจากนั้นการที่บุคคลจะสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้คตินั้น จะต้องผ่านประสบการณ์ ความรู้สึกต่างๆ มากมาย เช่นความรู้สึกเสียใจ ความเจ็บปวด หรือความสูญเสีย เป็นต้น เพราะประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกมากและหลายด้านเท่าไร จะทำให้บุคคลนั้นมองชีวิตกว้างไกลครอบคลุม และลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร

และจะต้องมีความคิดเป็นผู้ใหญ่ หรือมีวุฒิภาวะสูงพอสมควรจึงจะสามารถรับรู้ และเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่นได้ (เปลื้อง ฌ.นคร. 2495 : 71) ฉะนั้น การที่ตัวแปรด้านการถ่ายทอดพฤติกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไทยให้ความสำคัญ พร้อมกับเน้นให้เห็นโดยการปฏิบัติมากกว่าการให้ความสนใจความรู้สึกของผู้อื่น จึงไม่มีปฏิสัมพันธ์กันจนถึงระดับที่ยอมรับได้

สมมติฐานข้อ 6 "นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก และแบบควบคุมมาก มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยและควบคุมน้อย" ในการวิจัยครั้งนี้ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนไม่มีปฏิสัมพันธ์ กับอบรมการเลี้ยงดูแบบควบคุม จากผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสามารถทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้ และยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .20$) ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่สามารถทำนายพฤติกรรมและไม่พบความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ในสภาพสังคมไทยนั้นบิดามารดามักจะไม่ให้การเลี้ยงดูบุตรของตนด้วยการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบอย่างเท่าเทียมกันโดยมีแนวโน้มที่จะแสดงการเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งมากกว่า แต่อาจจะมีการให้การเลี้ยงดูแบบอื่นผสมผสานกับการให้การเลี้ยงดูแบบหลักของตน นอกจากนั้นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนยังมีความแตกต่างกับแบบควบคุมอย่างชัดเจนฉะนั้นบิดามารดาจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนแบบใดแบบหนึ่งมากกว่าสองแบบหรือสองวิธีร่วมกันในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

สมมติฐานข้อ 7 "นักเรียนที่บิดาหรือมารดามีอาชีพรับราชการ และมีการศึกษาสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่บิดาหรือมารดาไม่ได้รับราชการและมีการศึกษาค่ำ" ในการวิจัยครั้งนี้ไม่พบปฏิสัมพันธ์

ระหว่างการรับราชการของบิดาหรือมารดากับการศึกษาของบิดาหรือมารดา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงว่าการรับราชการของบิดาหรือมารดาไม่มีปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดาหรือมารดา จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาที่ต่างกัน ส่งผลให้พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนต่างกัน กล่าวคือนักเรียนที่บิดาหรือมารดามีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยม มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่บิดาหรือมารดามีการศึกษาร้อยละ ประถมหรือมัธยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการรับราชการของบิดาหรือมารดาที่แตกต่างกันไม่พบผลว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเขาวดี วิบูลย์ศรี (2529) ที่ศึกษาถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมของเด็กที่มีต่อการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผล พบผลการวิจัยว่า ในเด็กอายุ 5-7 ปี ที่มีมารดาับราชการและมีการศึกษาสูงสามารถแสดงคิดเชิงเหตุผลได้ ซึ่งต่างกับเด็กที่มารดาไม่ได้รับราชการและมีการศึกษาดำ จากผลการศึกษาที่พบต่างกันทั้งสองงานวิจัยนี้อาจเป็นเพราะว่าในมารดาที่มีระดับการศึกษาดำ การรับราชการอาจเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของมารดาได้เช่น ทำให้เป็นคนมีระเบียบเป็นต้น ซึ่งจะถ่ายทอดไปถึงบุตรของตนอีกด้วย แต่ในแม่ที่มีการศึกษาสูง การรับราชการอาจไม่ใช่ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลมากนัก ซึ่งผลการวิจัยที่พบว่าการรับราชการของมารดาและการศึกษาของมารดามีอิทธิพลต่อการคิดเชิงเหตุผล อาจแสดงผลอย่างชัดเจนกับกลุ่มเด็กเล็ก 5-7 ปี แต่ตัวแปรทั้งสองไม่แสดงผลกระทบร่วมกันในการศึกษาเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากนั้น ในสังคมปัจจุบันที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แนวความคิดในการรับราชการของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยมีแนวคิดและค่านิยมในการรับราชการ หันไปประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานให้กับเอกชนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูง เพราะทำให้ผลตอบแทนในระดับที่สูงและมีความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะส่งผลให้การเลือกประกอบอาชีพแยกออกจากการรับราชการอย่างชัดเจนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบผลที่ชัดเจนในการค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างของพฤติกรรมที่เหมาะสมกับลักษณะสังคมของไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของชาติ และคนไทยให้การอบรมสั่งสอนและการปฏิบัติตามหลักศาสนาติดต่อกันมาเป็นเวลานานจนกลายมาเป็นลักษณะ เป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของสังคมไทย นอกจากนี้ ยังเป็นผลการศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการปรับตัวของบุคคลในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และยังเป็นผลให้เกิดความช่วยเหลือและบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์ต่อกันในสังคมด้วย เพราะฉะนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. บิดามารดาคำหน้าที่เป็นตัวแบบให้แก่บุตรของตนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเมื่อบิดามารดาประพฤติตนเช่นนี้ เด็กสามารถสังเกตเห็นและยอมรับเอาการปฏิบัติเช่นนั้นมาเป็นการปฏิบัติของตน

2. บิดามารดาควรแสดงความรักอย่างเปิดเผยต่อเด็ก ให้คำอธิบายให้เหตุผลในการกระทำ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็กด้วยจะทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลในการกระทำนั้นๆ พร้อมกับรับมาปฏิบัติด้วยความเต็มใจและมั่นใจ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการให้ความรู้แก่บิดามารดาในเรื่องความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของตน ต่อการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ในโอกาสต่างๆ เช่น ในการประชุมระหว่างครูกับผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น เพื่อให้

บิดามารดาที่มีความรู้และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมให้แก่บุตรของตน

4. การเผยแพร่ผลการศึกษาต่อสาธารณชนโดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ประกอบกับการให้ความรู้ที่เหมาะสม เช่น การสื่อสารทางโทรทัศน์ควรจัดให้มีการแสดงตัวอย่างด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือกันด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งด้านการให้ทาน ให้ความรู้ พுகุศลกันด้วยความสุภาพไพเราะ ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะ และทำตัวให้เสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ที่ใกล้ชิดตน ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อกันด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 โดยที่สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยให้สังคมอยู่ด้วยกันด้วยความอบอุ่น โดยช่วยกันเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมกันนั้นก็จะได้เข้าใจถึงบทบาทของตนที่จะต้องช่วยกันเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมต่อไปในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ละ เลยการเอื้อเพื่อแผ้วถางกันในปัจจุบัน โดยยังคงดำรงรูปแบบการถ่ายทอดทางศาสนาพุทธที่เหมาะสมกับคนไทยไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมในกลุ่มตัวอย่างอื่นด้วย เช่น ในเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด เพิ่มเติมจากผลที่พบแล้ว เพราะจะทำให้ผลการวิจัยเป็นที่ยืนยันได้สำหรับเด็กไทยทั่วประเทศ

2. ควรศึกษาในเด็กนักเรียนชั้นประถม มัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ทราบพัฒนาการของพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามแนวสังคหวัตถุ 4 วิธีการศึกษาอาจใช้การศึกษาแบบช่วงยาว (Longitudinal study) ซึ่งเป็นการติดตามศึกษาอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาอันยาวนาน ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน ก็จะทำให้ทราบผลพัฒนาการของพฤติกรรมต่อสังคมที่ชัดเจน

เจนขึ้น หรือใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม (Observation) ในกลุ่มเด็กนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม แทนวิธีการจัดโดยใช้แบบสอบถาม ก็จะทำให้การวัดพฤติกรรมชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ ดังเช่น

3.1 ศึกษาปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม กับความสามารถในการร่วมรู้สึก ในกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับอุดมศึกษา เพราะการที่บุคคลจะมีความสามารถในการร่วมรู้สึกได้ดีนั้นต้องผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกมามาก และหลายด้าน รวมทั้งการมีวุฒิภาวะที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร จึงจะสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้

3.2 นอกจากนั้นควรศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล เพราะวิธีการให้การเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบนี้ช่วยเสริมสร้างให้เกิดมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมเหมือนกัน รวมทั้งเป็นวิธีการที่ไม่ขัดแย้งกัน เพราะการใช้เหตุผลในการเลี้ยงดูแก่เด็กจะเป็นการปลูกฝังความสามารถในการสวมบทบาทผู้อื่นให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กจะเข้าใจบทบาทของบุคคลอื่น รวมทั้งบทบาทของตนเองด้วย ซึ่งเมื่อรวมกับการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนด้วยแล้ว น่าจะส่งผลดีต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

3.3 การรับราชการของบิดามารดาและการศึกษาของบิดามารดาเป็นอีกตัวแปรกลุ่มหนึ่งที่ควรศึกษาต่อไป ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ดังเช่นกลุ่มเด็กประถม หรือเด็กอนุบาล เพราะการดูแลเด็กเล็กนั้นบิดามารดาต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่มากกว่าเด็กโต บิดามารดาต้องมีการแบ่งเวลาสำหรับงานดูแลเด็กอย่างเป็นระเบียบ จึงจะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น ซึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาสูงและรับราชการด้วยน่าจะปฏิบัติได้ผลดีกว่าบุคคลกลุ่มอื่น

3.4 การศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูในกลุ่มย่อยอื่น เช่น การที่มารดามีอาชีพรับราชการหรืออาชีพที่เป็นวิชาชีพ และให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผล จะทำให้เด็กของตนมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูง ดังเช่นผลการวิจัยในกลุ่มย่อยที่พบในการวิจัยฉบับนี้ ฉะนั้นควรศึกษาถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในกลุ่มที่มีอาชีพต่างกันออกไป เพื่อที่จะสามารถแนะนำวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนให้มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมได้

บรรณานุกรม

เกษม เกษมนุกิจกุล. ค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษา
สูงหลังทางครอบครัว และการถ่ายทอดค่านิยมที่แตกต่างกัน.
ปริญญาณิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
สรุปย่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7. กรุงเทพฯ
: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2534.

คทเศรษฐกิจศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ:
สมาคมเศรษฐกิจศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524.

จารึก ชุกิตติกุล. การวิเคราะห์พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาของนักศึกษาครู
และสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

จิตรา วสุวนิช. "ครอบครัวกับการพัฒนาเด็ก," ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ
พัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ: วิคตอรีการพิมพ์,
2524.

จีระ หงส์ลดารมภ์. "การเป็นนิคส์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์" ธรรมศาสตร์.
16(2) : 116-129 ; มีนาคม 2532.

จรรยา สุวรรณทัต, ควงเคื่อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจจนีก.
พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา.
 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

จรรยา นาคะรัต. ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

ชมพูท ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางที่
11/7 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา

ชฎาพร พันธ์เรียม. ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียน
มัธยม ศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ
 : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา

ชูชัย สมิตทไกร. ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรม
ต่อตนเองของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. คัดสำเนา

ชัยพร วิชชาวุธ, วีระพร อุวรรณโณ และ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. พฤติ
กรรมทางจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวจิตวิทยา
สังคม. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. การฝึกอบรมขั้นสูงทางพฤกษศาสตร์. เอกสารประกอบการฝึกวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ ; 2523.

ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ธีระพร อูวรรณโณ. จิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

นิภา บุญศรีสวัสดิ์. การศึกษาความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากเห็นความเอื้อเฟื้อ ของนักศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 วิทยาลัยครูนครปฐม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัสสาเนา.

นืออน กลิ่นรัตน์. ค่านิยมและระบบค่านิยมของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2526.

นีออน กลิ่นรัตน์, เพ็ญศรี ชูติกุล และสถาพร ชันโค. ค่านิยมของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย.

ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525.

บัวทิพย์ (นามแฝง) "ทำบุญ" วัฒนธรรมไทย. 25(4) : เมษายน 2529.

ประเวศ วะสี. "ชนบทกำลังแย่งแก้ไขอย่างไร" ศานติสังคม. 3(2) : 63-65; มกราคม-มีนาคม 2530.

ประสาร มาลากุล ฌ.อยุธยา. ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

เปลื้อง ฌ.นคร. จิตวิทยาครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2495.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา ; 2526.

ผจงจิต อินทสุวรรณ. สถิติอนุมาน. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อุวรรณโณ. จริยธรรมของชาวกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

พรทิพา หอมจันทร์. การขัดเกลาทางสังคมของครอบครัวในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528. อัดสำเนา.

พระเทพเวที. (ประยุทธ์ ปยุตโต) "มหาวิทยาลัยกับการวิจัยทางพระพุทธศาสนา" การศึกษานอกระบบ. 5(15) : 5-33; กันยายน-ธันวาคม 2533.

พระราชวรมนี. "ศาสนากับชีวิตและสังคม" พุทธจักร. 7(36) : กรกฎาคม 2525.

_____. "หลักทั่วไปของพุทธศาสนา" พุทธจักร. 10(36) : ตุลาคม 2525

_____. ธรรมนูญชีวิตสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, 2523

พุทธทาสภิกขุ. "การทำบุญทำกุศลที่สูงสุด" สารประชาชน. กุมภาพันธ์ 2518.

_____. บรมธรรม. สุราษฎร์ธานี ธรรมทานมูลนิธิ 2512.

พลสุข วิเชียรวรรณ. การวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา

พัชรา เภกานนท์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของบิดามารดาต่อ
เด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2512. อัดสำเนา.

พิสิฐ ภักเกษม. "ทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบแผน 7 ข่าวการพัฒนา.
7(7) : สิงหาคม 2533 1-5

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. พื้นฐานทางสังคมวิทยาของการศึกษา. กรุงเทพฯ
: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2528.

เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. การพัฒนากับการถ่ายทอดทางศาสนา : ความ
สำคัญและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน. จุลสารฉบับที่ 5 สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528.

ไพบุลย์ เทวรักษ์. จิตวิทยาศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน. เอกสาร
ประกอบการสอนจิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520. อัดสำเนา.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ.ลำพูน "ระบบค่านิยม" ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ
: เสี่ยงเรียกจงเจริญ, 2515.

ภุชงค์ ภูมทลบุตร. แนวความคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาในยุคเริ่มต้น.
เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

มะลิวัลย์ บำรุงการ. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม 4 ประการ ตามพระบรมราโชวาทของ รัชกาลที่ 9 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2526. อัดสำเนา.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. อิทธิพลของสภาพแวดล้อมและภูมิหลังของเด็กที่มีต่อการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย. รายงานการวิจัยเชิงวิเคราะห์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

เยาวรัช บุญชัย. การเปรียบเทียบความคิดเห็นกับจรรยาบรรณไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา

ราชบัณฑิตสถาน พจนานุกรม. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2525

_____ พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2525.

เรวดี คีรินคร. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความร่วมรู้สึกของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อผู้ป่วย ในโรงพยาบาลของรัฐกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. ถ่ายเอกสาร

แรงงาน, กรม กระทรวงมหาดไทย. การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ. (ประเทศไทย) 2512.

รายงานผลการสำรวจค่าจ้างและ
รายได้ พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ

รัตนา ฉากสลับ. การเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
แบบปล่อยปละละเลย และแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
อัครสำเนา

รายงานเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารทหารไทย, 2532.

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์
วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุง
เทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2524.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
และแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2517. อัครสำเนา.

วินัย พรหมอินทร์. ทัศนคติ ค่านิยมและความต้องการของชาวชนบทไทยที่อาศัย
อยู่ในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกัน และมีพฤติกรรมในครอบครัวต่าง
กัน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัครสำเนา.

วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติ
ตาม และการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดม
ศึกษา ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

ศิริพร แยมนิล. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมกับอายุและการศึกษาของคนไทย. ปรินทิพนิพนธ์ วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

สมโภช สมบูรณ์. การสร้างแบบทดสอบค่านิยมเพื่อให้นักเรียนระดับมัธยม
ศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.

สมาน ชาลีเครือ. ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงสังคมกับความซื่อสัตย์.
ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สวณา พรพัฒน์กุล. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. ลักษณะหลากหลาย-วิธีหลาย : การประยุกต์ใช้วิเคราะห์
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม. กรุงเทพฯ : พิมพ์สยามศึกษา,
2528.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ
: วิทยาลัยครุนครปฐม, ม.ป.ป.

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ. ระบบค่านิยมของไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ; 2522.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล "พฤติกรรมสร้างสรรค์สังคม" วารสารเศรษฐศาสตร์. 14 (3) : 6 -16; มกราคม - มีนาคม 2529.

สุเชษฐ์ มาเหรัมย์. อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

สุวิมล สุรงค์กาญจนชัย. พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมตามคำรายงานของ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

เสาวลักษณ์ ศรีปฐมสวัสดิ์. "เรื่องบุญ-บาป" วัฒนธรรมไทย. 15(10) : 60-62 ; ตุลาคม 2519.

ไสว ขอมงคลอุดม. การสร้างแบบทดสอบวัดคุณภาพด้านสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

สันทนต์ สินธุพันธ์ประทุม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

เสริมเกียรติ พรหมหุย. อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

อานนท์ อาภาภิรม. มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บำรุงนุกุลกิจ, 2515.

อภิญญา จันทรเจนนอบ. ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมสังคมของ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

Bar-tal, Daniel. Prosocial Behavior : Theory and Reserch. New York : John Wiley and Son, 1976.

Benjamin, Alfred. The Helping Interview. Boston : Houghton Mifflin Co., 1970.

Bryan, J.H. & London, P. "Altruistic Behavior by Children" Psychological Bulletin. 73, 200-211:1970.

Carkhaff, Robert.R. Beyond Conseling and Therapy. New York : H.H Rinehart and Winston, 1967.

Clark, R. "Where is the Apathetic bystander. Journal of Personality and Social Psychology. 29 : 279-288; 1974.

Corsubu, R.J. Encyclopedia of Psychology. New York :
A Wily Interscience, 1987.

Crulldini, R.B., Eisenberg, N., and Shell, R. "Commitments to
help by children: effect on Subsequent Prosocial
Self Attributions" British Journal of Social
Psychology. 26 (3):237-245; September, 1987.

Eisenberg, N. Miller, P.A. "The relation of Empathy of
Prosocial and related behaviors" Psychology
Bulletin. 101(1) : 91-119 ; January, 1987.

Eisenberg, N. and others. "The Role of Empathy and
Altruistic Personality Traits in Helping"
Journal of Personality. 57(1) : 41-67 ; March,
1989.

"Behavioral and
Sociocognitive Correlates of ratings of
Prosocial Behavior and Sociometric status"
Journal of Genetic Psychology. 149(1) : 5-15 ;
March, 1988.

Estrada, P. Empathy and Prosocial Behavior in
Adolescence. Dissertation Abstracts
international. 47 (12) : June, 1987.

Feather, Norman T. Values in Education and Social. New York : Free Press, 1975.

Feshbach, N.D., and Roe, K. "Empathy in six and seven years olds." Child development, 39 : 133-145 ; 1968.

Fishbein, M. and Icek Ajzen. Belief, Attitude, Intention and Behavior : An Introduction to theory and Reserch. Philippines Addison - Wesley Publishing Company. Inc., 1975.

Hogan.R. "Moral Conduct and Moral Character:A Psychological Perspective" Psychological Bulletin 79: 217-232;1973.

Hoffman, M.L. "Sex difference in empathy and related behaviors" Psychological Sulletin. 84; 712-722 ; 1977.

Kuper, Adam., and Kuper, Jessica. The Social Science Encyclopedia. London : Routledge and kegan public, 1985.

Kalishch, Beutrice J. "What is Empathy" American Journal of Nursing. 73 : 1548-1552 ; September, 1973.

Katz, D. "The Functional Approach to the study of Attitudes," Public Quarterly. 24 : 343 ; 1960.

Latane, B. The Unresponsive bystander : why dosen't he help? New York : Appleton - Centary - Croft, 1970.

Lerner, Daniel. The passing of Traditional Society Modernization the Middle East. New York : The Free Press, 1964.

Levin, P.F. and Isen, A.M. "Further Studies an the effect of feeling good on helping" Sociometry. 3: 141-147 ; 1976.

Midlasky and others. "Interaction effects of modeling and reinsorcement on Altrustric behavior" Child development. 44 : 321-328 ; 1973.

Northman, J.E. "The Emergence of an Appreciation of Help During Childhood and Adolescence" Adolescence. 20 (80) ; 775-781 ; 1985.

Piliavin, I.M., Roding, J. "A Good samaritanism : An Underground phenomenon? " Journal of Personality and social Psychology. 13 ; 289-299 ; 1969.

Promazal, R.J. and Jaccard, J.J. "An Informational Approach to Altruistic Behavior" Journal of Personality and Social Psychology. 33(3) : 317-326; 1976

Rushton, J.P. Altruism and Socialization and Society. London : Prentice-Hall, 1980.

Shaver, K.G. Principle of Social Psychology. Lawrence : Erlbaum Associates, 1987.

Siperstein, G.N., Bak, J.J. "Effect of Social Behavior on Children's Attitudes toward their Mildly and Moderately mentally retard peers" Mental Deficiency. 90(3) : 319-327 ; November, 1985.

Smithson, Anate and Philiphearee. Dimension of Helping Behavior. London : Pergamon Press, 1982.

Staub, E. "The use of role playing and Induction in Children's Learning of Helping and Sharing Behavior" Child Development 41, 1971.

Staub, E. and others. Develop and Maintainance of Prosocial Behavior. New York : 1974.

Sutherland, Staurt. Dictionary of Psychology. London: Billing and Sons Co Ltd. 1989.

Tambiah, S.J. World Conqueror and World Renowncer. London : Cambrige University Press, 1976.

Thurstone, L.L. "Comment" American Journal of Sociology. 52(2) : 39 ; July, 1946.

Truax, Charles B. and Carkhuff. Robert R. Toward Effective Counseling and Psychotherapy. Chicago : Aldine Publishing Co., 1967.

Webster, Dictionary and Thesaurus. The world Publishing Company, 1970.

Wispe, Lauren. Psychology and Sociology Principle. New York : Academic Press, 1978.

Yakimovich, D., and Saltz, F. "Helping behavior" : The cry for help. Psychology Science. 23 : 427-428 ; 1971.

Zahn, W. and others. "Children's Emotion and Behviors in Response to Infants' Cries". Child Development 54(6) : 1522-1528 ; December, 1983.

Zderad, Loretta T. "Empathic Nursing : Realization of a Human Capacity" Nursing Clinics of North American. 4(2); December, 1969.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมที่เชื่อต่อสังคม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	5.64
2	4.36
3	8.88
4	5.88
5	7.48
6	5.48
7	7.19
8	4.80
9	5.88
10	4.97
11	3.98
12	8.55
13	5.95
14	4.74
15	5.86
16	5.12
17	4.55
18	5.12
19	5.04
20	4.90

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อ
สังคม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.06
2	3.79
3	3.72
4	3.64
5	6.02
6	3.71
7	5.15
8	4.68
9	4.40
10	4.25
11	4.15
12	5.05
13	5.57
14	3.92
15	3.21
16	4.50
17	4.61
18	3.70
19	2.56
20	4.29

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อ
ต่อสังคม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.78
2	3.83
3	3.75
4	4.85
5	4.02
6	2.87
7	4.48
8	6.72
9	7.18
10	5.87
11	6.22
12	5.55
13	5.52
14	4.51
15	4.33
16	1.93
17	4.74
18	4.93
19	7.30
20	5.33

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความสามารถในการร่วมรู้สึก

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.23
2	2.53
3	5.15 ^๕
4	4.89
5	1.88
6	11.18
7	1.78
8	1.77
9	3.33
10	6.72

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อ
สังคม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.21
2	6.75
3	4.74
4	5.36
5	5.09
6	1.71
7	4.37
8	4.03
9	5.84
10	6.46
11	1.72
12	5.40
13	8.29
14	2.73
15	5.90
16	1.75
17	3.57
18	5.53
19	6.08
20	1.71

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

(ข้อ 1-10 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน)

(ข้อ 11-20 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม)

(ข้อ 21-30 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล)

(ข้อ 31-40 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4.67
2	4.28
3	6.54
4	6.12
5	6.84
6	5.53
7	7.92
8	9.32
9	5.32
10	6.23
11	3.25
12	5.23
13	4.36
14	2.01
15	5.84
16	5.47
17	2.98
18	7.06

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
19	4.36
20	5.28
21	4.97
22	6.03
23	5.23
24	3.98
25	7.18
26	4.16
27	6.57
28	6.02
29	5.78
30	5.39
31	5.72
32	8.43
33	7.87
34	4.42
35	7.68
36	6.34
37	5.32
38	7.09
39	7.01
40	7.04

ภาคผนวก ข.

1. แบบสอบถามภูมิหลัง
2. แบบสอบถามพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
3. แบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
4. แบบสอบถามค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
5. แบบสอบถามความสามารถในการร่วมรู้ลึก
6. แบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
7. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่อง ตัวแปรเชิงจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุง เทพมหานคร

- คำแนะนำ
1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 ชุด มีคำชี้แจงและตัวอย่าง ประกอบ ขอให้ให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจและตอบโดยชี้ค เครื่องหมาย / หรือเติมคำในช่องว่าง
 2. คำตอบที่ได้เป็นข้อมูลส่วนตัว และความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน ฉะนั้นจึงไม่มีข้อใดถูกหรือผิด
 3. คำตอบที่ได้จากนักเรียน จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยเป็นส่วนรวมเท่านั้น จะไม่นำคำตอบไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล
 4. ขอให้นักเรียนทำทุกข้อ จึงจะนำผลมาใช้ในการวิจัยได้
-

แบบสอบถาม
ชุดที่ 1

ลักษณะส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวของนักเรียน ข้อละ 1 คำตอบ

ข้อ 1. เพศ (โปรดใส่เครื่องหมาย ✓)
() ชาย () หญิง ☐

ข้อ 2. อาชีพของบิดาคืออาชีพใดในต่อไปนี้ (โปรดใส่ชื่ออาชีพที่ช่องว่างข้างหน้า) ☐

_____ 2.1 อาชีพที่เป็นวิชาชีพ เช่น ครู อาจารย์
ทหาร ตำรวจ วิศวกร สถาปนิก แพทย์
เภสัชกร ทนายความ นักบัญชี
นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักบิน
นักบริหารเช่น ผู้อำนวยการหรือ ผู้จัดการ
เจ้าของห้างร้านต่างๆ เจ้าของ
ภัตตาคาร

_____ 2.2 อาชีพค้าขายเช่น พ่อค้าส่ง เจ้าของร้านค้า
ค้าย่อยต่างๆ นายหน้าหรือตัวแทนจำหน่าย
สินค้า เจ้าของที่ดินให้เช่า เจ้าของบ้าน
เช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เจ้าของ
ไร่

_____ 2.3 อาชีพบริการ เช่น พนักงานธุรการ
พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานการเงิน
พนักงานขายยา พนักงานประจำเครื่อง
บิน พนักงานเดินรถ พนักงานโทรเลข
พนักงานโทรศัพท์

_____ 2.4 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นสูง เช่น ช่างปั้น
ช่างศิลป์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดรองเท้า
ช่างไม้ ช่างปูน ช่างซ่อมรถยนต์
ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ช่างเรียง ช่างทาสี
ช่างพิมพ์ ช่างตัดผม คนขับรถยนต์
ช่างถ่ายรูป ช่างเสริมสวย

_____ 2.5 อาชีพผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำ เช่น ช่างสวน
ชาวนา ชาวไร่ คนรับใช้ คนยาม
คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรงคนทำความสะอาด
สะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของใน
ร้าน หาบเร่ รับจ้างทำงานเป็นรายวัน

ข้อ 3. บิดารับราชการหรือไม่ (โปรดใส่เครื่องหมาย /)
() รับราชการ () ไม่รับราชการ

☐

ข้อ 4. อาชีพมารดาคืออาชีพใดต่อไปนี้ (โปรดใส่ชื่ออาชีพที่ช่อง
ว่างข้างหน้า)

☐

_____ 4.1 อาชีพที่เป็นวิชาชีพ เช่น ครู อาจารย์
ทหาร ตำรวจ วิศวกร สถาปนิก แพทย์
เภสัชกร หนายความ นักบัญชี
นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักบิน
นักบริหารเช่น ผู้อำนวยการหรือ ผู้จัดการ
การเจ้าของห้างร้านต่างๆ เจ้าของ
ภัตตาคาร

_____ 4.2 อาชีพค้าขายเช่น พ่อค้าส่ง เจ้าของร้าน
ค้าย่อย นายหน้าหรือตัวแทนจำหน่าย
สินค้า เจ้าของที่ดินให้เช่า เจ้าของบ้าน
เช่า เจ้าของสวน เจ้าของนา เจ้าของ
ไร่

_____ 4.3 อาชีพบริการ เช่น พนักงานธุรการ
พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานการเงิน
พนักงานขายยา พนักงานประจำเครื่อง
บิน พนักงานเดินรถ พนักงานโทรเลข
พนักงานโทรศัพท์

4.4 อาชีพผู้ใช้งานแรงงานขั้นสูง เช่น ช่างปั้น
ช่างศิลป์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างตัดรองเท้า
ช่างไม้ ช่างปูน ช่างซ่อมรถยนต์
ช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ช่างเรียง ช่าง
ทาสี ช่างพิมพ์ ช่างตัดผม คนขับรถยนต์
ช่างถ่ายรูป ช่างเสริมสวย

4.5 อาชีพผู้ใช้งานแรงงานขั้นต่ำ เช่น ช่างสวน
ชาวนา ชาวไร่ คนรับใช้ คนขาย
คนเดินโต๊ะอาหาร ภารโรงคนทำความสะอาด
สะอาด กระเป๋ารถเมล์ คนขายของใน
ร้าน หาบเร่ รับจ้างทำงานเป็นรายวัน

ข้อ 5. มารดารับราชการหรือไม่ (โปรดใส่เครื่องหมาย /)
() รับราชการ () ไม่รับราชการ

☐

ข้อ 6. รายได้ทั้งหมดของครอบครัว (โปรดใส่เครื่องหมาย /)
6.1 () 1,500 บาท ถึง 3,999 บาท
6.2 () 4,000 บาท ถึง 9,999 บาท
6.3 () 10,000 บาทขึ้นไป

☐

ข้อ 7. ระดับการศึกษาของบิดา (โปรดใส่เครื่องหมาย /)
7.1 () ไม่ได้รับการศึกษา - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7.2 () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - มัธยมศึกษา
ตอนปลาย
7.3 () สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

☐

ข้อ 8. ระดับการศึกษาของมารดา (โปรดใส่เครื่องหมาย /)
8.1 () ไม่ได้รับการศึกษา - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
8.2 () ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น - มัธยมศึกษา
ตอนปลาย
8.3 () สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

☐

แบบสอบถาม
ชุดที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามให้เข้าใจ และขีดเครื่องหมาย ✓ ลงบนคำตอบที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียน ว่าปฏิบัติบ่อยครั้งเพียงใด

ตัวอย่าง

๑. นักเรียนบริจาคเงินทำบุญเมื่อมีผู้มาเรียไร

						☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

ความหมายของคำตอบที่ให้เลือก

บ่อยครั้งที่สุด	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ
บ่อยครั้ง	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ เป็นประจำ
ค่อนข้างบ่อย	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ บ่อย
ค่อนข้างน้อยครั้ง	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ บ้าง
น้อยครั้ง	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นเป็นบางครั้งโอกาส หรือนานๆ ครั้ง
น้อยครั้งที่สุด	หมายถึง	การปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ น้อยครั้งที่สุด หรือไม่ได้ทำเลย

นักเรียนจะทำงานแทนเพื่อน เช่น ขณะเข้าค่ายลูกเสืออยู่นั้น เพื่อนของนักเรียนมีหน้าที่ต้องจัดหาเงินมาหุงอาหาร ไม่มีเวลาว่าง นักเรียนก็จะทำงานแทนเพื่อน

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อคนอื่นๆ เช่น บอกเรื่องการเดินทางกลับบ้านโดยปลอดภัยแก่รุ่นน้อง

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนให้เงินบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้มีฐานะยากจน ที่อยู่ในชุมชนแออัดใกล้โรงเรียน หรือผู้ประสบไฟไหม้ หรือคนพิการ

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนนำผลไม้หรือขนมที่มีอยู่ที่บ้าน มาฝากเพื่อนที่โรงเรียน

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนมักซื้อของมาฝากคนในครอบครัว เมื่อกลับจากไปเที่ยวนอกบ้าน

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

เมื่อเพื่อนถามเรื่องการบ้านที่นักเรียนเข้าใจดี นักเรียนมักอธิบายให้ฟังด้วยความเต็มใจ

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนให้เพื่อนขอยืมอุปกรณ์ในการเรียน เมื่อเพื่อนลืมนำมาจากบ้าน

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

นักเรียนแบ่งเงินค่าขนมให้เพื่อน เมื่อเพื่อนไม่มีเงินค่าขนมมาโรงเรียน

☐

_____	_____	_____	_____	_____	_____
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
นักเรียนพูดห้ามปรามเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนทำในสิ่งผิด

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
นักเรียนมักกล่าวคำขอโทษแก่ผู้อื่น เมื่อนักเรียนเป็นฝ่ายผิด

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
เมื่อเห็นเพื่อนทะเลาะกัน นักเรียนมักจะเข้าไปพูดห้ามปรามหรือไกล่เกลี่ยเพื่อให้อภัยกัน

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
นักเรียนมักพูดปลอบใจเพื่อน หรือพูดให้กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น สอบได้คะแนนต่ำมาก หรือ เจ็บป่วยไม่สบาย

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
นักเรียนมักจะพูดโน้มน้าวเพื่อนให้ทำงานเพื่อส่วนรวม

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
นักเรียนช่วยงานที่บ้านโดยไม่ต้องรอให้พ่อแม่เอ่ยปากขอร้องให้ทำ

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
เมื่อมีงานที่ต้องแบ่งกันทำในชั้นเรียน ถ้านักเรียนทำงานของตนเสร็จแล้ว จะอาสาทำงานที่เหลือเอง

☐

_____ บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

_____ บ่อยครั้งที่สุด _____ บ่อยครั้ง _____ ค่อนข้างบ่อย _____ ค่อนข้างน้อยครั้ง _____ น้อยครั้ง _____ น้อยครั้งที่สุด

18. นักเรียนอาสาสมัครงานให้เพื่อนที่ทำงานช้าจนบทเรียนที่เรียนไม่ทัน

_____ บ่อยครั้งที่สุด _____ บ่อยครั้ง _____ ค่อนข้างบ่อย _____ ค่อนข้างน้อยครั้ง _____ น้อยครั้ง _____ น้อยครั้งที่สุด

19. นักเรียนช่วยผู้โดยสารอื่นถือของบนรถประจำทาง เมื่อนักเรียนมีที่นั่งหรือลุกให้ผู้อ่อนแอกว่าได้นั่ง

_____ บ่อยครั้งที่สุด _____ บ่อยครั้ง _____ ค่อนข้างบ่อย _____ ค่อนข้างน้อยครั้ง _____ น้อยครั้ง _____ น้อยครั้งที่สุด

20. เมื่อเดินผ่านห้องเรียนที่เลิกชั้นแล้วแต่ไฟยังเปิดทิ้งอยู่ นักเรียนจะเข้าไปปิดไฟให้

_____ บ่อยครั้งที่สุด _____ บ่อยครั้ง _____ ค่อนข้างบ่อย _____ ค่อนข้างน้อยครั้ง _____ น้อยครั้ง _____ น้อยครั้งที่สุด

แบบสอบถาม
ชุดที่ 3

ชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามให้เข้าใจ และขีดเครื่องหมาย / ลงบนคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

๑. โมตรีนามะม่วงน้ำดอกไม้จากต้นที่ปลูกในเขตร้านมาแบ่งให้เพื่อนเสมอเมื่อถึงฤดูที่มะม่วงออกผล นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการกระทำของโมตรี

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความหมายของคำตอบที่ให้เลือก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมากที่สุดหรือทั้งหมด
เห็นด้วย	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมานานมากหรือเกือบทั้งหมด
ค่อนข้างเห็นด้วย	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะเห็นด้วย
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะไม่เห็นด้วย
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมา
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมานานที่สุดหรือทั้งหมด

๑. สมพรนำเสื้อผ้าที่ใส่ไม่ได้แล้ว แต่ยังมีสภาพดีมาให้เพื่อนซึ่งมีฐานะยากจนไว้ใช้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๒. แม่ของเกียรติกศักดิ์เป็นคนเชียงใหม่ ซึ่งชอบทำอาหารทางเหนือแจกเพื่อนบ้านเป็นประจำ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๓. ไมตรีนำมะม่วงน้ำดอกไม้จากต้นที่ปลูกในเขตบ้านมาแบ่งให้เพื่อน เมื่อถึงฤดูที่มะม่วงออกผล

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔. สมศรีเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนดี จึงช่วยติวให้เพื่อนในชั้นก่อนสอบเสมอ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๕. เมื่อมีไฟไหม้ในเขตชุมชนแออัดใกล้โรงเรียน วิทยุรณรงค์บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๖. ดวงใจช่วยแม่ขายปลาที่ตลาดในคอนเียน ซึ่งเหลือปลาที่ไม่สดนักดวงใจจึงบอกกับผู้ที่ซื้อตามความจริง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๗. วิโรจน์เห็นเพื่อน 2 คน ทะเลาะกัน จึงเข้าไปพูดไกล่เกลี่ยให้หยุดทะเลาะกัน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๘. สมชายขี้จรรยาจนภาสกรที่วิ่งเล่นกับสุนัขอยู่หน้าบ้าน โดยภาสกรไม่ทันเห็น สมชายจึงหลบไม่ทัน แต่สมชายไม่ขอโทษภาสกร เพราะเห็นว่าภาสกรเป็นคนผิด

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ภูษงค์คนเรียนเก่ง ก่อนสอบเพื่อนขอให้ภูษงค์ตีวิชาคณิตศาสตร์ที่ภูษงค์ได้คะแนนสูงสุดในให้กับวิเชียรที่เคยสอบตก สอบตก ภูษงค์กลับพูดว่าฉันสอบได้ดีก็เพราะขยันดูหนังสือ ทำการบ้าน วิเชียรก็เกียจก็ควรได้คะแนนน้อย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. กลุ่มมาอยู่บ้านใกล้กับสมทรง และอยู่โรงเรียนเดียวกัน สมทรงขาดเรียน 2 วัน โดยไม่ส่งใบลามาให้ครู กลุ่มมาจึงไปเยี่ยมที่บ้านในเย็นวันหนึ่ง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1. วิเชียรมักพูดแสดงความคิดเห็นของตัวเองขณะทำงานกลุ่มเสมอ โดยไม่สนใจผู้อื่นว่าจะฟังหรือไม่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ต้นไม้สาธารณะที่อยู่ใกล้บ้านเรือน ไม่จำเป็นต้องช่วยดูแลรดน้ำ เพราะมีเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครมารดน้ำให้แล้ว

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. อุมพรไม่ยอมทำงานบ้าน เพราะเรียนหนังสือก็หนักมากพออยู่แล้ว

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การที่พระภิกษุจรัญ ปานจันทร์ ช่วยเหลือผู้ศรัทธาเสพติด เป็นสิ่งที่ประ โยชน์ต่อสังคม และน่ายกย่องสรรเสริญ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ครูมณฑามีนงานสอนหนังสือมากพออยู่แล้ว แต่ก็ยังใช้เวลาในวันหยุดไปเป็นวิทยากรให้กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ครูบอกลำหนักเรียนทั้งชั้นไปช่วยพัฒนาสนามกีฬาของโรงเรียนหลังน้ำท่วม แต่สนใจไม่ยอมทำจึงบอกครูว่าไม่สบาย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

17. สรุพลสอบได้เกรด 4 ทุกวิชา แต่ก็ยังทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆเสมอ และแบ่งเวลาช่วยติววิชาให้เพื่อนๆ ด้วย

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

18. วิจารณ์ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่าเพื่อนคนอื่นๆ จึงปล่อยให้เพื่อนลงมือทำโดยไม่ช่วยเหลือ

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

19. วิชาไม่คบเพื่อนที่มีฐานะต่ำกว่า เพราะเพื่อนที่มีฐานะต่ำกว่ามีนิสัยไม่เหมือนกัน เช่น เรื่องการแต่งตัว

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

20. สมยศเห็นสุขภาพของของเพื่อนจึงไปบอกครูประจำชั้น

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถาม
ชุดที่ 4

ชี้แจง ให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจ และขีดเครื่องหมาย ✓ ลงบนคำตอบที่ตรงกับความเชื่อ ความรู้สึก และความคิดเห็น มากที่สุดเพียงข้อเดียว

อย่าง

วินัยสมัครเป็นประธานนักเรียน เพื่อต้องการชื่อเสียงมาสู่ตน

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หมายเหตุของคำตอบที่ให้เลือก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมากที่สุด หรือทั้งหมด
เห็นด้วย	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมามาก หรือเกือบทั้งหมด
ค่อนข้างเห็นด้วย	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะเห็นด้วย
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	หมายถึง	มีแนวโน้มที่จะไม่เห็นด้วย
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมา
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กล่าวมามากที่สุด หรือทั้งหมด

๑. อนุชิตตั้งใจอย่างเต็มที่ในการเข้าสอบโรงเรียนเตรียมทหาร เพื่อสอบเข้าให้ได้ ทั้งนี้เพราะต้องการรับใช้ชาติ และป้องกันประเทศ จากการรุกรานของศัตรู

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๒. วินัยเดินทางไปซื้อฟุตบอลที่โรงเรียนในวันเสาร์ ระหว่างทาง พบจตุซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนอื่นที่ไม่ถูกกัน จตุกำลังยกจักรยานที่ตกลงไปในคูน้ำข้างทางขณะหลบรถยนต์ แต่จตุไม่สามารถยกจักรยานขึ้นจากคูได้ วินัยจึงเข้าไปช่วยจตุยกจักรยานจากคู ต่อมาทั้งสองคนจึงเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน นักเรียนเห็นด้วยกับวินัยหรือไม่

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๓. เมื่อโทรศัพท์ของเพื่อนบ้านข้างเคียงเสีย สมพงษ์ไม่ชอบให้เพื่อนบ้านมาใช้โทรศัพท์ เพราะไม่ต้องการให้คนมาเยี่ยมยามในบ้าน

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔. สมเจตน์เห็นคนตาบอดกำลังข้ามถนน จึงเข้าไปช่วยพาข้ามถนน ทั้งๆที่ต้องรีบไปโรงเรียนเพราะสายมากแล้ว

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๕. ประธานาธิบดีชัคคัม ชูสเซน แห่งประเทศฮรัก ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่าสงครามเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะต้องการดินแดนประเทศลวกเวทที่ เคยเป็นของประเทศฮรักคืนมา นักเรียนเห็นด้วยไหม

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

อานนท์มีความคิดว่า มีเพื่อนฝูงมากกว่ามีเงิน

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๖. ครูวิชัยเป็นครูที่รักของเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง เพราะเอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นอย่างดี แดงเห็นด้วยอย่างจากการปฏิบัติตัวของครูวิชัย จึงคิดว่าจะประกอบอาชีพครูตามอย่างครูวิชัย

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ไหมแก้วเก็บนาฬิกาของผู้คนที่ทำตกไว้ได้ จึงนำไปให้ครูประกาศหาเจ้าของ เพื่อนๆชมเชยไหมแก้ว แต่วิภากลับพูดว่าใครๆ ก็ต้องทำอย่างไหมแก้ว ไม่เห็นจะต้องชมเชยเลย นักเรียนเห็นด้วยกับวิภาไหม

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ชัยพรทำด้วยแก้วที่เพิ่งซื้อมาแตกแต่ไม่มีใครเห็น จึงเอาแก้วไปซ่อนเสีย เมื่อแม่ถามหาด้วยแก้ว ชัยพรก็บอกว่าไม่ทราบว่ายู่ไหน

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ถ้าทำการบ้านไม่เสร็จ สุธีจะไม่ไปโรงเรียนโดยอ้างว่าไม่สบาย

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ยายของใหม่ป่วยอยู่โรงพยาบาล แม่ชวนใหม่ไปเยี่ยมยาย แต่ใหม่อยากดูโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดสดนักร้องคนโปรด แสดงคอนเสิร์ต ใหม่จึงไม่ไปกับแม่

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. สุนทรเข้าได้กับทุกคนเพราะเขาใจคนอื่น และสามารถพูดชมเชยทุกคนได้ โดยที่ใจอาจจะไม่ได้ชื่นชมเลย

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. แจ็คชอบทำข้าวของหล่นเวลาถือเสมอ วันหนึ่งเก๋จึงแนะนำแจ็คให้เพื่อนใหม่รู้จัก และบอกว่าแจ็คเป็นคนที่ซุ่มซ่ามที่สุดในห้อง แจ็คโกรธเก๋มาก แต่เก๋บอกว่าฉันพูดความจริง นักเรียนเห็นด้วยกับเก๋ไหม

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. โมรีต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อนดูโทรทัศน์เสมอ นักเรียนเห็นด้วยไหม

☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. เปลี่ยนศักดิ์เลือกคณะแพทยศาสตร์ ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพราะจะได้ช่วยเหลือผู้ป่วยที่ทุกข์ทรมานให้พ้นจากโรค

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ถ้านักเรียนไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดก็ไม่จำเป็นต้องกล่าวคำขอโทษต่อผู้อื่น

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. สุภาพวีรไปชนรั้วที่ถือแก้วน้ำไปให้ครู ทำให้แก้วน้ำหล่น สุภาพขอโทษและจะจัดน้ำไปให้แทน แต่รั้วโรงเรียนมากและไม่ยอมพูดกับสุภาพ

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. ธิดาขออนุญาตแม่ไปบ้านเพื่อน แต่แม่เห็นว่าฝนกำลังตกจึงไม่ยอมให้ธิดาไป เพราะกลัวเปียกฝนและเป็นหวัด แต่ธิดาก็ไปจนได้

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. บิยะพงษ์ทิ้งตัวรถเมลบนทางเท้า เพราะเห็นว่าเป็นเศษกระดาษชิ้นเล็กๆ คงไม่ทำให้สกปรก

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. แดงชอบการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ เพราะนอกจากจะได้รู้จักกับเพื่อนใหม่แล้ว ตัวเขายังได้รับความสนุกสนานอีกด้วย

_____ ☐

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถาม
ชุดที่ 5

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจ และขีดเครื่องหมาย ✓ ลงบนคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
เพียงข้อเดียว

ตัวอย่าง

10. เมื่อเพื่อนสอบได้คะแนนเกรด 4 ทุกวิชา นักเรียนรู้สึกยินดีกับเพื่อนด้วย

_____ ☐
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความหมายของคำตอบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีความรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง มีความรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

ค่อนข้างเห็นด้วย หมายถึง มีแนวโน้มว่าจะรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

ค่อนข้างไม่เห็นด้วย หมายถึง มีแนวโน้มว่าจะรู้สึกไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ไม่มีความรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ไม่มีความรู้สึกเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด

1. ชาวสุพรรณคงรู้สึกอับอายมาก ที่ถูกกล่าวหาว่าโคมยของจากศพที่เสียชีวิตจากไคร้ของมินตก

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ครูคัดเลือกให้สมบัติและสมศรีเป็นตัวแทนของชั้นเรียนถือพานดอกไม้ธูปเทียนในวันไหว้ครู ทั้งสมบัติและสมศรีดีใจและภูมิใจ จึงฝึกซ้อมอย่างไม่เห็นแก่เห็นแคเห็นน้อย

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. นักเรียนคิดว่าคนที่ปฏิบัติกับสุนัขหรือแมว รวากับว่ามันมีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ เป็นคนสติไม่ดี

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. เป็นเรื่องยากสำหรับฉันที่จะเข้าใจความเศร้าโศกหรือทุกข์ใจของคนอื่น

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. พ่อของสุธนถูกจับในข้อหาขายยาบ้า สุธนจึงไม่ยอมมาเล่นกับเพื่อนๆ วิชัยรู้สึกสงสาร จึงหาทางไปชวนสุธนให้มาเล่นฟุตบอลด้วยกัน นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของวิชัยหรือไม่

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. นักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องตลกมากที่คนบางคนร้องไห้ ขณะดูภาพยนตร์ที่แสดงบทเศร้า

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. คนที่ทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคม ควรจะต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. เมื่อวิเชียรถูกครูตีหน้าชั้นเรียนเพราะไม่ทำการบ้าน สมศักดิ์รู้สึกเจ็บและอายแทนวิเชียร

_____ ☐
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. นักเรียนจะไม่สนใจเพื่อนที่มีความท้อแท้ในการทำงาน เพราะคนเช่นนี้ มีจิตใจห่อหุ้มด้วยก็ไม่นุก ¹⁶⁴

_____ ☐
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. เมื่อแม่ไปรื้อกับข้าว สมชายต้องดูแลน้องเล็กๆ แทนที่จะได้ออกไปเล่นกับเพื่อนๆ น้องของสมชายร้องไห้ไม่หยุด สมชายต้องปลอบโยนน้องโดย ไม่รู้สิกร่ำคาญ เพราะเด็กเล็กๆ ก็ต้องเป็นอย่างนี้ทุกคนเมื่อแม่ไม่อยู่บ้าน

_____ ☐
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 แม่ของนักเรียนบริจาคเงินหรือสิ่งของของผู้ประสบภัย เช่น น้ำท่วม หรือไฟไหม้

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 เมื่อมีสัตว์พลัดถิ่นมา หรือได้รับบาดเจ็บ แม่ของนักเรียนจะช่วยเหลือสัตว์เหล่านั้น

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 แม่มักอบรมสั่งสอนให้นักเรียน มีความเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 แม่ของนักเรียนแนะนำให้นักเรียนนำขนมที่มีเหลือเฟือในบ้าน ไปแบ่งให้เพื่อนที่โรงเรียน

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 แม่จะโกรธ เมื่อรู้ว่านักเรียนนำอุปกรณ์การเรียนไปให้เพื่อนขอยืม

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 พ่อและแม่ของนักเรียน มักจะพูดจากันด้วยดี แม้จะมีความเห็นขัดแย้งกัน

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด
 แม่มักจะเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย เมื่อญาติพี่น้องมีเรื่องทะเลาะกัน

_____ ☐
 บ่อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

10. แม่สอนให้นักเรียนพูดจาสุภาพกับคนทั่วไป

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

11. แม่ของนักเรียนชอบนำขยะหรือเศษวัสดุทิ้งที่นอกถนนหรือที่นอกบ้าน

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

12. แม่สนับสนุนให้นักเรียน ช่วยงานของโรงเรียนในเทศกาลต่างๆ เช่น งานวันเด็ก งานวันมาฆบูชา เป็นต้น

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

13. แม่มักไปช่วยงานสาธารณะ เช่น งานทำบุญที่วัด หรืองานทอดผ้าป่า งานทอดกฐินที่วัดเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

14. แม่ไปร่วมการอบรมที่จัดขึ้นเพื่อฝึกการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับภัยอันตราย เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ อุบัติเหตุต่างๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

15. เมื่อเห็นผู้ประสบภัย เช่น มีผู้ถูกรถชน พ่อแม่จะช่วยเหลือนำไปส่งโรงพยาบาล

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

16. แม่สอนให้นักเรียนคบเพื่อนที่อยู่ฐานะเดียวกัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
บ่อยครั้งที่สุด	บ่อยครั้ง	ค่อนข้างบ่อย	ค่อนข้างน้อยครั้ง	น้อยครั้ง	น้อยครั้งที่สุด	

17. เพื่อนๆ ของแม่บางคนมีฐานะร่ำรวย บางคนมีฐานะยากจน แต่แม่ก็ยังไปมาหาสู่

168

_____ ☐
น้อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

18. แม่สอนไม่ให้ลูกดูกลคน แม่จะเป็นคนรับใช้หรือคนงานในบ้าน

_____ ☐
น้อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

19. เมื่อแม่รู้ว่าเพื่อนมีปัญหาเดือดร้อน แม่จะโทรศัพท์ไปถามข่าวหรือไปเยี่ยมถึงบ้านเพื่อช่วยเหลือ

_____ ☐
น้อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

20. แม่มักไม่ชอบแสดงความยินดีกับใคร แม่จะเป็นคนใกล้ชิดที่ประสบความสำเร็จ เช่น เพื่อนแม่ที่ได้รับเงินเดือนขึ้น

_____ ☐
น้อยครั้งที่สุด บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย ค่อนข้างน้อยครั้ง น้อยครั้ง น้อยครั้งที่สุด

แบบสอบถาม
ชุดที่ 7

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านให้เข้าใจและขีดเครื่องหมาย ✓ ลงบนคำตอบที่ตรงกับการปฏิบัติของพ่อหรือแม่คือตัวของนักเรียนถ้าพ่อหรือแม่ไม่ใช่ผู้ดูแลนักเรียนมาตั้งแต่เด็ก ให้ตอบโดยที่นักเรียนนึกถึงผู้ที่เลี้ยงดูใกล้ชิดมากที่สุด

ตัวอย่าง

๑. แม่แสดงให้รู้ว่าท่านรักฉันมาก

						☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

ความหมายของคำตอบที่ให้เลือก

จริงที่สุด	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนในเรื่องนั้นๆจริงมากที่สุด หรือเป็นประจำสม่ำเสมอ
จริง	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนในเรื่องนั้นๆจริงเป็นประจำ
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนในเรื่องนั้นๆค่อนข้างเป็นประจำ
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนในเรื่องนั้นๆบ้าง
ไม่จริง	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนในเรื่องนั้นๆบางโอกาส หรือนานๆครั้ง
ไม่จริงที่สุด	หมายถึง	พ่อหรือแม่แสดงหรือปฏิบัติต่อนักเรียนน้อยมาก หรือไม่ได้แสดงเลย

1. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

2. แม่พูดหยอกล้อฉันที่เพื่อนกับฉันเสมอ

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

3. ไม่ว่าแม่จะทำอะไร แม่ต้องการให้ฉันมีส่วนร่วมด้วยเสมอ

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

4. แม่สนใจทุกข์สุขของฉันเสมอ

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

5. แม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านภูมิใจมากที่มีลูกอย่างฉัน

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

6. แม่ชอบที่จะให้ฉันปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากท่านเสมอ

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

7. แม่มักพูดกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวล

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

8. แม่สามารถช่วยฉันหายกลัวใจและคลายทุกข์เสมอ

_____ ☐
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

9. ฉันรู้ว่า แม่รักฉันมากเพียงใด

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

10. แม่เห็นว่า ฉันดีกว่าลูกของคนอื่นเสมอ

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

11. แม่คอยสอดส่องควบคุมดูแลความประพฤติของฉันเสมอ

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

12. แม่ไม่เคยปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉันเลย

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

13. แม่ไม่ชอบให้ฉันออกจากบ้านโดยไม่มีผู้ใหญ่ควบคุม

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

14. แม่ไม่เคยให้ฉันเลือกแบบและสีของเสื้อผ้าของฉันเอง

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

15. แม่ชอบให้ฉันทำตามที่ทำานพอใจเสมอ

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

16. แม่ไม่ปล่อยให้ฉันไปเที่ยวกับเพื่อนๆตามลำพัง เพราะท่านเป็นห่วงและกังวลมาก

☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

18. แม่ต้องการให้ฉันเล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวทุกครั้ง

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

19. เมื่อฉันไม่ทำตามแม่บอก แม่จะโกรธฉันมาก

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

20. แม่ไม่เชื่อว่า ฉันดูแลรักษาตนเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาได้

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

21. แม่จะอธิบายเหตุผลเมื่อฉันทำผิด ก่อนลงโทษฉันเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

22. แม่จะไม่ลงโทษฉันตามอารมณ์เลย

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

23. ฉันแน่ใจว่า การกระทำที่ไม่ดีของฉันจะทำให้แม่ลงโทษฉัน

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

24. แม่จะอธิบายเหตุผลด้วย เมื่อสนับสนุนให้ฉันทำสิ่งต่างๆ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

25. เมื่อแม่ของฉันอารมณ์เสีย ท่านไม่เคยพาลลงโทษฉันเลย

173

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

21. แม่ของฉันมักให้ฉันชี้แจงเหตุผลในเรื่องต่างๆ ที่ตัดสินใจด้วยตัวเอง

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

22. แม่มักถามความคิดเห็นของฉันเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

23. แม่เป็นคนหนักแน่นและไม่แสดงอารมณ์โกรธให้ฉันเห็นบ่อย

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

24. แม่มักพูดเสมอว่า "ทุกคนมีสิทธิที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล"

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

25. เมื่อฉันมีเรื่องกลุ้มใจ มักจะหาทางออกด้วยตนเองเสมอ

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

26. แม่ไม่เคยดูว่าฉันเวลากลับบ้านผิดเวลา โดยไม่ถามเหตุผลเสียก่อน

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

26. แม่ไม่มีเวลาพาฉันไปเที่ยวสนุกสนานร่วมกันทั้งครอบครัว

_____	_____	_____	_____	_____	_____	☐
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด	

35. แม้ไม่เคยชมเชยฉันเมื่อทำความดี และไม่ดูค่าเมื่อทำความผิด

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

36. เมื่อฉันมีปัญหาไม่รู้จะปรึกษาใคร เพราะฉันไม่ค่อยมีเวลาให้

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

37. เมื่อฉันมีเรื่องกลุ้มใจ มักจะหาทางออกด้วยตนเองเสมอ

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

38. แม้ไม่เคยให้คำปรึกษาแก่ฉันในด้านการคบเพื่อน

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

39. แม้ไม่มีเวลาพาฉันไปเที่ยวสนุกสนานร่วมกันทั้งครอบครัว

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

40. แม้ไม่เคยเข้าใจความรู้สึกของฉันเมื่อฉันมีเรื่องกลุ้มใจ

_____ ☐

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุกานดา นิ่มทองคำ
เกิดวันที่	9 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2500
สถานที่เกิด	อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	พยาบาล ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศีกวชิรญาณวงศ์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยานนาวาวัฒวิทยาคม
พ.ศ. 2523	พย.บ. (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2535	วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
สุกานดา นิ่มทองคำ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
มีนาคม 2535
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยเรื่อง ตัวแปรเชิงจิตสังคมและชีวพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ การรับราชการของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา และฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัว สมองเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เอื้อ ต่อสังคมกับ ตัวแปรทางจิตสังคม อันได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ความสามารถในการร่วมรู้สึก การ ถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมจากบิดามารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนิบสนุน แบบใช้เหตุผล แบบควบคุม และแบบปล่อยปละละเลย สาม เพื่อ ศึกษาตัวแปรทางด้านจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เป็นนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 510 คน ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน แบบสอบถามพฤติกรรมที่ เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามเจตคติต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถาม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม แบบสอบถามความสามารถในการ ร่วมรู้สึก แบบสอบถามการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมและแบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดู ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistic Package for the Social Science)

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้คือ

1. นักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับสูง มีพฤติกรรมที่เอื้อต่อ สังคมมากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ
3. นักเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจครอบครัวระดับสูง มีพฤติกรรมที่

เชื้อต่อสังคมมากกว่านักเรียนที่มีฐานะ เศรษฐกิจครอบครัวระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ความสามารถในการร่วมรู้สึก และค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การถ่ายทอดพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่เชื้อต่อสังคม ได้ 28.53%

A STUDY OF PSYCHOSOCIAL VARIABLES RELATED TO PROSOCIAL
BEHAVIOR OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SUKANDA NIMTHONGKOM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master of
Sciences degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University
March 1992

181

The main purposes of this study were firstly to compare levels of prosocial behavior (based on Buddhist Sanghahavattu 4) of Lower Secondary School students who were different in sexes, parents' levels of education, socio-economic statuses of the families, and whether the parents were governmental officers or not. Secondly, to find out the relationships among levels of prosocial behavior and psychosocial variables such as attitudes toward prosocial behavior, values on prosocial behavior, empathy, prosocial behavior socialization from the family and the 4 types of child-rearing practices (affection, reasoning, control, laissez-faire). Thirdly, to find out types of psychosocial variables which contained abilities to predict levels of prosocial behavior.

Five-hundreds and ten lower secondary school students from schools (under the control of General Education Department, Ministry of Education) in Bangkok area were selected for the study. The main instruments used in the study were questionnaires asking for personal backgrounds, levels of prosocial behavior, attitudes towards prosocial behavior, values on prosocial behavior, empathic abilities, prosocial behavior socialization and types of child-rearing practices. The data were analyzed by using the SPSSX (Statistic Package for Social Science).

12

The main results came out as follows :

1. The female students contained higher levels of prosocial behavior.

2. Students whose parents had higher levels of education contained higher levels of prosocial behavior than the ones in which the parents had median and lower levels of education .

3. Students who had higher families' socio-economic statuses contained higher levels of prosocial behavior than the students who had the lower ones.

4. Prosocial behavior socialization from the families, attitudes toward prosocial behavior, reasoning as well as affection types of child-rearing practices, empathic abilities, values on prosocial behavior, had positive relationships with levels of prosocial behavior.

5. Prosocial behavior socialization from the families together with attitudes toward prosocial behavior and affection as well as reasoning types of child-rearing practiced contained abilities in predicting levels of prosocial behavior.